

LATIN - MAGYAR
TÖRVÉNYKEZÉSI
M Ű S Z Ó T Á R.

Készítették többen.

II-dik kiadás.

Kemény kötésben 20 ezüst kr.

KOLOZSVÁRTT 1845.

Az ev. ref. főiskola könyv- és könyomó intézetében.

Ifj. TILSCH JÁNOS tulajdona.

27836

ELŐSZÓ.

Az országosan nyilvánított közkíváнат, miszerint édes hazánkban a' közigazgatás' hivatali nyelve, a' magyar legyen, bennünk azon gondolatot ébreszté fel, hogy egy latin-magyar műszótár kiadásával a' t. cz. közönségnek 's különösen a' tisztviselők' és törvénykezők' kezébe bár némileg segédeszközt juttassunk. Szándékunkat végrehajtván, a' midőn a' kiadó e' jelen műszótárt a' t. cz. közönség elibe bocsátja, (a' dolgozó társak kíváнатának e' részben is eleget tenni kötelességének tartván) egyszersmind kinyilatkoztatja, hogy a' jogtani műszókra nézve a' t. t. Fogarasi János ur' „*jogtani műszó könyvé-nek*“ harmadik kiadása követtetett. Az erdélyi felséges királyi kormánynál és az alárendelt hivataloknál u. m. a' főszámvevő hivatal-, a' hazai főbiztosság-, a' köz-építészhi hivatalnál használatban levő diák szók, az időhez képest kitelhető szorgalommal fűzettek fel 's tétettek magyarra. Nyelvünk' gyors fejlődése a' tökélytelen munka tökélyesíthetéséhez szép reményt nyújt, de mi előtt azt beteljesülve láthatnók, a' jelent ne vessük meg.

A.

<i>Abactio</i> , elhajtás.	vényt elenyészteni; <i>alicui magistratum</i> , tisztétől megfosztani; <i>de legibus</i> , törvény ellen szegülni.
<i>Abaestimatio</i> , elbecsülés, elbecsültetés.	<i>Absens</i> , távol levő.
<i>Abalienatio</i> , elidegenítés.	<i>Absentare</i> , távol lenni.
<i>Abamita</i> , déd-nagynéne (apáról).	<i>Absolutio</i> , feloldás; <i>absolutio-nalis</i> , feloldozó-levél; <i>absolutus</i> , általános, föltétlen.
<i>Abavia</i> , ös-nagyanya, ük.	<i>Abstentio</i> , örökség birásá-toli tiltás.
<i>Abarus</i> , ös-nagyapa, déd.	<i>Abstractus</i> , elvont, vonult.
<i>Abbas</i> , apát.	<i>Absurdus</i> , képtelen.
<i>Abdicatio</i> , leköszönés.	<i>Abusus</i> , visszaélés.
<i>Abintestato</i> , végrendeletle-nül.	<i>Academia</i> , főiskola, egye-tem.
<i>Abjudicatio</i> , elítélés.	<i>Acceleratio</i> , siettetés.
<i>Abjuratio</i> , elesküvés.	<i>Acceptans</i> , elfogadó.
<i>Ablegatus</i> , <i>deputatus</i> , kü-vet, küldött.	<i>Acceptilatio</i> , le nem fizetett adósságroli engedmény-levél.
<i>Ablicentiatu</i> s, szabadságos.	<i>Accessista</i> , járulnok.
<i>Abmatertera</i> , ük-nagynéne (anyáról).	<i>Accessorialis fundus</i> , járuléki, vagy mellékpénz-alap.
<i>Abnegatio</i> , kitagadás.	<i>Accessorium</i> , járulvány; <i>accessorialiter</i> , járulatkép-pen.
<i>Abnepos</i> , ös-unoka (fi).	
<i>Abneptis</i> , ös-unoka (leány).	
<i>Abolitio</i> , eltörlés.	
<i>Abortus</i> , éretlen szülés.	
<i>Abpatruus</i> , déd-nagybátya.	
<i>Abrasio</i> , kivakarás.	
<i>Abrogo</i> , erőtlenítem, felbon-tom; <i>abrogare legem</i> , tör-	

- Accidental*is, mellékes, mellesleges, történetes.
- Accidentia*, mellék-jövedelem.
- Accisa*, eleség-vám.
- Acccludere, adlaterare*, mellékelni, hozzá zárni, csatolni.
- Accomodare*, alkalmazni.
- Accorda*, egyezés, egyezmény, egyesség.
- Accuratio*, pontosság.
- Accusare*, vádlani.
- Accusatio*, vádlás.
- Accusator*, vádló.
- Accusatrix*, vádló nő.
- Acervus*, kazal, halom.
- Acquaestus*, köz-keresmény.
- Acquisitio*, szerzés.
- Acquisitor*, szerző.
- Acquisitum*, szerzemény.
- Acta*, irományok, iratok.
- Actia*, részvény; *actionarius*, részvényes.
- Actio*, 1, (*in genere*) pörlekedés, törvénykezés; 2, (*in specie*) kereset; 3, (*specialissime in delictis*) vád; 4, *libellus actionalis*, 1, kereset-levél v. keresmény; 2, (*in delictis*) vád-levél, vádolvány; *actio fiscalis*, tiszti v. ügyészi vád; *criminalis*, bűn-vád; *cumulata*, halmozott kereset; *indebita*, helytelen kereset.
- Active*, cselekvőleg, követelőleg, nyerőleg, felperesként.
- Activisare*, meghatalmazni, megbízni.
- Activus*, 1, cselekvő (ellentétele: *passivus*, szenvedő); 2, fölperesi (e. g. *causa*, ügy); 3, követelő (*passivus*, tartozó, e. g. *activum, passivum debitum*); 4, tevős, tevékeny (thâtig); 5, tehető.
- Activitas*, 1, cselekvőség, hatóság, hatás (e. g. *sphaera activitatis*, hatáskör). 2, tevőség, tevékenység; 3, tehetőség, e. g. *activitas testandi*.
- Actor*, fölperes, vádló.
- Actoreus*, fölperesi.
- Actoratus*, fölperesség.
- Actrix*, fölperes nő.
- Actu*, 1., jelen, jelenleg; 2., tettleg; *actualis*, jelen, jelenlegi, mostani, valóságos; *jus actuale*, jelen jog; *actualitas*, 1, mostanság; 2, hatóság.
- Actuarius*, jegyző, tollvivő.
- Actus*, 1, (*actus*) cselekvés; 2, (*res*) cselekedet, cselekmény, tétemény, (*factum*, tény, tett); *actus judicarius*, pörbeli cselekmény; *actus judicialis*, bírói cselekmény;

- actus potentiarius*, hatalmaskodás; *actus violentialis*, erőszakoskodás; *actus majoris et minoris potentiae*, nagyobb és kisebb hatalmaskodás.
- Adaequatus*, teljes, kimerítő, kimerített; *adaequate*, kimerítőleg.
- Adaptatio*, hozzáalkalmazás.
- Adauctio*, sokasítás.
- Adaugere*, sokasítani, hozzáadólág.
- Addictus*, kötelezett.
- Adimplere*, teljesíteni.
- Additamentum*, toldalék.
- Adeptio bonorum*, jószágnyerés, jószágszerzés.
- Adhaerens*, párthiv.
- Adhibere*, használni, alkalmazni.
- Adjudicare*, odaitélni, megítélni; (*abjudicare*, elítélni); *adjudicatoriae*, ítélet-levél.
- Adjunctus*, *assistens*, *adjutans*, *coadjutor*, *secundans*, sügéd-társ, sügéd, sègéd; *adjuncta rerum*, körülmények.
- Adjurare*, megesketni, meg-hiteltetni.
- Adjustatio*, 1, hozzáigazítás; 2, eligazítás, kiegyengetés; 3, fölkészítés.
- Adlaterare*, lásd *accludere*.
- Adlateratus*, mellettes.
- Admensurare*, hozzámérsekelní.
- Adminiculator*, szegények ügyvéde.
- Adminiculum*, segéd-eszköz.
- Administrare*, 1, gondját viselni (valaminek); 2, igazgatni; 3, kiszolgáltatni (e. g. *justitiam*); 4, szállítani (e. g. *naturalia*); *administrator*, 1, gondviselő; 2, igazgató; *officii supremi comitis administrator*, főispáni helytartó.
- Administratio publica*, köz-igazgatás.
- Admissarius*, ménló; *admissariale institutum*, mén-telep.
- Admonitio*, megintés, intés, kínálás; *admonitoriae*, intó-levél, intvény.
- Adnectere*, hozzá-, mellékapcsolni; *adnexum*, kapcsolmány; (*copula*) kapcsolat, melléklet.
- Adoptare*, örökbe fogadni; — *in filium*, fiává fogadni; — *in fratrem*, testvérré fogadni; *adoptio*, örökbefogadás; *adoptatus v. adoptativus filius*, fogadott fiu; *adoptativus frater*, fogadott testvér; (örökbe fogadottak).

- Adorno**, felékitem, elkészitem.
- Adsistens**, lásd *adjunctus*; *assistentia*, 1, segély, (e. g. *secularis, militaris*); 2, oltalom, (e. g. *fiscalis*, ügyvédi) segedelem, pártfogás.
- Adulter**, nősparázna.
- Adulterare**, meghamisítani.
- Adulterium**, paráznaság, házasságtörés.
- Adultus**, értkor.
- Adurgeo**, sürgetem.
- Advena**, jövevény.
- Adventitia bona**, szerzeményi jószág.
- Adversa pars**, 1.) fonákja, visszája (valaminek); 2., ellenkező fél, ellenfél (*adversaria pars*, *adversarius*); *in adversum*, daczára.
- Advocatio**, ügyvédség.
- Advocatus**, *procurator*, ügyvéd; (*fiscalis*, ügyész, ügynök; *agens*, ügyvivő); *advocatia*, ügyvédlet; (*fiscalatus*, ügyészet; *agentia*, ügyvitel).
- Adjunctus protocolli**, iktató hivatali segéd; — *expediturae*, kiadó hivatali —; *aedilis* —, építész.
- Adjutum**, segelem; *adjutum grationale*, kegybeli segelem - pénz; *adjutum* *salariale*, hó-pénz pótlék.
- Aedilis vitricus ecclesiae**, egyházfi.
- Aedilis directio**, építészhiatal.
- Aequalis**, egyenlő, egyarányu, egykoru.
- Aequalitas**, egyenlőség, egyarányuság.
- Aequilibrium**, egyensuly.
- Aequitas**, egyenesség, illendőség, igazság.
- Aequivalens**, anyit érő, hason értékű, egyértékű; *aequivalentia*, hason érték.
- Aequus**, egyenes, méltányos; *aequitas*, egyenesség, méltány.
- Aër**, levegő, lég.
- Aera**, évszám, évszór, kezdet.
- Aerarium**, kincstár; (*cassa*, pénztár); *aerarialis*, kincstári.
- Aestimatio**, becsü, (*valor*, becs; *existimatio*, becsület); *aestimationalis*, becsüszerü, becsü szerinti.
- Aestiva**, nyári, katonai szállítás.
- Aestivalis computus**, nyári számvétel.
- Aetas**, kor; *aetatis venia*, kor engedelem, kor engedély.
- Aetas perfecta**, teljes kor; — *imperfecta*, nem teljes; — *legitima*, törvényszerü,

törvényes; *illegitima*, nem törvénytörvényes.

Aeternus, örökletű; *aeternitas*, öröklét.

Affectatio, 1, negéd, negédesség; 2, színlés; (*simulatio*), szineskedés.

Affectio, szenvedély; (*passio*, szenvedelem; *lubentia*, kény; *deliciae*, kél); *pretium v. valor affectio-nis*, szenvedély bücs.

Affectus, indulat, gerjedelem.

Affinis, sogor, sü; lásd *levir*.

Affinitas, sogorság.

Affirmare, állítani, igényelni.

Affirmatio, erősítés, bizonyítás.

Affirmative, állítólag; (*negative*, tagadólag); *affirmativus*, v. *assertorius*, állítás, állítottágos.

Agamus, nőtlen.

Agazonum magister, lásd *magister*.

Agenda, egyházi rendszabály, ügyvédi működmény.

Ageñs, lásd *advocatus*.

Agere, cselekedni, tenni, munkálódni, ügyködni, törvénykezni; *de eo agitur*, arról van a' szó.

Agger, töltés, gát, sáncz; — *vimineus*, font sövény gát; — *percussorius*, csapó gát; — *defensorius*, oltalom-

gát; — *molarius*, malomgát.

Aggratiatio, megkegyelmezés, kegyelmezés.

Aggravare, terhelni.

Aggressio, megtámadás.

Agilis, v. *libertinus*, szabados.

Agilis, gyors, könnyű, se-rény, székely gyalog, és lófő ezime.

Agnatus, aparokon, firokon; (*cognatus*, nő v. anyarokon.)

Agnomen, melléknév.

Agrarius, *lex agraria*; mezei törvény.

Agricola, földmivelő; *agricultura*, földmivelés.

Agricultor, földmivelő.

Agyrta, kószáló, kontár, kóborló.

Alba charta, v. *bianca*, fehér levél, puszta v. üres levél.

Aleatorius contractus, szerencse-kötés.

Alienare, elidegeníteni.

Allatura, nőhozomány, hozomány; *allaturalis*, hozományi.

Allegare, előhozni, feleselni; (*producere*, felhozni, előállítani); *allegatio*, 1, előhozás; 2, szóváltás, (*relatio*, előadás; *expositio*, előterjesztés;

- inspectio*, ügyelés, ügyelet; *replicatio*, szóváltás); *allegatum*, előhozat; *allegata et probata*, előhozatok 's bizonyítmányok; *allegative*, előhozólag.
- Alleviare*, könnyebbitni.
- Alliancia*, szövetség, szövetségzet.
- Allodium*, *allodiatura*, majorság; *allodialis*, majorsági; — *ratio*, számadás; *instructio*, útasítás.
- Allonge*, toldat.
- Alluvio*, vízhozás, hozzáiszapolás, iszapolat.
- Alphabetum*, betűrend.
- Alterare*, megmástitni, (*mutare*, változtatni, megváltoztatni; *variare*, sokszerezni).
- Alternative*, felváltólag; *alternativus*, felváltólagi.
- Altitudo*, magosság, fönység; (*celsitudo*, herczegség czim).
- Alveus*, vájt üreg, tekenő, válu, meder, árok.
- Ambitio*, nagyravágyás.
- Ambitus*, 1, tisztvágy, tisztvadászás; 2, kör, (e. g. *intra suum ambitum*; körében).
- Amblotica*, *abortiva*, gyermek vesztő orvosságok.
- Ambrex*, eszterga, fedél csepegés.
- Amens*, *demens*, esztelen, (*mente captus*, tébolyodott; *furibundus*, örvült).
- Amica*, vel *amicabilis compositio*, barátságos egyezmény.
- Amicitia*, barátság.
- Amictus*, öltözet, ruha, mez.
- Amita*, (apai) nagy néne; *amitina*, unokanéne, unoka hűg; *amita major*, üsnéne; *amitinus*, unoka testvér, (unokabátya v. unokaöcs).
- Amissio*, elvesztés, vesztés.
- Amnestia*, bűnfeledés, bocsánat, közbocsánat.
- Amortisatio*, 1, holt kéztől tiltás; *lex amortisationis*, holt kéztől tiltó törvény, szerzés tiltó törvény; 2, enyésztes, semmités (annihilatio).
- Amotio*, elmozdítás.
- Anabaptista*, kétszer keresztelt, új keresztény.
- Analogia*, hasonlatosság, hason szabály.
- Analogus*, hasonló, hason szerű.
- Analysis*, taglalat.
- Anarchia*, fejetlenség, (*licentia*, korlátlanág, féktelenség).
- Anathema*, egyházi átok; szentségtől eltiltás, egyházi száműzetés.

Ancilla, szolgáló leány.

Ancora, horgony.

Angaria, v. *trimestrum*, *trimestre*, évnegyed; negyedszak; (*semestrum*, félév); *angarialis*, évnegyedi; *angariatim*, évnegyedként, negyed szakonként.

Angiportus, sikátor, torkulat, tenger-torok, szorulat.

Animadversio, észrevétel, megfenyítés.

Annata, egyházi adó, első év jövedelme a bulláért.

Annales, v. *cronica*, évkönyv, évlapok.

Annihilare, megsemmíteni.

Annonaria domus, élelemház, magtár (*granarium*).

Annunciatio, 1, hirdetés; 2, hirdetmény, (*publicatio*, közhirdetés; *edictum*, hirdetmény).

Annullare, megsemmisíteni.

Annus, esztendő, év.

Anomalia, szabálytalanság, szabályszerűtlenség.

Ansa litis, viszály, pör' ok.

Antecedens, 1, előzvény; 2, előmondat; 3, elő; (*consequens*, 1, következő; 2, utómondat; 3., utó).

Antecessor, előd; *successor*, utód; *majores* v. *antenati*,

v. *prisci*, elődek, ősök, dédősök.

Antecreticus contractus, valakivel p. o. építés felett úgy egyezni, hogy bizonyos idő teltével az épülethezi tulajdonságról az építő lemond.

Antemurale, elővár.

Antenati lásd *antecessor*.

Antesignanus, zászló előtti vitéz; *antesignanus criminum*, fővétkes.

Anticipatio, előlegezés.

Anticipare, 1, előre, előleg fölvenni, előlegezni, 2, megelőzni (*praevenire*); *anticipando*, v. *anticipato*, v. *anticipative*, előleg; *anticipationalis schedula*, előlegező levélke.

Antipathia, ellenszenv; (*sympathia*, rokonszenv).

Antistes, előljáró, főpap, püspök, praepost; *antistes juris*, főtörvénytanárr.

Antithesis, ellentétel, ellentét

Antiquus, o, avas, avult; (*vetus*, régi; *priscus*,ős); *antiquitus*, hajdon, hajdonában, hajdantan, régenten; (*olim* egykor); *antiquatio*, avítás, avulás.

Apanagium, utószülöttek jövedelme.

Apertatio, fölnyitás.

Apertus, nyilvános, nyílt.

- Apocha*, nyugtatvány, *anthapocha*, ellennyugtatóvány.
- Apographus*, másolat, más.
- Apologia*, önmentség.
- Apostillae*, kérelem levél háttára irt felelet.
- Apotheca*, patika, gyógyszer-tár; *apothecarius*, gyógyszerárus.
- Apparatus*, készülék.
- Apparens*, látszó, *apparenter*, látszólag; *apparentia*, látszat.
- Apparitor*, udvarló, szolgáló.
- Appellare*, 1, rá hivatkozni; 2, fölhivatkózni, v. fölebbvinni, fölvinni, (*in foris inferioribus*), felhozni, (*in foris revisoriis*).
- Appellata*, fölebbvitel, v. fölhozatal, fölhevátkozat.
- Appellatorium forum*, feltörvényszék (v. *revisorium*).
- Appendix*, toldalék.
- Appertinentia*, tartozvány, tartozóság; (*praestatio*, tartozat).
- Applacitare*, megengedni, helybenhagyni; (*consentire*, jóváhagyni; *approbare*, javálni; *svadere*, javasolni).
- Applicatorium decretum*, ki-nevezési végzemény.
- Apprehendere*, birtokba venni, megragadni.
- Approbata compilata*, erdélyi törvénykönyv.
- Approbatio*, helyeslés.
- Approbare*, helyesleni, javálni, jóváhagyni, helybenhagyni.
- Appropriare*, elsajátítani, sajátítani, magának tulajdonítani.
- Approximatio*, közelítés, közeledés; *approximative*, közelítőleg.
- Aquatio*, itatás.
- Aquae ductus*, víz folyam, csatorna.
- Aquagium*, vízárkolási jog.
- Aquilegium*, vízgyűjtelék.
- Aratrum regale*, királyi eke-mérték v. ekealy.
- Arbiter*, választott bíró (*judex compromissionalis*); *arbitrium*, 1, választott bíróság; 2, tetszés; 3., önkény (*willkühr*); *arbitrium prudens judicis*, a' bíró bölcs tetszése; *arbitrarie*, önkényesen.
- Arbitrarius*, önkényes.
- Archicamerarius*, főkamárás.
- Archicancellarius*, főkorlát-nok.
- Archidapifer*, főét-mester.
- Archidiaconus*, főesperest.
- Archidux*, főherczeg.
- Archiepiscopus*, érsek.
- Archimandrita*, főpap.

- Archipincernarius*, főpinczester.
Architectus, építőmester.
Archivum, levéltár.
Archivarius, levéltárnok.
Arcus, ív, bolthajtás; *arcuatus*, bolthajtásos.
Ardor, buzgalom, buzgóság.
Arenda, v. *census* haszonbér; *arendare*, *exarendare*, kibérteni (1, bérbe adni, locare; 2, bérbe venni, *conducere*); *arendator*, haszonbérelő.
Areopagus, athenaei törvényszék.
Arestum, *arrestum*, fogház, fogság; (*carcer*, tömlöcz); *arestatio*, letartóztatás, fogházba zárás, befogatás.
Argenti marca, *levis*, 1. m. forint. *gravis*, 4. m. forint.
Argentaria, ezüst neműek.
Argumentum, 1, támogatvány, támok, gyámok (*motivum*); 2, foglalat (*continentia*); *argumentari*, okoskodni; (*motivare*, támogatni).
Arha, előpénz, fölpenz, foglalo, jegy-adomány.
Aries, herbécs, kos, czüvek verő herbécs; — *glacialis*, jégtörő.
Aristocrata, jobbág, főrendü; *aristocratia*, jobbágiság, főrend uralom; *aristocraticus*, jobbági.
Arma, 1, fegyver; 2, czimer; *armales*, nemes levél; *armalis nobilis*, czimeres nemes, levél nemes, (*donatarius*, adomány nemes); *armamentarium*, fegyvertár, (*arsenale*); *armistitium*, fegyvernyugvás, fegyverszünet.
Armorum praefectus, hadvezér, *supremus*, — főhadvezér.
Aroma, zamat, illat.
Ars, 1, mű, miv, mesterség (*funst*); 2, ravaszság, fortély (*funstgriff*); *artifex*, mivész; (*opifex*) mives; *artisperitus*, műértő; *artificium*, mű, művészet; *artefactum*, műkészítmény, mivelmény, (*opificium*) mivészesség; *manufactura*, kézmű, kézműgyár.
Articulus, 1, (*legis*) cikely, cikk; 2, (*corporis*), iz; 3, (*temporis*), perc; 4, (*mortis*), vonaglás, *articularis*, törvénybeli.
Artilleria, pattantyusság; *artilerista*, pattantyus.
Arx, vár.
Assasinii, fogadott gyilkosok.
Assasinium, alattoomos gyilkosság, orgyilkosság.

- Ascendens*, felmenő.
Ascendentes, nemzők, (descendentes, nemzettek).
Assecla, párthiv.
Assecurare biztosítani; 2, bizonyossá tenni, bizonyosítani; *assecuratoria societas*, biztosító társulat; *assecuratoriae litterae*, biztosítvány; *assecuratio*, biztosítás.
Assentare v. *adsentare* (militem), bevenni, befogadni; (*praesentare* bemutatni; *initiare*, beavatni).
Asseramentum, dészka kertetelés; *asser*, dészka.
Assertum simplex, puszta állítvány.
Assessor, közbíró, táblabíró, ülnök.
Assignare, ki-megrendelni; *assignare rationes*, okokat adni elő.
Assignatio, lásd *exassignatio*.
Assistens lásd *adsistens*.
Associatio, 1, (actus) egyesítés, egyesülés; 2, (res) egyesület, egyület.
Assumere onus, terhet venni v. vállalni.
Assumptus, fölvevett, mellé vett.
Asylum, menedék, *jus asyli*, menedék-jog.
Astrea, igazság istennője.
Astrologus, csillag-jósló, (astronomus, csillagász).
Astutia, ravaszság.
Atavia, déd nagyanya; ük-nagy-anya.
Atavunculus, dédós-nagybátya (anyáról).
Atavus, déd nagy-apa; ük-nagy-apa.
Atmosphaera, légkör; *aër*, lég.
Atnepos, *atneptis*, ős kis-unoka.
Attingere, illetni, tárgyzani.
Attributum, tulajdonság; (*proprietas*, sajátság).
Attentare, merészleni; *attentatum*, merészlet, merény.
Attestari, bizonyítani, tanusítani; *attestatio*, bizonyítás, tanusítás; *attestatum*, bizonyosságlevél, tanulevél.
Attestor, tanusítom.
Attractus in causam, alpörös.
Aucarius, hitszegett.
Auctio, 1, nagyobbitás (*augmentatio*); 2, zálogpótlék, zálogtöldalék, toldalag; 3, árverés (*licitatio*) kotyavetye; *auctionales*, töldalaglevél.
Auctor (libri v. facti), szerző.
Auctoritas, tekintet, (*respectus*); hitelség, hata-

- lom, hatóság (*potestas*); *publica v. privata*, köz v. magán hatóság; 3, példa, tekintet, tekintély.
- Audientia*, meghallgatás, kihallgatás.
- Auditor*, 1, hallgató; 2, hadi ügyész; 3, ügyhallgató (az egyházi pörökben); *auditoratus*, 1, hadi ügyészet; 2, egyházi törvényszék; *auditorium*, hallóterem.
- Auditus*, 1, hallás (*sensus*); 2, hallomás (*modalitas in teste*).
- Aula*, udvar; *aulicus*, udvari; *supremus aulae praefectus*, fő udvarmester.
- Aulae familiaris*, udvarnok.
- Aulicus exactoratus*, udvari számvevőség.
- Aurarius*, dicsvadász; *aurae popularis*, captator pordicsvadász.
- Aurea bulla*, IV. Károly német császár törvénye, a választó fejedelmek és császárságról; András magyar király rendelete.
- Auri marca*, 72 mforint.
- Auscultator*, irnok, fülelő, gyakornok a városi tanácsoknál.
- Authentia*, *authenticitas*, hitelesség, közhitelőség; *authenticus*, hiteles, teljes hitelű, közhitelű; *authenticatio*, hitelítés, hitelesítés; (*verificatio*, igazlás).
- Authenticare*, hitelesíteni.
- Authenticae Justiniani*, Justinianus utóbbi törvényei.
- Authographum*, saját kézzel.
- Aversionalis*, általános; *aversionaliter*, általában, általánfogva, egyremásra.
- Avia*, nagyanya.
- Avus*, nagyapa; *avunculus*, anyám bátyja; *avunculus major*, nagyanyám bátyja.
- Avis*, *aviso*, tudósítás.
- Aritus*, *ariticus*, ősi; *ariticitas*, ősiség.
- Axioma*, alapmondat.
- Axiomaticus*, tisztségbeli egyén.

B.

- Bajonetum*, szurony.
- Banatus*, bánság, uraság.
- Banderium*, zászlóalj, dandár.
- Bannum ecclesiasticum*, egyházi kihirdetés (*promulgatio*).
- Banus*, bán.
- Banus Croatiae*, horvátországi bán.
- Bannisatio*, száműzés.
- Baro regni*, zászlós-ur, országbáró.

Basis, talp, alap, fenék.

Bastardus, fattyu.

Bellicus commissarius, hadi biztos; *bellica cassa*, hadi pénztár.

Beneficium, 1, jótétemény, jótékonyosság; 2, haszonvétel; 3, jövedelem, javadalom (e.g. *ecclesiasticum*).

Benemeritus, érdemteltjes.

Benevola fassio, önkénti (nem: önkéntes vallomás, v. vallomány; *benevolum examen*, önkénti valatás.

Bes, férjet illető két rész, az erdélyi szászoknál, és Kolozsvártt.

Bestialitas, baromiség.

Bigamia, két nejüség, két férjüség (két hitves tár-suság).

Bigamus, két nős, két nőü, két férjü.

Bilateralis, két oldalu.

Bilanx, mérőserpenyő, egyensuly.

Bilingvis, két nyelvü, ha-zug.

Bilichus, szolgabíró.

Birsagium, birság.

Birsagialis fundus, birsági pénzalap.

Bladum, gabona.

Blasphemia, istenkáromlás.

Bloquada, várostrom.

Bolleta, uti, vámjegyzék.

Bona fide, jó lélekkel; *bonae fidei*, jó lelkü; *bona fides*, jó lelküség.

Bonificatio, 1, javítás; 2, kártalanítás, megtérítés, kárpótlás; (*melioratio*, jobbitás, jobbitmány.

Bonum, 1, jó; p. o. *bonum publicum*, közjó; 2, jó-szág; (*bona*, jószágok, ja-vak; *res*, vagyon; *posses-sio*, birtok; *facultas*, te-hetség, érték); *bonum beneficiale*, egyházi jó-szág.

Brachium, tiszti erő, hata-lomkar; (*manus milita-ris*, katonai erő).

Braxatorium, serfőzőház.

Breve, pápa levele, főpász-tori levél.

Breves, *brevia judicia*, rö-vid szék.

Breviarium, rövid foglalat.

Brevis litis processus, rövid folyamatu per.

Bulgari, bolgárok (Erdély-ben Alvinczen és Déván.

Bulla, 1, függő pecsétü oklevél; 2, (*species pro genere*), oklevél (*diploma*); 3, pápalevél; *bul-la aurea*, arany pecsétü levél.

Bulla, pápa onpecsétés le-vele.

Bullarium, pápai onpecsét-
tes levelek gyűjteménye.

Bursa, erszény; *poena bur-
salis*, pénzbeli büntetés.

C.

Cabinetum, fejedelmi titkos
tanács.

Cacabus, *testa*, kálha.

Cadaver, holttest.

Caducaria lex, magszaka-
dási törvény.

Caducus, mulandó, veszen-
dő; *caduca haereditas*,
magvaszakadt örökség.

Caducitas, 1, (*actus*) kiha-
lás, magszakadás; 2, (*res*)
kihalásbeli jószág; *cadu-
ca bona*, magszakadási
jószág.

Caelebs, társatlan, (1, nőt-
len, 2, hajadon).

Caerimonia (*solennitas*),
szertartás.

Calcatúra, vető, nyomás.

Calculi error, számolati hiba.

Calculus, 1, számvetés, szá-
mitás; 2, szavazat, p. o.
calculus Minervae, Miner-
va szavazata; elnöki el-
döntő szavazat; *liquida-
tio*, számolás; *computus*,
összveszámitás; *rationes*,
számadás; *calculare*, szá-
mitni; *inventare*, számba
venni; *rationes reddere*,

számot adni; *rationes exi-
gere*, számot venni; *liqui-
dare*, számolni, beszámol-
ni; *computare*, számot vet-
ni, összveszámitni; *impu-
tare*, beszámítani, feltud-
ni; *numerare*, számlálni.

Calculus praeliminaris, elő-
leges számitás; *sumptu-
um* —, költség számitás;
idealis —, képzeti.

Calculus, bürzsák, melybe a'
bűnös bévaratván, vízbe
vettetett.

Calefactor, melegítő, tűz-
csináló.

Calendarium, naptár.

Calumnia, rágalom, hamis-
vád; *calumniari*, rágal-
mazni; (*cavillari*, fondor-
kodni).

Cambium, 1, (*permutatio*)
csere, jószágcsere; 2, (*in
jure cambiali*) váltó; *cam-
biare*, cserélni; *cambio
mercantile judicium*, vál-
tó kereskedési törvény-
szék; *jus cambiale*, váltó
jog; *litterae cambiales*,
váltó-levél, csere-levél.

Cambuca ferrea, buzogány,
vasbot.

Camera, kincstár.

Cameralis exactoratus,
kincstári számvevőség.

Cameralis taxa, kincstári
díj.

Camerarius, 1, kamarás, aranykulcsos; 2, komornyik.

Campamentum, táborozás.

Campestre exercitium, katonai gyakorlat, hadi gyakorlat.

Campi mareschallus, tábornagy.

Campsor, váltó úzer, váltó árus.

Canalis, csatorna.

Cancellaria, 1, íróház, írnok-szoba, írnok-terem; 2, írnok hivatal; 3, fő igazgató-szék, cancellaria.

Cancellarius, korlátnok; — *provincialis*, tartományi; — *aulicus*, udvari korlátnok.

Cancellista, (*scriba*) írnok.

Cancellista salarisatus, hópénzes írnok; — *honorarius*, tiszteletbeli írnok.

Cancellus, sorompó; — *hispanicus*, körül, vagy elcsöveklés.

Cancello, kihúzom az írást.

Cancellus, sorompó, rekesz.

Candens ferrum, hev vas, hajdoni törvénypróba.

Candor, 1, fehérség; 2, őszinteség; *candidus*, fehér, őszinte.

Candidare, kijelelni (hivatalra).

Candidatus, 1, kijelelt, je-

lelt; 2, kikészült; *candidatus matrimonii*, házasulandó.

Canon, 1, szabot, szabály, (*regula*); törvény (*lex*); 2, egyházi törvény; *canonicus*, *adj.* egyházi; *subst.* kánonok; *canonizare*, szentek közé számítani, szentté tenni, szentíteni.

Canon, szabály, törvénybüntetés, évibér, fizetés.

Cantherius, szarúfa.

Capacitas, férősség, tehetség.

Capax, 1, fogékony; 2, képes; *capacitas*, fogékonysság, képesség; *capacitas possessorii*, jószág birhatóság, birhatóság; *capax possessorii*, birhatóság; *est capax possessorii*, birhat; *capax judicatus*, bírálhatóság; s a t. *capacitare*, megértetni (valakivel); *capacitari*, megértetni, megfogni, meggyőződni.

Capecia, kéve, kepe.

Capecium, láncz-váltóság.

Capillare jus, hajadoni jog.

Capitalis, fő, jeles, főbenjáró.

Capitalis summa, v. *capitale*, tőkepénz.

Capitaneus, kapitány, százados.

Capitis taxa, földíj.

Capitulatio, 1, hadi alku; 2, katonai évkötés; 3, feladás, magamegadás.

Capitulum, 1, káptalan; 2, fejezet; *homo capitularis*, káptalani ember.

Capreolus, fedélkötés.

Captivus, fogoly, rab; *captivitas*, fogság, rabság; *captivare* v. *incaptivare*, fogolylyá v. rabbá tenni, el-, befogni, befogatni.

Caput, 1, fej v. fő; *capitis emenda*, fejeváltás; (nem főváltás, *emenda principalis*) *capitis aestimatio*, fej becsü; s a t. 2, fejezet, (*in libro*); *capite minutus*, fej vesztett; *caput bonorum*, jószág feje.

Carcer, tömlöcz, börtön; *carceris custos*, tömlöcz-tartó, börtönös; *incarceratio*, tömlöczözés, tömlöczöztetés.

Cardo, sarkalat; *cardinalis*, adj. sarkalatos; *subst.* bi-bornok.

Carentia, nélkülözés.

Carentiae taxa, nélkülözési díj.

Carmen ferreum, rekesztő, rekesz.

Carnalis frater v. *soror*, apatestvér, apáról v. apától testvér; (*uterinus*, anyatestvér).

Cartello, fogolycsere, egyeség.

Casus, eset, történet.

Castitia, Kolostor szószólója.

Cassa, pénztár.

Cassa allodialis, majorsági pénztár; — *bellica*, hadi; — *cameralis*, kincstári; — *domestica*, honi; — *manualis*, kézi; — *generalis*, fő; — *provincialis*, tartományi; — *tricesimalis*, harminczadi; — *parsimonialis*, takarékos; — *fundationalis*, kegyintézeti, alapítványi.

Cassae officialis, pénztári tiszt; — *visitatio*, vizsgálat; — *defectus*, hiány; — *falcidia*, hiány.

Cassare, 1, megsemmíteni (p. o. az ítéletet); letenni (p. o. a hivatalból).

Cassir, pénzkezelő, pénztartó, pénztárnok, pénzszedő.

Castellum, kastély; *castellanus*, várnagy.

Castrum, vár; *castra* — *orum*, tábor; *castrensis*, tábori; *bonum castrense*, hadi érdemmel szerzett jószág.

Casualitas, történetesség, véletlenség.

Casus, eset; (*lapsus*, esés).

Cataracta, vizesés.

Catasta, kaloda.

Catastrum, *catalogus*, *series*, *registrum*, sor, sorozat, (p. o. névsor, pör-sor, s a t.).

Categoria, sorozat.

Catena, láncz.

Cathedraticus census, egyházi adó.

Caupona, csapszék, korcsma.

Causa, ok, per, pör; *causa activa*, kereső per; *causa passiva*, terhelő per; *pars causans*, pörös fél; *causatum*, okozat; *in causam attractus*, alperes.

Causae condescensio, pör le-szállítás.

Causans, peres.

Causare, törvénykezni, ügyködni.

Causidicus, ügyész.

Cautela, ügyelet, vigyázat.

Cautus, ügyes, körülnéző.

Cavens, kezes.

Cavere, 1, kezeskedni, jótállani; 2, óvakodni; *cautio*, 1, kezeskedés (*actus*); 2, kezesség (*res*); 3, biztosság; *realis cautio*, záloggal biztosság, zálog; *cautionales*, jótálló levél; (*cautela*, óvás, óvakodás, óvat); *cautus*, vigyázó, szemes.

Carillatio, fondorkodás; fondorság.

Cedere, 1, átengedni, (p. o. az adósságot, *debitum*); 2, elállani (p. o. a keresettől, *actioni*); *cessio*, 1, (*actus*) engedés; 2, (*res*) engedmény; 3, elállás, *cessionales*, engedő levél, v. engedvény; *cessionarius*, engedményes; *cessionatum*, engedmény.

Celsissimus, főméltóságú; (*excellentissimus*, nagyméltóságú, kegyelmes; *serenissimus*, fűnséges).

Celsitudo vestra, herczegség, főméltóságod.

Censor, birságló, büntető; — *librorum*, könyvvizsgáló.

Censura, 1, vizsgálat; — *librorum*, könyvvizsgáló; 2, fenyíték; (*recensio*, könyv v. mű bírálat); *censor*, könyvvizsgáló.

Censura, vizsgálat, midőn ügyész kíván valaki lenni; — *domestica*, honi vizsgálat, bizottság.

Censurale forum, vizsgáló bírói szék.

Census, 1, haszonbér (*arrenda*); 2, jövedelem (*proventus*); 3, házbér; 4, bér.

Centrum, középpont, köz-

- pont; *centralis*, központi; *centralisare*, központosítani.
- Centumvir*, száz férfi a' városokon.
- Centurio*, százados.
- Certificatio*, pörbe hívás, bizonyosítás.
- Certificatum*, bizonyítvány.
- Cessio*, engedmény; *cessionalis*, engedményi; *cessionales litterae*, engedvény; *cessionarius*, engedményes.
- Ceteris paribus*, másként hasonló lévén, többnyire hasonló körülményekben.
- Chantus*, pánt.
- Character*, 1, bélyeg, jellem; 2, szívbélyeg, lelkület; 3, erényszet, (*character moralis*), 4, bélyegzet, jellemzet, (*character artisticus*); 5, rang, hivatal; *characteris taxa*, rang-díj.
- Characterisare*, jellemezni.
- Charta bianca* v. *alba*, fehér levél, üres levél.
- Chemico metallurgicus fundus*, vegy- és ásványtani pénzalap.
- Chiragra*, kézköszvény; *podagra*, lábköszvény.
- Chirographum*, saját kézlevél, kötelezvény; *chirographarius*, kézleveles, hitelező.
- Chirographia*, kézirat.
- Choripheus*, főczinkos.
- Cibrio*, cseber.
- Circuitus*, körzet.
- Circularis geometra*, megyei kerületi mérnök.
- Circulus*, 1, kör, 2, kerület (*districtus*); *circulares litterae*, körlevél; *circularis*, kerületi, kerületbeli; *circulator*, kerülő.
- Circumferentia*, kerület, körzet.
- Circumforaneus quaestor*, házaló kereskedő.
- Circumspectus*, körülnéző. vigyázó, (erdélyi szászok, és városiak czime).
- Circumstantia*, környülállás, körülmény; — *allevians*, könnyebbitő; — *aggravans*, súlyosbító, terhelő.
- Circumvallatio*, körül sánczolás, árkolás.
- Circumvenire*, rászedni, megcsalni, elámitni.
- Cista caementaria*, meszes láda.
- Citatio*, 1, (*actus*) idézés; 2, (*res*) idézet; — *personaliter facta*, személyes idézet; — *de domo facta*, háznál, v. lakhelyén, v. lakból történt idézet; — *de bonis facta*, birtokbóli

- idézet; *citatoriae*, idéző levél, idézvény; *citatum*, idézmény; *citatus*, idézett fél, idézett.
- Citationis exhibitio*, idézet megadása.
- Civica taxa*, polgári díj.
- Civis*, polgár; *civilis*, polgári; *civitas*, 1, polgári társaság, polgárzat; 2, királyi város; *civicus*, királyi városi; *civitatensis*, királyi városbeli; *civilis-ta*, 1, világi ember, világi, (ellentétele az egyházinak); 2, polgárfi (ellentétele a katonának); 3, polgár jogász; *civilisatio*, mivelődés, polgárosodás; *libera regia civitas*, szabad királyi város, *montana civitas*, bányaváros; *civitate donare*; 1, honosítani; 2, polgárrá tenni, polgárosítani.
- Civitas*, város.
- Clandestinus*, alattomos.
- Classis*, osztályrend, osztály; *classicus*, elsőrendű, jeles, kitűnő; *classificare*, osztályozni; *classificatio*, 1, (*actus*) osztályozás; 2, (*res*) osztályzat.
- Clatrum*, rostély.
- Clausula*, záradék, kitétel; (*articulus*, cikkely; *paragraphus*, szak; *sectio*, szakasz; *conditio*, kikötés; *additamentum*, toldalék).
- Clausura*, zárda.
- Clastrum*, kolostor.
- Clavis*, kulcs.
- Clarus*, szeg; — *trabalis*, szarú; — *tigillaris*, lécz; — *scandularis*, zsendelyszeg.
- Clenodium*, ékszer.
- Clerus*, papirend, egyházi rend, papság; — *junior*, növendék papság; — *superior*, fő; — *inferior*, alpapság.
- Clens*, védett, védencz.
- Clima*, éghajlat; (*regio coeli*, égtáj, ég-szak; *temperatura coeli*, égmérséklet; *zona*, ég-öv.
- Coacervatio*, öszvehalmozás, halmozat.
- Coactio*, kinszer, kinszerítés.
- Coacquisitio*, *coacquisitum*, közkeresmény; *coacquisitor*, *coacquisitrix*, közkereső, kereső társ.
- Coadjutor*, lásd *adjunctus*.
- Coaeus*, egykoru, kortárs.
- Coalitio*, egyesület, egyület.
- Codicillus*, fiók-végrendelet, fiók-végintézet, mellék végrendelet.
- Coelebs*, lásd *caelebs*.
- Coementum*, vakolómész.
- Codex* (*legum*), törvény-

- könyv;—*criminalis*, bűntető törvénykönyv; *codificatio*, törvényszerkezés.
- Coëmtio*, öszvevásárlás.
- Coetus*, czéh.
- Coëvictor*, szavatostárs, együtt szavatos.
- Coexistentia*, együtt-lét, egykorúság.
- Cognatus*, anyarokon.
- Cognitio*, ösméret, isméret.
- Cognomen*, vezetéknév; *praedicatum*, elő-név).
- Cohabitatio*, együtt lakás.
- Coincattus*, alperes társ.
- Coincicens*, öszveeső, öszveötlő.
- Coinspector*, ügyelő társ.
- Cointelligenter*, egyetértőleg.
- Cointelligentia*, egyetértés.
- Cointeressatus*, érdektárs, közöstárs, (*subst*); érdektársi (*adject*).
- Collateralis*, mellékes, mellék; *linea collateralis*, oldal-ág, mellék-ág; *fratres v. sorores collaterales*, oldalrokonok, mellékrekonok.
- Collatio*, v. *donatio regia*, királyi adomány.
- Collationalis*, adománylevél, hivatallevél, kinevezőoklevél, kinevezvény.
- Collator*, öszvehordó, olvasó.
- Collectaculum militare*, toborzás.
- Collectio*, gyűjtemény.
- Collectivus*, öszves.
- Collega*, tisztárs, ügypárt; *collegium*, 1, gyülekezet, társulat; 2, anyaiskola; (*academia*, főiskola); *jus collegiale*, egyenlő társi, társulati törvény; *collegiata ecclesia*, társulati egyház.
- Colliquiae*, fedélcsatorna.
- Collisio*, öszve v. egybeütkezés.
- Colludere*, egykézre játszani, öszszeszövetkezni.
- Collusio*, öszszeszövetkezés, czimborálás.
- Colonellus*, ezredes.
- Colonia*, gyarmat, telep, szállás.
- Colonus*, 1, földművelő (*agricola*); 2, jobbágy (*subditus*); 3, telkes jobbágy; *colonialis*, jobbágys;—*sessio*, jobbágytelek.
- Colonialis praestatio*, jobbágyi szolgálat.
- Coloratus*, színelt; *coloratum cambium* színelt csere.
- Colossal*, nagyszerű.
- Columen*, fedél tető.
- Columna*, oszlop, hasáb;—*infamis*, pelengér.
- Combinare*, ösze illeszteni, illesztgetni.
- Comes*, gróf,—*supremus*, főispán; *vice*—, alispán.

- Comes*, utitárs; — *camerae*, főkincstartó; — *castri*, várnagy, várbiró; — *curialis*, udvarmester; — *palatinus*, nádorispán; — *parochialis*, megyei ispán; — *siculorum*, székelyek grófja; — *saxonum*, szászok ispánja.
- Comitatus*, 1, kíséret; 2, vármegye.
- Comitia*, v. *congregatio regni*, országgyűlés, hongyűlés.
- Commassatio*, üszvesítés, tömegítés, tagosítás.
- Commeatus*, tábori élelem, szabadmenetel.
- Commendans*, parancsnok; (*gubernator*, kormányzó).
- Commendans arcis*, várnagy.
- Commendator ordinis alicujus equestris*, közép keresztves vitéz.
- Commensurare*, 1, fölmérni; 2, hozzá mérsékelni.
- Commentatio*, értelmezés, felfejtés, rövid magyarázat, elősorolás.
- Commercium*, kereskedés.
- Commercialis taxa*, kereskedői díj.
- Commetaneus*, határos szomszéd.
- Comminatio*, fenyegetés, agyarkodás.
- Commissio*, biztosság, bizomány.
- Commissarius*, biztos; — *supremus provincialis*, tartományi főbiztos; — *districtualis provincialis*, tartományi kerületi; — *stationalis*, állományi; — *magazinalis*, raktári; — *bellicus*, hadi; — *contractionalis*, központi; — *praejurisdictionalis*, előfogatási.
- Commissariatatus provincialis*, tartományi biztosság; — *bellicus*, hadi.
- Commissariatica assignatio*, biztossági utalvány; — *remonstratio*, kimutatás, számadás.
- Commissarialis referens*, biztossági előadó; — *cancellista*, — őrnök.
- Committere*, 1, megbizni; 2, megrendelni; 3, meghagyni; *commissarius*, biztos, *commissio*, biztosság, bizomány; *commissionalis* v. *commissariaticus*, biztosságbeli, biztossági; *commissio neo acquisita*, új keresményi biztosság; *commissionarius*, bizott, megbizott, bizományos; *commissum*, bizomány; *fidei commissum*, hitbizomány; *committens*, bizó, küldő, meghagyó; *commissionatus*, bizományos, bizott, megbizott.

- Commodare*, használatra adni.
- Commodum*, haszon, *commodatum*, haszon kölcsön; (*mutuum*, pénz kölcsön); *commodans*, haszonhitelező, haszonkölcsönöző; *commodatarius*, haszon kölcsönvevő.
- Commodus*, kényelmes; *commoditas*, kényelem, kényelmesség.
- Communicatio*, közlekedés; *communicare*, közleni; *communicatum*, közlemény.
- Communio*, egyesség; *communio juris*, azon egy törvényi jog, közösség.
- Communis*, 1, közös; 2, köz (*publicus*); 3, közönséges, (*generalis*); *communitas*, közönség, község.
- Compages*, fedélszék.
- Comparitio*, megjelenés.
- Compascuum*, közlegelő.
- Compassus*, *compassuales litterae*, átküldőlevél, megkeresőlevél, megkeresmény.
- Compatibilis*, öszveférhető; *compatibilitas*, öszveférhetőség, megférhetőség.
- Compendium*, rövidlet, öszvevonat.
- Compensatio*, beszámítás, betudás, kipótlás.
- Compes*, békóvas.
- Competens*, illető; (*incompetens*, nem illető).
- Competentia*, 1, illeték (*pars competens*); 2, illetőség, (p. o. bíró illetősége, *competentia judicatus*); 3, vetélkedés.
- Competitor*, vetélytárs, versenytárs,
- Complacens*, tetszékeny, tetsző; —*centia*, tetszékenység, tetszés.
- Complanatio*, 1, elsimitás, elegyengetés; 2, megegyeztetés, elintézés (*compositio*), kiegyenlítés; 3, kibékülés.
- Completatio*, 1, pótlás, 2, pótlék (*res*).
- Complex*, vétektárs, bűntárs, czimbora.
- Componere*, megegyeztetni, elintézni; *amicabilis compositio*, barátságos megegyezés.
- Compositus*, összetett, többszerű.
- Compossessor*, közbirtokos, birtokostárs; *compossessorium*, közbirtok; *compossessoratus*, közbirtokosság.
- Comprivignus*, mostoha rokon.
- Comprobatio*, tanusítás.
- Compromissum*, bíróválaszt-

- mány; *compromissionale judicium*, választott bíróság; *compromissionalis judex*, választott bíró (*arbitrator*); *partes compromittentes*, bírót választó felek.
- Compromittere in aliquem*, valakit bíróul választani; *compromittere aliquem*, kétes helyzetbe hozni, kétesíteni valakit.
- Computus*, számvétel; — *aestivalis*, nyári; — *hibernalis*, téli; — *militaris*, katonai; — *annualis*, évi számvétel; *semestralis* —, félévi; *computualis acta*, számolati iromány; — *extractus*, számolati kivonat.
- Compulsorium mandatum*, vallató parancs.
- Concambium*, jószágcsere, kölcsöncsere, viszonzcsere.
- Concameratio*, boltozás.
- Concentratio*, központosulás, központosítás.
- Conceptus*, fogalom; *concipere*, fogalmazni, méhben fogadni; *concipista*, fogalmazó.
- Conceptuum practicans*, fogalmazó gyakornok.
- Concernens*, illető.
- Concertatio*, 1, vetekedés; (*contentio*, *streit*); 2, vita; 3, értekezés, tanácskozás.
- Concessio*, engedély, engedmény.
- Conciliare*, összeegyeztetni, egyeztetni.
- Concilium*, gyűlés, egyházi-gyűlés, zsinat.
- Concivis*, polgártárs, honfitárs, honos.
- Conclave consilii*, tanács-terem; — *laboratorium*, dolgozó szoba, hivatal-szoba (bureau, olv. büro).
- Conclusio*, 1, béfejezés, be-zárás; 2, végzet.
- Conclusum*, határozat.
- Concubina*, ágyas, ágyas-hölgy.
- Concubitus*, elhálás.
- Concurrens*, 1, csődülő; 2, pályázó, versenyző.
- Concurrentia*, pályázás, versenyzés.
- Concursus*, 1, csőd, csődülés; 2, pályázás; — *creditorum*, csődület; *concursualis* (*processus*, *masa*) csődületi (per, tömeg).
- Condecoratus*, megtiszteltett.
- Condemnare*, kárhoztatni; (*convincere*, marasztalni).
- Condescendentia*, leszármazás.
- Condescendere*, beszállani, leszállítani.

- Condensatio*, 1, leszállítás, (e. g. *citationis judicatus*); 2, beszállás, szállásolás, (e. g. *militum*).
- Condignus*, illő, illendő.
- Conditio*, 1, állapot (*stand*); 2) föltétel, kikötés, (*bedingung*); *conditionatus*, föltételes; *conditionate*, föltételesen; *conditio sine qua non*, kizáró föltétel.
- Condividens, divisionalis*, osztálytárs, osztályos rokon.
- Conducere*, bérbe venni; (*locare*, bérbe adni).
- Conductor*, vezető gazda.
- Confessio*, 1, vallás, (*fassio*, vallomás); 2, (*in iure ecclesiastico*), gyónás.
- Confinium*, határszél, véghely, határvidék; *confiniarius*, véghelyi; *confiniarius miles*, vég-őr, határ-őr; *confinaria militia*, véghelyi v. határ-örző katonaság, határőrség, végőrség, szélbeli őrség.
- Confirmare*, megerősíteni, bér málni.
- Confiscare*, elfoglalni, elkobozni.
- Confiscatio*, büntető foglалás, elfoglalás, elkobozás.
- Confoederatio*, (*actus*) szövetség; (*res*) szövetség, szövetkezet; *confoederatus*, szövetséges; *confoederativus, confoederationalis*, szövetségi.
- Conformitas*, egyezőség; *in conformitate, conformiter*, egyezőleg.
- Confrontatio*, szembesítés.
- Confrontare*, szembeállítani, egybevetni.
- Confusio*, zavar, zavarodás, háborodás.
- Congregatio*, gyűlés; — *generalis*, köz- vagy nagy gyűlés; — *partialis*, kis gyűlés.
- Congregatio marcalis*, közgyűlés.
- Congressus*, gyűlés.
- Conjectura*, hozzávetés; *supplicio*, gyanú; *praesagium*, sejtés; *conjecturaliter*, hozzávetőleg.
- Conjuratio*, összeesküvés.
- Conjurator*, 1, összeesküvő; 2, mellette esküvő, eskütárs.
- Conjux*, hitves, házastárs; *conjugalis*, hitvesi, házastársi; *conjugium*, házasság.
- Connexio*, összeköttetés.
- Conniventia*, egyetértés.
- Connubium*, összekelés.
- Consanguineus*, rokon, vérokon; — *neitas*, rokonság, vérség.
- Conscientia*, lelkiüsméret,

- lelkiérzet, öntudat, tudat.
- Conscientiosus*, lelkiüsméretes.
- Consciūs*, 1, tudó (valamiről) — rei; 2, czinkos; *consciūs* v. *consociūs criminis*, bűntárs.
- Conscriptio*, öszveírás, öszveirat; — *dicalis*, rovatos; — *regnicolaris*, országos.
- Consectarium*, következmény, (*praemissae*, előzmények).
- Consensus*, 1, megegyezés; 2, (*regius*, királyi), jóváhagyás; *consensuales*, jóváhagyó-levél.
- Consequens*, *subst.* 1, következmény; 2, utómondat; (*antecedens*, 1, előzmény; 2, előmondat); *consequently*, következőleg; *consequens*, (*adjective*), következetes, *consequentia*, 1, következés (*sequela*); 2, következetesség; *inconsequens*, következetlen; *inconsequentia*, következetlenség.
- Conservator*, (*custos*) *coronae*, korona-őr.
- Conservator litterarum*, levelek gondviselője.
- Consessus*, öszveülés.
- Consignatio*, jegyzés, följegyzés, jegyzék, átadás.
- Consiliarius*, tanácsos, — *gubernialis*, kormányi; — *regius*, királyi; — *aulicus*, udvari; — *thesaurarialis*, kincstári tanácsnok v. tanácsos.
- Consilium montanum*, bányászati tanács.
- Consilium regium loc. hung.*, magyar királyi helytartó tanács.
- Consistorium*, egyházi gyűlés; *sedes consistoriales*, egyházi szék.
- Consonantia*, egybehangzás.
- Consors*, részestárs, házastárs.
- Conspectus*, kimutatás.
- Conspiratio*, összeesküvés.
- Constitutio*, 1, rendelés (*actus*); rendelet (*res*); 2, (*corporis*), alkat; 3, (*regni*), alkotmány; 4, (*procuratoria*, ügyvédi), vallomás (*actus*); vallomány (*res*); *constitucionalis*, alkotmányos, alkotmánybeli, alkotmányi.
- Constitutivum*, állomány; *constitutiva pars*, alkotó rész, alkat-rész.
- Consul*, tanácsfő, polgármester, ügyvivő.
- Consultare*, tanácskozni, tanakodni.
- Consultor*, számtanácsnok.
- Consummare*, bevégezni;

- consummatum matrimonium*, lásd *matrimonium*.
- Consvetudo*, gyakorlás, szokás; *lex consvetudinaria*, szokás törvény; *approbata consvetudo*, jóváhagyott szokás.
- Contabulatio*, dészka-padolat.
- Contagio*, ragály, ragadvány.
- Contentio*, vetekedés, vetély.
- Contentum, continentia*, foglalat; (*occupatio*, foglalmány).
- Conterminium*, határoosság.
- Contestari*, bizonylani; — *litem*, elvállalni a' pert; *litis contestatio*, per elvállalás.
- Contextus, textus*, szöveg; (*argumentum*, tartalom; *continentia*, foglalat).
- Contiguus*, tőszomszéd.
- Continens*, száraz föld.
- Continentia*, lásd *contentum*.
- Contingens*, 1, történhető; — *tia*, — ség; 2, *contingentia*, illetőség.
- Continuative*, folytatólag; *continuatorius*, folytatólagi.
- Continuus*, folytonos.
- Conto, contualis*, árjegyzék, hiteljegyzék, számvitel.
- Contraagens, contrarotularius*, ellenőr.
- Contrabanda*, • vámszökés büntetése.
- Contractio*, összevonás.
- Contractus*, 1, (*actus*) kötés; 2, (*res*) kötvény; 3, *litterae contractuales*, kötlevel; (*pactum*, szerződmény; *pactatio*, szerződés; *conventio*, szegődés; *tractatus*, alku; *vinculum*, kötőlék); *quasi contractus*, költött kötés; *contractus contrahentibus legem ponit*, a' kötés törvényt szab a' kötő feleknek; *contractuales litterae*, kötlevel.
- Contractus arendalis*, haszonbéri kötlevel.
- Contradictio*, ellenmondás; (*protestatio*, ellenszólás); *processus ad dandam rationem contradictionis*, ellenmondás okát követelő per; *processus ad recipiendam rationem contradictionis*, ellenmondás oka elfogadását követelő per.
- Contradictor*, ellenmondó.
- Contrados*, viszon hitbér.
- Contraquietantia*, ellennyugtatóvány.
- Contrapars*, ellenfél.
- Contraseratura*, ellenzár.
- Contraso*, só-ór, kontrás.

- Contributio*, adó, közadó ;
— *regia*, királyi adó ;
contribuere, adózni.
- Contributionalis impositio*,
adórovatal ; — *tabella*,
adószorozati jegyzék ; — *in-*
cisura, adórovás ; — *re-*
laxatio, adó-leengedés.
- Contributionale quantum*,
adómennyiség ; — *systhe-*
ma, adórendszer.
- Contribuens*, adózó, adó-
fizető.
- Contributionis collector*,
adószedő.
- Controllerisans, controller*,
ellenőr ; *controlleria*, el-
lenőrség.
- Controversia*, egyenetlen-
ség ; *metalıs controversia*,
határvonal feletti egye-
netlenség.
- Controversus*, kérdéses, pe-
res.
- Controvertere*, ellengördit-
ni.
- Contubernium*, czéh, egye-
sület, (mesteremberek
czéha, egyesülete).
- Contumacia*, 1, veszteglés
helye, veszteglő intézet ;
contumacialis servus, vesz-
teglő intézeti szolga ; *do-*
mus contumacialis, vesz-
teglő ház ; 2, makacsság,
contumacia per non venit,
meg nem jelenési makacs-
ság ; *contumacia per non*
defendit, védelem mulasz-
tási makacsság.
- Contumax*, makacs.
- Contumelia*, rágalmazás, gya-
lázat ; (*infamia*, bűcsület
vesztés ; *dehonestatio*,
bücsztelenítés).
- Convalescere*, érvényesülni ;
reconvalescere, egészségét
visszanyerni.
- Conveniens*, illő, illető.
- Conrentio*, 1, (*actus*) sze-
gődés ; 2, (*res*), szegőd-
mény ; *conventionalis mo-*
neta, ezüst pénz.
- Conventus*, *subst.* convent,
szerzet ; *adj.* (*reus con-*
ventus), panaszlott, idé-
zett.
- Conventus de Kolosmonos-*
tra, kolozsmonostori
közlevéltár.
- Convictio*, legyőzés, ítélet.
- Convivium*, lakoma.
- Convocatus*, hivatalos.
- Coobligatus*, együttkötele-
zett.
- Cooperari*, együttmunká-
lódni.
- Cooptare*, el-, befogadni.
- Coordinare*, rendbeszedni,
rendezni ; *coordinatio*,
rendbeszedés, rendezés.
- Coperta*, boríték.
- Copia*, 1, bőség ; 2, máso-
lat ; *copiu vidimata*, lát-

- tasított v. igazlott másolat; (*transumptum*, hiteles másolat); *copiare*, lemásolni, másolni.
- Copula**, kapcsolat; *copula carnalis*, elhálás; *copulare*, öszvekapcsolni, öszveadni (a' házasulandókat); *copulari*, öszvekelni; *copulatio*, öszveadás vagy öszvekelés, öszveesketés.
- Coramisare**, előttözni, hitelesíteni.
- Corbis**, kosár; — *vimineus*, vesszőből font; — *ferreus*, vasbocskor.
- Cordon**, vonal, *cordonalis linea*, zárvonat.
- Corollarium**, folyomány; (*fluidum*, folyadék).
- Correctio**, 1, igazítás; 2, fenytés, fenyték; *correctoria domus*, fenytékház.
- Corporatio**, testület.
- Corporeitas**, tagosság.
- Corpus**, test, egy tag; *in corpore*, egy tagban.
- Corpus delicti**, 1, vétékjel, (*in criminalibus*), bűnjel.
- Corpus juris**, törvénytár.
- Corpus legislativum**, törvényhozó test.
- Correlatio**, viszony, viszonyzat; *correlationes pecuniariae*, pénzviszonyok.
- Correspondentia**, levelezés.
- Corruptio**, megvesztegetés.
- Cortesia**, levélczim.
- Cosmopolita**, világpolgár.
- Crater**, rostély; — *ferreus*, vas; — *fileus*, drotrostély.
- Credentiales**, megbízólevél, bizovány.
- Credibilis**, hiteles, közhite-lű (*authenticus*); *credibilis*, hitelesség, közhite-lűség.
- Creditor**, hitelező, követelő.
- Creditum**, 1, hitel, (*fides*); 2, hitelezmény.
- Credulitas**, hitelesség.
- Crida**, bukás; *cridararius*, bukott; *cridalis massa*, bukási vagyton.
- Crimen**, bűn, bűntény (*delictum*, véték); *crimen laesae majestatis*, fölségsértés, (lásd: *nota infidelitatis*); *criminalis*, 1, bűnös; 2, bűnbeli (*poenalis*, büntető; *capitalis*, főbenjáró; *fiscalis*, fenytő); *criminalitas*, bűntett, bűnösség; *criminalis codex*, büntető törvénykönyv.
- Critica**, bírálat; *critici dies*, megválasztó napok; *criticare*, bírálgni.
- Cruciata expeditio**, kereszt-es had.

- Cruciatus*, kínozott; *cruciatu miles*, keresztes katonára, kurucz.
- Crudelitas*, kegyetlenség.
- Cubulus*, köböl.
- Cubus*, köb, küb; *cubicus pes*, köbláb.
- Culmen*, tetőpont.
- Culpa*, hiba, (*error*, tévedés; *culpa lata*, tetemes hiba; — *levis*, csekély hiba; — *levissima*, legcsekélyebb, v. igen csekély hiba; *culpa obnoxius*, vétkes, bűnös; *culpa insons*, büntelen.
- Cultivatio*, 1, mivélés (*active*); 2, mivélődés, (*neutraliter*); *cultus*, mivelt; *cultura*, miveltség.
- Cultus*, tisztelet, istenítisztelet, hit; — *disparitas*, hitkülönbség.
- Cumulativus*, öszves.
- Cumulatus*, halmozott.
- Cupiditas*, kívánság.
- Curatela*, gondviselőség, gondnokság; (*providentia*, gondviselés.
- Curatelatus*, gyámgyermek.
- Curator*, ügyelő, gondviselő, gondnok, gondapa; *curatrix*, gondanya; *curator sequestri*, zárnok.
- Curia*, 1, udvar; 2, udvartelek, udvarhely; (*fundus exemptus*, szabad telek); 3, *curia regia*, királyi törvényszék, főtörvényszék (*forum appellatorium*, v. *revisorium*, feltörvényszék; *forum superrevisorium*, legfelsőbb törvényszék).
- Curialista*, udvari, udvartelkes.
- Curiosus*, kíváncsi, vizsga.
- Curirius*, hirnök; *cursor*, futár.
- Currens*, folyó; *currentales*, futólevél, futó hirdetés; *currentare*, hirdetni; *currentatio*, közhirdetés.
- Currus diligentiae*, gyors szekér.
- Cursor*, futó, levélvivő.
- Cursus*, folyam; — *processus*, perfolyam.
- Cusor falsarum monetarum*, hamis pénzverő.
- Custodia*, őrizet.
- Custos canonicus*, őrcanonok.
- Cynosura*, sinormérték, szabály.
- Cyppus*, kaloda.

D.

- Damnare*, kárhozthatni.
- Damnificatio*, 1, (*active*) kártétel, károsítás; 2, (*passive*) kárvallás, károsodás; *damnificatus*, kár-

- vallott, károsodott, károsult, károsított.
- Damnum**, kár; — *factum*, megtörtént kár; — *infectum*, megtörténhető kár.
- Dardanarius**, árnevelő, árverő, árhágtató.
- Dataria**, pápa cancellariája, melyben kelnek a' függő pecsétetes levelek.
- Dativus tutor**, adott v. rendelt gyám.
- Datia**, adózás, adózat.
- Datum**, 1, adat; 2, *datum litterarum*, levél - kelte, kelet.
- Debitor**, adós; — *principalis*, főadós; *minus principalis*, mellék-adós.
- Debitum**, adósság, tartozás; — *liquidum*, világos; — *illiquidum*, nem világos; — *activum*, követelő; — *passivum*, tartozó.
- Decanus**, tizedes (ki alá tíz katona volt rendelve) dékán.
- Decapitatio**, fejevétel.
- Decas**, *decennium*, évtized.
- Decentia**, illőség, illedelem, illedék.
- Deceptor**, csaló.
- Decima**, tized, dézma; (*nona*, kilenczed); *decimare*, tizedelni, dézmálni.
- Decisio**, *determinatio*, 1, (*actus*) határozás; 2, (*res*) határozat; 3, (*decisio curialis*, felső ítélet, ítélmény); *decisivus*, *decisoriarius*, elhatározó, eldöntő; *litis decisorius*, ügydöntő.
- Decisio finalis**, véghatározat.
- Declarare**, nyilvánítani, kijelenteni; *semet* — nyilatkozni.
- Declaratio**, nyilatkozás, nyilatkozat.
- Decollare**, lenyakazni.
- Decoctor**, csaló, hamis hitű kereskedő.
- Decoratio**, díszlet.
- Decorticatio**, fahántás.
- Decorticator**, fahántó.
- Decretum**, 1, végzemény, országgyűlési végzemény; 2, rendelvénny, (p. o. udvari rendelvénny); 3, írott törvény; *dies decretalis*, törvénybeli szünnap; *decretale juramentum*, törvénybeli eskü; *decretorius*, elhatározó; *decisori-us*, eldöntő.
- Decretum applicatorium**, kinevezési rendelvénny.
- Decreta regum hungariae**, magyar királyok' határozatai.
- Decretales**, pápák rendeleteiből szerkezett könyv.
- Decumanus**, tizedlendő.
- Decursus litis**, perfolrás,

- perfolyta, perfolyam; *procedura judiciaria*, perlekedés, törvénykezés.
- Dedecus*, gyalázat.
- De eo utrum*, ha valljon?
- deutripuncta*, kérdő pontok; *deutralis*, kérdésbeli.
- Defalcatis*, *defalcandis*, leróván a' lerovandókat.
- Defamo*, gyalázom.
- Defectus*, 1, hiány, hijány; 2, *defectus seminis*, magszakadás, kihalás; *defectui proximus*, magszakadáshoz közelgető; *defectus fundi*, vagyon hiány; *ultimus deficiens*, utolsó magvaszakadt.
- Defectus cassae*, pénztári hiány.
- Defensa*, védok, védelem.
- Defensio*, védelem, oltalom.
- Defensor*, oltalmazó, védő; *defensivus*, oltalmazói, oltalmazólagi; *defensive*, oltalmazólag, védőleg.
- Deferre*, 1, bevádolni; 2, *deferre iuramentum*, átengedni az esküvést vagy esküt; 3, *deferre alicui*, valakit megtisztelni, valakinek elsőbbséget adni.
- Deficere*, kihalni, megfogyni.
- Deficit*, hiányzik, lásd *defectus*.
- Definire*, meghatározni, leírni; *definitiva sententia*, végső ítélet.
- Definitio*, határozás, határozvány, leírás.
- Defloratio*, szeplősítés.
- Defraudare*, megcsalni.
- Degradare*, hivatalától v. rangjától megfosztani, leléptetni.
- Dehonestatio*, bücsztelenítés, gyalázás.
- Delatio*, árulkodás.
- Delegare judicem*, bírót küldeni vagy nevezni; (*committere in judicem*, bírót választani); *delegatio*, bíró küldés; *jus delegandi*, bíró küldési jog; *delegatum forum v. judicium*, küldött bíróság.
- Delegata cassa*, fiók-, melék-pénztár.
- Deliberatio*, 1, tanácskozás, (*consultatio*); 2, határozás, (*determinatio*); 3, határozat, ítélet, (*sententia*); *deliberatio sui*, eltökélés; *deliberatum est*, ítéltetett; *deliberative*, 1, tanácskozásképpen; 2, ítéletképpen, *deliberatus*, eltökélt.
- Delicatus*, gyöngéd, kéjes.
- Deliciae*, kék.
- Delictum*, vétek; *delictum civile v. politicum*, polgári vétek; *delictum crim-*

- nale*, bűnvétek; *delinquens*, vétkes; *delicti auctor*, vétek szerző, fővétkes; *delicti particeps v. socius*, vétektárs; *locus delicti*, vétekhely; (*in criminalibus*, bűnös, főbűnös, bűntárs, bűnhely); *delictum carnis*, testi vétek, bujaság.
- Delineatio*, rajz.
- Demagogus*, népizgató.
- Demarchus*, köznép-főnök.
- Demeritum*, vétség, érdemtelenység.
- Democratia*, népuralkodás; *democraticus*, népuralkodási.
- Demonstrare*, megmutatni.
- Demonstratio*, kimutatás.
- Denominare*, kinevezni.
- Dentale*, fogas.
- Denubo*, férjhezmegyek.
- Denunciare*, feljelenteni, feladni, beárulni; (*accusare*, vádlani).
- Departamentum*, osztály (hivatali); — *perceptorale*, pénztári; — *allodiale*, majorsági; — *contributio-nale*, adói; — *pupillare*, árvai.
- Depeculor*, közjótól lopok.
- Dependentia*, v. *subordinatio*, függés, függelem.
- Deperdere*, elveszteni.
- Depopulor*, elpusztítom, ki-rablom.
- Deporto*, elviszem, elhor-dom; *deportatio*, elhor-dás, száműzés (a' római császárok alatt valamely szigetre).
- Deportus jus*, ürr jog, (minél fogva ürességbe jött hiva-tal' jövedelmét vehetni).
- Depositio*, letétel; *causae*, perletétel.
- Depositorium*, rakhely.
- Depositum*, letétemény, őrzemény; *depositarius*, le-tétemény őrje; *deponens*, letevő.
- Depraedor*, pusztítom.
- Deprecatio*, kérés, bocsá-natkérés, megkövetés.
- Depretiatio*, árleszállítás, árcsökkenés, árcsökken-tés.
- Depromo*, 1, előveszem; előhozom; 2, megmon-dom; *opinionem deprome-re*, véleményt adni, mon-dani; *pro depromenda opinione*, véleményadás végett.
- Depurare*, leróni, lefizetni.
- Deputare*, küldeni; *depu-tatus*, küldött; (*legatus*, követ); *deputatio*, kül-döttség.
- Deputatum*, élelembér, ter-mék-bér-rész.

- Derelinquo*, elhagyom; *derelictus*, elhagyatott.
- Derivatio*, származás.
- Derivativus*, származatos.
- Derivo*, elfolytatom, másfelé veszem (p. o. a' vizet).
- Derogare*, letörleni, (a' törvényből); levonni (becsből); kisebbitni.
- Descendens*, nemzedék, nemzett.
- Deserta sessio*, elhagyott telek, pusztá telek; *desertum*, pusztá.
- Desertor*, szökött katona, szökevény.
- Desolatio*, elpusztítás, pusztítás.
- Desolatus*, elpusztított, pusztá.
- Desponsatio*, eljegyzés, mátkásítás.
- Desponsatus*, — *a*, mátkás.
- Despota*, kény-ur, (*tyranus*, zsarnok).
- Despotismus*, kény-uraság, zsarnokság.
- Destinatus*, elszánt; *destinatio*, 1, elszántság; 2, rendeltetés; 3, elhívás.
- Detentio*, letartóztatás.
- Deterioratio*, 1, rontás, rosszabbítás (*active*); 2, rosszabbodás (*neutraliter*); 3, (*res*) rosszabbítmány.
- Determinatio*, (*actus*) határozás, (*res*) határozat.
- Detractis detrahendis*, le-
huzván a' lehuzandókat.
- Detrimentum*, kár, ártalom, csonkulás, rövidség szenvedés.
- Devaluatio*, bűcsleszállítás, bűcsleszállás, bűcsűkenés.
- Devastatio*, pusztítás.
- Devolvere*, háritani; *devolveri*, háromlani; *devolutio bonorum*, birtok átszállás.
- Diaetales articuli*, országgyűlési törvényczikkek.
- Diaconus*, egyházi szolga.
- Diadema*, fejékszer.
- Diameter*, átmérő, közép-mérő; *calculus diametralis*, közép-számítás.
- Diarium*, napló; *diarii articulus*, napló-czikk.
- Dica*, per; *dicam alicui impingere v. scribere*, valakit perbe idézni.
- Dica*, róvat; *dicatio*, róvatalás; *dicator*, adóróvó.
- Dicasterium*, igazgatószerk; *dicasterialista*, igazgatószériki tiszt.
- Dictare*, előmondani, mondogálni; 2, (*legem*) törvényt szabni; *dictatorius*, parancsnoki.
- Dictator*, főparancsnok.

Dictatura, 1, ügyéshi szék, 2, közírás.

Dictio, v. *oratio*, beszéd, (*sententia*, mondat).

Dies relati, ellátatás napja; — *fatales*, határnapok.

Diffamo, gyalázom.

Differentia, különbség, különbözés.

Diffessio, tagadás.

Difficiltare, neheztelni, el-lenzeni; (*improbare*, roszszalni).

Difficultas, nehézség.

Digesta, római törvénykönyv.

Dignari, 1, (*active*) méltánylni; 2, (*neutr.*) méltóztatni.

Dignitarius, főhivatalnok.

Digressio, eltérés.

Dilatio, perkéslemény; *prorogatio*, perhaladék; *sententia dilatoria*, késleltető ítélet.

Dimachae, lovan és gyalog harczoló vitézek.

Dimensio, felmérés; — *praeliminaris*, előleges.

Dimissionales, elbocsátvány.

Dioecesis, püspöki v. egyházi megye; *dioecesanus*, megyés.

Dioecesanus exactoratus, egyház megyei számvévőség.

Diploma, oklevél, hitlevél

(*documentum*, bizonyítmány; *litteraria instrumenta*, levél neműek); *diplomaticus*, (*subst.*) oklevelész; *diplomatica*, oklevelészet; *diplomaticus*, (*adj.*) oklevelészi, oklevelészeti; *diplomata*, (*diplomate*) országnok; *diplomatia*, országnokság; innen: *diplomaticus*, (*adj.*) országnoki, országnokos, p. o. *stylus diplomaticus*, *corpus diplomaticum*, országnoki írásmód, országnokos test; *via diplomatiae*, országnokság útja; *diploma inaugurale*, (király) igtatási hitlevél.

Directe, egyenest, közvetlenül, tulajdonképpen.

Directio, 1, igazgatás; 2, irány; (*proportio*, arány).

Director, igazgató; *jurium director*, jog vagy ügy igazgató; *bonorum director*, jószág igazgató; *directoratus*, igazgatóság; *directoralis*, igazgatósági; *directorium*, 1, igazgató tanács; 2, útmutatás.

Director fiscalis, közügyi; — *aedilis*, építészi igazgató; — *protocolli*, igtató hivatali; — *archivi*, levéltári; — *expediturae*, kiadó hivatali igazgató.

- Directoratus fiscalis*, köz-
ügyi igazgatóság.
- Directus*, egyenes.
- Disceptatio*, *discussio*, 1,
vetélkedés (*contentio*);
2, vitatás, (*disputatio*).
- Disciplina*, 1, tanulmány,
tudomány, mesterség; 2,
fenyíték.
- Discretio*, 1, méltatlan ki-
mélet; 2, megválás, (*cri-
sis*), *aetas* (v. *anni*) *dis-
cretionis*, meg- vagy ki-
válás kora.
- Discretus*, méltalmas.
- Disgustatio*, untatás, unat-
kozás.
- Disinteressatus*, részrehaj-
latlan; *disinteressentia*,
részrehajlatlanság.
- Disjunctive*, különleg, kü-
lönlegesen.
- Disjunctivus*, különleges,
különszerű.
- Dislocatio*, elhelyezés, hely-
heztetés.
- Dismembrare*, el-, szétta-
golni vagy darabolni.
- Dispensare*, fölmenteni;
dispensationales, fölmen-
tő levél, fölmentvény;
dispensatio, 1, fölmentés,
2, fölmentvény.
- Dispensatio*, egyházi enge-
delem; — *in bannis*, egy-
házi hirdetéstől fölmen-
tés.
- Dispensationalis taxa*, föl-
mentő levél díj.
- Dispositio*, 1, (*actus*), ren-
delés, rendelkezés; 2,
(*res*), rendelet.
- Disproportio*, 1, arányta-
lanság; 2, idomtalanság.
- Disputatio*, vitatás, szóvi-
ta, vitatkozás, vetélkedés.
- Disputo*, vetélkedem, vitat-
kozom.
- Dissertatio*, elbeszélés, ér-
tekezés.
- Dissimulator*, tettető.
- Districtus*, körület, kerü-
let, vidék; *districtualis
tabula*, kerületi tábla, —
vidéki tábla.
- Diurna merces*, *diurnum
honorarium*, napi díj;
diurnista, díjnok.
- Diversorium*, korcsma,
csapszék.
- Diverticulum*, dülőföld, dülő.
- Divinari*, jóslani; *divina-
tor*, jósló; *divinatio*,
jóslat.
- Divisio*, osztály, (*dividen-
dum*, osztalék; *rubrica*,
rovat); *nova divisio*, osz-
tály újítás; *rectificatio
divisionis*, osztály-igazi-
tás, egyenlítés; *divisiona-
lis*, osztálybeli; — *rata*,
osztály-rész; — *processus*,
osztály-per; *successionalis
divisionalis processus*, örö-

- külesi osztály-per; *divisus*, osztott (javak), osztozott (testvérek); *indivisus*, osztozatlan (testvérek), osztatlan (javak).
Divisorale forum, osztályszek; *divisionalis*, osztálylevél.
Divortium, elválás; — *totale*, teljes; — *partiale*, részbeli elválás.
Doctor, tudor, (*professor*, tanár).
Documentum, bizonyítvány, tanusítvány, oklevél, okirat.
Dolus, csalárdság, rosszindulat, esél; (*fraus*, ravaszság); *dolosus*, csalárd.
Domesticus, házi, honi, kebelbeli; — *fundus*, házi adótár; *domestica cassa*, kebelbeli pénztár, *domestica revisio*, kebelbeli vizsgálat.
Domicilium, hajlék, lakhely, lak, telep; (*quartirium*), szállás.
Domina, úrnő, hölgy.
Dominalis, uradalmi, úri; — *sedes*, uradalmi szék.
Dominatus, uraság.
Dominica (*dies*) vasárnap.
Dominica potestas, úri hatalom.
Dominium, uradalom; birtok, (*possessorium*); birtoklás, (*possessio*); *extra dominium*, birtokon kívül; *intra dominium*, birtokon belől; *dominium directum*, tulajdoni, v. fő, v. egyenes birtoklás; *dominium utile*, haszon birtoklás.
Dominus terrestris, földesúr; *domina terrestris*, földesasszony.
Domus, ház; — *fiduciaria*, zálogház; — *laboratoria*, dolgozóház; — *excubatoria*, őrház; — *correctoria*, fenyítékház; — *praetorialis*, megyeház; — *regnicolaris*, országház; — *religiosorum*, szerzetilak; — *educatoria*, nevelő; — *orphanotrophialis*, árva nevelőház.
Domus taxa, házdíj.
Donatio, collatio (*privata*) ajándékozás, ajándék; (*publica* e. gr. *regia*), adományozás, adomány; *donatarius* v. *impetrator*, adományos; *donans*, adományzó; *donationalis*, adományi, adománybeli; *donationales litterae*, adománylevél.
Donatio inter vivos, élőlközi ajándékozás.
Donatio mortis causa, halál esetére ajándékozás.

Dos, 1, nősz-ajándék, hitbér, jegybér; 2, ajándék; 3, tehetség, (e. g. *ingenii dotes*); *contrados*, viszonyhitbér.

Dotalista, hitbérnök.

Dotalitium, hitbér.

Dotare, hitbért adni, kiházásítani, felsegélteni, jövedelmet adni.

Dotatio, 1, kiházásítás; 2, hitbér; 3, ajándék; 4, jövedelem adás.

Dubius, *ambiguus*, kétes; *dubitare*, kétkedni, kételkedni.

Ductor, vezető, hadnagy.

Ductor nobilium, nemesek hadnagya.

Ductus, vonal; — *viae*, útvonal.

Ductus metalis, határvonal, határfolyás.

Duellum, párviadal.

Dullo, székelyeknél annyi, mint vármegyéken a' szolgabíró (Érdélyben).

Dupplex, kettős, kétszeres, kétféle.

Duplica, másod felelet, vagy másod kifogás.

Duplicatum, 1, kettős példány; 2, másod példány; másodlat; (*copia*, másolat)

Dupplum, kétannyi, kettőzet; *poena duppli*, kétannyiban büntetés.

E.

Ecclesia, egyház; — *metropolitana*, főszékesegyház; — *cathedralis*, székesegyház; — *collegiata*, társas egyház; *mater ecclesia*, anyaegyház; *filialis*, fiókegyház.

Ecclesiasticus, egyházi; — *ordo*, egyházi rend; *ecclesiasticum servitium*, egyházi szolgálat; — *officium*, egyházi hivatal.

Edecimare, *edecumare*, 1, megtizedelni; 2, kiválasztani, kiszemelni.

Edictio, felmondás.

Edictum, 1, hirdetmény, bocsátmány; 2, kényparancs; *edictalis terminus*, hirdetményi határidő; *edictale mandatum*, hirdetményi parancs.

Edocere, megtanítani, megmutatni, tanusítani, értesíteni.

Educationale institutum, nevelő-intézet; — *subsidium*, segedelem-pénz.

Educillum, korcsma, csapszék; *educillatio*, italmérés, vagy italméretés.

Effectivus, lásd *effectus*.

Effectuare, 1, eszközteni, foganítani, létesíteni, telje-

- sedésbe venni; 2, (*exequi*), végrehajtani; *effectuari*, létesülni.
- Effectus*, foganat, végbevétel, süker; *effective* v. *realiter*, voltaképpen, valósággal; *effectivus*, valóságos.
- Efficax*, foganatos, sükeres, hathatós.
- Efficere*, eszközteni, létesíteni; *causa efficiens*, szerzőök.
- Egoismus*, önzés; *egoista*, önző.
- Egregius*, jeles.
- Egregius ac nobilis*, nemesek czimzete: jeles és nemes!
- Electio*, választás.
- Elementum*, elem; *elementaris*, elemi.
- Elenchus*, sor, sorozat, sorjegyzék, lajstrom.
- Eliminatio*, kiküszöbölés.
- Elibertatio*, 1, (*militis*), szabadulás; 2, (*a contributione*), adó alól kiszabadítás, kiszabadulás; (*emancipatio*), fölszabadítás, felszabadulás, felmentés.
- Elocatio*, 1, *exarendatio*, kibérlés, bérbeadás; 2, kiházásítás; 3, kölcsönözés.
- Elucubrare*, felvilágosítani, kifejteni.
- Elusio*, kijátszás, megcsalás.
- Elusorius*, kijátszólagos.
- Emanatio*, v. *datum litterae*, levélkelte, kelet.
- Emancipatio*, fölszabadítás, (*act.*) felmentés, fölszabadulás (*neutr.*)
- Embryo*, időtlen magzat.
- Emenda linguae*, v. *capitis*, nyelv-, v. fejeváltás.
- Emendare*, megjavítani.
- Emere*, venni, vásárlani; *emtio*, vétel, vásár; *emtor*, vevő, vásárló; *emtitius*, vett, vásárlott, vételbeli.
- Emeritus*, kiszolgált, szolgált, (volt tiszt).
- Eminens*, kitünő, jeles; — *jus*, főjog.
- Emporium*, vásárhely, piac.
- Emtionale pretium*, vételár.
- Emtio venditio*, adás-vevés.
- Emtor*, vevő.
- Energia*, hatály.
- Energicus*, hatályos.
- Enodare*, feloldani, felfejteni.
- Enormis*, szertelen, szerfölötti.
- Ens*, lény; *non ens*, 1, (*persona*), senki; 2, (*res*), semmi.
- Enucleare*, kifejteni.
- Enuncio*, kihirdetem, kibeszélem, kimondam, nyilvánítom.

Ephorus, népfőnök.

Epidemia, járvány nyavalya;
(*contagium*, ragály).

Episcopus, püspök.

Epistates, epistata, felügyelő, felvigyázó.

Epocha, időszak; *aetates diversae apud homines*, korszak; *aetates v. tempora in anno*, évszak.

Epocillatio, italmérés, italméretés.

Equatium, ménés.

Eques, 1, lovas, 2, lovag; 3, (*ordinis alicujus*), vitéz; *eques magnae crucis*, nagy keresztés vitéz; — *parvae crucis*, kis keresztés; *commendator*, közép keresztés vitéz; *eques auratus*, arany sarkantyus vitéz; *equitatus*, lovaság.

Equestris, lovagi; *equestris ordo*, nemes lovagi rend.

Equitum magister, lovas százados, — kapitány.

Ergastulum, fogház.

Erogatio, kiadás; *erogationis liber*, kiadási könyv.

Error, vétek, tévedés, tévelygés, elvétel, tévesztés, hiba.

Eruere, kinyomozni.

Essentia, lényeg; *essentialis*, lényeges; *essentialitas*, lényegesség.

Exaginare gladium, kardot vonni.

Evanescere, elenyészni, eltűnni.

Eventus, 1, kimenetel; 2, történet (*casus*); *eventualis*, történetes, történeti, történhető, előfordulható, leendő.

Evertere, fel-, ledönteni, felforgatni, lerontani.

Exictor, szavatos; *exictio*, szavatolás; *exictoratus*, szavatosság; *superexictor*, másod szavatos, felszavatos; *evincere*, szavatolni; *evincendus*, szavatolandó.

Evidens, nyilvánosságos.

Evidentia, nyilvánosság.

Evocatio, felhívás; (*citatio*, idézés; *certificatio*, perbehívás); *evocatorium mandatum*, felhívó parancs.

Exactio, zsarolás, kicsikarás.

Exactitudo, accuratia, pontosság.

Exactor, számoltató; — *provincialis*, tartományi; — *montanus*, bányászati; — *cameralis*, kincstári; *exactoriae praeses*, számvévőség elnöke.

Exactor rationum, számvévő.

Exactoralis, számvévői.

- Exactoratus**, számoltató hivatal, számvévőség; — **aulicus**, udvari; — **cameralis**, kincstári; — **diaecesanus**, egyházi; — **montanus**, bányászati; — **provincialis**, tartományi; — **hungarico transsilvanico aulicus unicus**, magyar-és erdélyi országi egyesült udvari számvévőség; — **fundationalis**, kegyintézet, alapítványi.
- Exaequare**, kiegyenlíteni.
- Exaggerare**, nagyítani.
- Examen**, vizsgálat; **examen benignum**, szelid vallatás; (tanú) kihallgatás, kikérdezés; **examinare**, vizsgálni, vallatni, kihallgatni, kikérdezni.
- Exarare**, kiszántani; — **litteras**, levelet írni.
- Exarendare**, v. **excensuare**, kibérteni.
- Exarendatio**, haszonbérlet, bérbeadás, kibérlet.
- Exasperatio poenae**, büntetés súlyosítása.
- Exassignare**, **assignare**, kirendelni, p. o. a' fizetést vagy a' lovakat; **committere**, megrendelni; **exassignatio**, **assignatio**, kirendelvény.
- Exauctorare**, hivataltól megfosztani.
- Excellentia vestra**, nagyméltóságod, főméltóságod.
- Excellentissimus**, nagy v. főméltóságú, (**celsissimus**, magasságos).
- Excensuare**, lásd **exarendare**.
- Exceptio**, v. **exceptivum**, kifogás, (**disvasio**, ellenzés; **exemptio**, kivétel); — **vana**, kopasz; — **meritoria**, derék; — **proteltoria**, késleltető; — **peremptoria**, ügydöntő.
- Excerptere**, kiszedegetni, kiszaggatni.
- Excessus**, 1, kicsapongás, kihágás, 2, túlság; **excessuosus**, 1, kikapó, kicsapongó; 2, túlságos; (**extravagantia**, túlcsapongás).
- Excipere**, kifogást tenni.
- Exclusio**, kizáratás; **exclusivum privilegium**, kizáró szabadalom.
- Exclusive**, kizárólag, (**inclusive**, bészárólag); **exclusivus**, kizáró.
- Excommunicare**, kirekeszteni, (valamely gyülekezetből).
- Excommunicatio**, (egyházi) kirekesztés.
- Exconsul**, volt polgármester.
- Excontentatio**, kielégítés.

- Excruciare**, gyötreni, kínzani.
- Excusare**, kimenteni, (*dispensare*, fölmenteni).
- Excusatio**, mentség.
- Excussio**, kivetkeztetés, kivetés, kiütés.
- Exequi**, (*exsequi*) *legem*, v. *sententiam*, végrehajtani a' törvényt, vagy ítéletet; *exequi aliquem*, valaki jószágát bíróilag elfoglalni; *executio*, bírói foglалás, végrehajtás; *executiva potestas*, végrehajtó hatalom; *executionales*, végrehajtási jelentés; *exequens iudex*, foglалó bíró; *exequens pars*, foglалtató; *exequendus*, végrehajtást szenvedő; *executionem passus*, végrehajtást szenvedett.
- Exemplar**, példány.
- Exemptio**, kivétel, váltság.
- Exemptus**, kivételes, váltságos.
- Exequiae**, halotti végtisztelet.
- Exercitium**, gyakorlat; — *campestre*, katonai.
- Exhaereditare**, örökségből kirekeszteni.
- Exhibere**, beadni, kézhezadni, benyújtni.
- Exhibitio**, bényújtás, beadás, megadás, kézhezadás.
- Exhibitum**, beadmány, benyujtmány.
- Exigere**, beszedni, behajtani.
- Exilium**, száműzés.
- Existere**, létezni.
- Exitus**, kimenetel; — *litis*, per kimenetele.
- Exmissio**, kibocsátás; — *ad probandum vel evictorem statuendum*, tanusítás, vagy szavatos előállítás-ra.
- Exoperari**, kieszközleni, kimunkálni.
- Exorare**, könyörögni, esdekleni.
- Exorcismus**, ördögűzés.
- Exorcista**, ördögűző; *exorcizare*, gonosz lelket, ördögöt kiűzni.
- Expediens**, segitvény, segéd-eszköz.
- Exeditio**, kiadás, kiadmány; hadküldmény, had.
- Expedito**, kiadó; *expeditoratus*, kiadó hivatal.
- Expediturae officium**, levélkiadó hivatal.
- Expeditoriae**, negyedkiadásroli nyugtatvány.
- Expensae**, kiadás, költség.
- Experientia**, tapasztalás, tapasztalat; *experimentum*, tapasztalmány.
- Explicitus**, kifejtett, kifejezett, nyilvánlevő; (*impli-*

- citus*, bennfoglalt, magában értett, gondolt).
- Explorator*, kém; *explorare*, kémteni.
- Exponere*, előterjeszteni, kitenni; *expositio actorea*, felperesi előterjesztés, (*referre*, előadni; *remonstrare*, felterjeszteni).
- Expresse*, nyilván.
- Expressio*, (*actus*) kifejezés; (*res*), kifejezet.
- Expressus*, v. *ablegatus*, küldött; *expressus*, (*adj.*) nyilvános.
- Expromissor*, átvállaló; (*cauens*, kezes; *fidejussus*, jótálló); *expromissionales*, átvállalvány.
- Expropriare*, kisajátítani; *expropriatio*, kisajátítás.
- Expungere*, kitörölni, kihuzni.
- Exscindere*, hihasítani, kiszakasztani.
- Exspirare*, elenyészni.
- Extirpatura*, irtomány (nem: irtóvány).
- Extabulare*, kitörölni (az adósságot).
- Extempore*, rögtön; *extemporisare*, rögtönözni.
- Extensio*, kiterjedés, kiterjesztés, terjedék, terjedelem, terjedség.
- Exterminari*, kiüzni, kizárni, kirekeszteni.
- Extractus*, kivonat; *extractive*, kivonatképpen, kivonatilag.
- Extradata notarialis*, jegyzői kiadat.
- Extradominium*, birtokon kívül, (fogságból).
- Extradonationalis*, adománykivüli.
- Extraneus*, 1, idegen; (*a patria*), külföldi; 2, (*a sanguine*), külvéri.
- Extraordinarius*, rendkívüli.
- Extraprocessualis*, perkivüli.
- Extraserialis*, sorkivüli; *extraserialisitas*, sorkivüliség.
- Extravagantia*, túlsápon-gás, túlság; (*excessus*, kihágás).
- Extravagantes*, 22-dik János pápa rendeletei.
- Extravillanum*, külbirtok; (*intravillanum*, belbirtok).
- Extremitas* v. *extremum*, szélsőség, (*ultraismus*, túlság).
- Exul*, száműzött.
- Exundatio*, áradás; *exundatione damnificatus*, áradás által károsított.

F.

Fabrica, gyár; *fabricans*, gyáros, gyártó; *fabricatum*, gyártmány, gyármű, gyárkészítmény.

Facies judicii, a' törvény színe; *facies loci*, hely színe.

Facinorosus, gonosztevő.

Factor, ügyelő, sáfár.

Factum, tett, tény, önhatalom; (*eventus*), történet; *de facto* v. *facto*, tett szerint, tettelesen, tettleg; (*de jure*, törvény szerint, törvényleg); *via facti*, önhatalom útja; *ipso facto*, legott.

Factio, párt; *factiosus*, pártos; *factiositas*, pártosság.

Facultas, 1, tehetség; (*potentia*, hatalmasság; *potestas*, hatalom); 2, (*bona*), vagyon, érték; 3, (tudós) kar.

Falcastrum unum, egy kaszavágó.

Falcidia, levonat, veszteség, hiány.

Falconarius, solymász.

Fallax, csalárd.

Fallimentum, *crida*, bukás; *fallimentarius*, bukott.

Falsus, ál, hamis; *crimen falsi*, hamissági bűn.

Falsarius, hamisító.

Fama, hír, egyeshír, nesz, (*rumor*, közhir); *famosus*, hírhedt, híres.

Familia, 1, nemzetség, család; 2, háznép; 3, cseleedség; *familiaris*, cseléd; *familialis*, nemzetségi, családi; *paterfamilias*, család-atyja; *filius familias*, családfi.

Familiaris, atyafi, családi.

Fanatismus, vakbuzgóság, vakbuzgalom.

Fas, szabad, illő.

Fasciculus, csomó.

Fascinatio, ígérés, megvesztegetés.

Fassio, 1, (*actus*) vallozás, bévallás, átvallás; 2, (*res*) vallomány; — *perennalis*, örök; — *rationabilis*, okbeli, okszerű; *necessaria*, szükséges, szükségbeli; *simplex*, ok nélküli, egyszerű; *irrationabilis*, okellenes, okatlan, alaptalan.

Fassionales, be-, átvallólevél, vallomány-levél, örök-levél.

Fassionarius, vallományos.

Fatens, valló, bevalló, átvalló; — *pars*, valló-fél.

Fatigium, fáradság.

Fatum, 1, végzet; 2, balság, balsors, baleset,

- veszély ; *fatalis*, veszélyes, veszedelmes ; *fatalis dies*, veszélyes napok ; *fatalitas*, sorsveszély, baleset, balság.
- Fautor*, pártfogó, jóakaró ; — *furum*, orgazda.
- Favor*, kedvezés, jóakarat.
- Favorabilis* (*sententia v. resolutio*), kedvező (ítélet vagy válasz).
- Fenerator*, v. *foenerator*, kamatra pénzt kölcsönöző, hitelező, (*creditor*) ; uzsorás, (*usurarius*).
- Fenus*, kamat, uzsora.
- Feria*, szünnap, szünet.
- Ferire*, sujtani.
- Ferror*, hév, buzgalom ; *fervidus*, heves, buzgó.
- Festum*, ünnep ; *festum ferri*, sátoros ünnep ; *festi-fragium*, ünneptörés, ünnepszegés.
- Feudum*, bérföld, hűbér.
- Fictio juris*, jogképzés.
- Fidedignus*, hitelt érdemlő, hiteles.
- Fidefragus*, hitszegő.
- Fides*, hit ; (*creditum*, hitel), *bonae v. malae fidei*, jó vagy rossz lelkű ; *bona fides*, jó lelkűség ; *fidem facere*, v. *habere alicui*, hitelezni, hitelbe adni valakinek.
- Fidei commissum*, hitbizomány.
- Fidejussio*, jótállás ; (*expromissio*, átvállalás ; *cautio*, kezeskedés, kezesség) ; *fidejussor*, jótálló ; *fidejussionales*, jótállvány, jótálló-levél.
- Fidelis*, hű, hív.
- Fiduciaria domus*, zálogház.
- Fiduciarius*, bizott.
- Figura*, kép.
- Figura judicii*, törvény színe.
- Filialis*, fiók, fiú.
- Filialis sedria*, fiú vagy alszék.
- Finalis*, végső, vég.
- Finalis decisio*, véghatározat.
- Finantia*, közpénz, pénzügy, pénzállapot.
- Finis*, vég, határ, czél.
- Firma*, aláírási czim, czim.
- Firmiter*, erősen, érvényesen, szorosan.
- Firmus*, erős, érvényes.
- Fiscus*, 1, ügynöki v. ügyvédi hivatal ; 2, ügynök, ügyvéd ; — *magistratualis*, tiszti ; — *regius*, királyi ; — *dominalis*, uradalmi.
- Fiscalis*, 1, (*subst.*) közügyvéd, — ügynök ; 2, (*adj.*) ügyvédi, ügynöki ; *bona fiscalia*, (*idest* : *ad fiscum*)

- regium devoluta*), királyi közjavak, uravesztett javak; (*bona coronalia*, koronai javak; *bona patrimonialia*, király nemzetségi javak); *fiscalitas*, 1, királyi öröklés (*actus*); 2, királyi örökség, királyi szállomány (*res*); *fiscalatus*, közügyvédség, — ügynökség, ügynöki hivatal; *fiscalis director*, közügyigazgató; *fiscalis directoratus*, közügyigazgatóság; *vice fiscalis*, alközügyvéd.
- Fistuca*, sujokbot.
- Fixus*, állandó, határozott.
- Flagito*, kérem, esdeklem.
- Flagranti, in flagranti*, hevenyében.
- Flagens*, égő, lángoló.
- Fluctuans*, ingadozó, habozó.
- Flumen* } - folyóvíz, folyam.
Fluvius }
- Foedus*, szövetség, frigy; *foederatus*, v. *confoederatus*, szövetséges, frigyos; *foederativum systema*, szövetségi rendszer.
- Foemina* v. *mulier*, nő, némbér; (*domina*, asszony, úrné, hölgy; *uxor*, nő, feleség, hitves, hitvestárs.
- Foenetum*, kaszáló.
- Foetus*, magzat, méhgyümölcs.
- Fodina*, bánya; — *ferri*, vas-, — *salis*, sóbánya.
- Folium*, levél, leveleg; *in folio*, levelegben, másodréthben.
- Fons*, kút, forrás.
- Forensis*, törvényi, piaczi; *forense pretium*, piaczi ár.
- Forma*, 1, kép, alak, idom; *formare*, 1, képzeni, alakítani (*physice*); idomítani (*moraliter intellectualiter*); 2, *forma*, v. *formalitas* (*in jure* v. *processu*), szeresség, szerűség, formaság, alak; *formalis*, szerez, alakszerű, alaki, formaszzerű, formaszertinti, valóságos.
- Formulare* v. *exemplar*, példány; (*modella*, minta, példa-kép).
- Fornix*, bolthajtás, boltozat.
- Fornicatio*, paráználkodás.
- Fornix materialis*, anyagtár; *materialista*, anyagtárus.
- Fortuitus*, véletlen, történetesen.
- Forum*, 1, piac, vásártér; 2, piactér; (*planities*, síkság, rónaság); 3, bíróság, törvényszék (*judicium*); *forum pedaneum*,

altörvénytörvényszék ; *forum contradictorium*, vitató törvénytörvényszék ; *forensis*, piaczi, törvénytörvényszéki.

Fossatum, árkolat, sáncz.

Fragmentum, töredék.

Frater, fivér, fivér, rokon ; — *natu major*, bátya ; — *natu minor*, öcs.

Fratres gemini, ikrek.

Fratris, ágy.

Fratricida, lásd *homicidium*.

Fraus, csel, csalás, lásd *dolus*.

Frivolus, hasztalan, semmi-rekellő.

Fructus, 1, gyümölcs ; 2, haszon ; — *percepti*, bevett haszon ; — *pendens*, függő haszon ; *fructuosus*, gyümölcsöző, haszonhajtó ; *fructificare*, gyümölcsözni, hasznóhajtani.

Fugitivus, szökevény, szökött.

Fullonium, ványaló.

Functio, működés, foglalkodás, eljárás.

Fundamentum, alap, talp.

Fundamentalis, alapos ; — *causa v. processus*, anyaper, alapper ; — (*lex*), alaptörvény.

Fundare, alapítani ; *fundatio*, (*actus*) alapítás ; (*res*), alapítvány ; *fun-*

dationalis, alapítványi ; *fundationales litterae*, alapítvány ; *fundari*, alapulni ; *fundatus*, alapos.

Fundator, alapító.

Fundatrix, alapítónő.

Fundus, 1, fenék, alap ; 2, házhely ; 3, telek ; (*sessio nobilitaris*, *colonialis*, nemesi jobbágyi telek) ; 4, (*bonum*), vagy, érték, jószág ; *fundus religionis*, egyházi vagy, v. érték ; — *studiorum*, iskolai vagy ; *defectus fundi*, vagy, hiány ; *fundus instructus*, jószágkészület, gazdasági készület ; *fundum denominare*, vagy, nevezni ; 5, fekvőjószág ; 6, érték, alappénz, pénzalap. *Fundualis liber*, telekkönyv, földkönyv.

Fundus praetorianus, testőri pénzalap.

Fungens, működő, eljáró.

Fungibilis, elhasználható, elélhető.

Funis, restis, kötel.

Fur, tolvaj, orzó ; *furtum*, tolvajság, orzás.

Furibundus, örjült, dühöngő.

Furiosus, dühös.

Fustigatio, botozás.

Fustis, bot.

G.

Galeria, karzat.

Garantia, kezeslet; *garantire*, 1, (*activ.*) kezesletetni; 2, (*neutr.*) kezeskedni.

Garrulitas, csevegés, csácsogás.

Gemma, drága kő.

Genealogia, származási rend, származat; *gradus genealogicus*, származat-iz; *genealogicus*, származati.

Gener, vő; *progener*, kisvő.

Generalis (*subst.*), tábornok.

Generalis (*adj.*), közönséges; (*particularis*), részszerinti, részleges; *specialis*, különös; *generalis perceptor*, főpénztárnok; *generalis congregatio*, közgyűlés, nagy gyűlés; (*particularis congregatio*), kis gyűlés.

Generalis sedria, derék-szék.

Generatio, 1, (*actus*) nemzés; 2, (*res*) ivadék, nemzedék; (*posteritas*), maradék; (*remanencia*), maradvány.

Genericus, nemszerinti, általános.

Gens, 1, (*natio*), nemzet; *jus gentium*, nemzetek

joga; 2, had; 3, (*gentes regis, comitatus*, király, megye ereje).

Genuinus, valóságos.

Genus, nem.

Geometra, földmérő, mérnök; — *provincialis*, tartományi —; — *circularis*, kerületi, megyei mérnök.

Geometria, űrtan.

Germanus frater, fitestvér; *germana soror*, nő-testvér.

Gira, 1 mforint; nehéz gira, 4 mforint; székelynél 50 pénz.

Gleba, göröny.

Globus, teke, golyó, gömb.

Glossa, magyarázat.

Gradus, 1, lépcső, fok; 2, (*genealogicus*, származati) iz; *gradualis*, 1, lépcsőnkénti, fokenkénti; 2, izenkénti; *gradatio*, előlépés, föllebb lépés; *graduatio*, előléptetés, (*avancement*); *gradatim*, v. *gradualiter*, lépcsőnként, fokenként, izenként.

Granarium, gabonatar, gabonás, magház, magtár.

Grandaevus, koros.

Grando, jégverés, jégeső; *grandine damificatus*, jég károsított.

Grassari, dühöngni.

Granum, mag, szem; *cum grano salis*, megszorítással.

Gratia, 1, kellem; 2, kegy; 3, kegyelem (*clementia*); *via gratiae*, kegyelem útja; *litterae grationales*, kegyelem-levél; *gratiose*, kegyesen; (*clementer*, kegyelmesen); *gratiosus*, kegyes; *Domine mihi gratiosissime*, Nagy kegyességű Uram; (*pius*) istenes; *nostrum gratiosum*, lásd *nostrum*.

Gratis, ingyen; *gratuitus*, ingyeni, ingyen.

Gravamen, 1, (*praejudicium*), sérelem; 2, (*difficultas*), nehézség; (*gravitatio*, nehézkedés; *pondus*, súly); *gravamina*, *et postulata regni*, ország sérelmei, és kívánatai.

Graeco catholicus, görög-egyesült (vallás); *graeco non unitus*, görög nem-egyesült.

Gregarius, köztitéz.

Gremium, kebel, czéh, társulat; — *comitatus*, megye kebele; *gremialis*, megyebeli; *ingremiatus*, keblezett, megyebeli; (*comitatensis*), megyei.

Gubernator, kormányzó.

Gubernium, 1, országlás;

2, (*ministerium*), országlószék, kormányshék, kormány; *gubernialista*, kormánytiszt.

Gula, torok, torkosság, telhetlenség.

Guardianus, zárda-főnök, zárda-őr.

Gymnasium, aliskola, középiskola.

Gyro, forgok; *gyrum agere* (*act.*), forogni; *gyrare rem*, tekervényeskedni.

III.

Habitus, szokás, rögzöttség; *habitualis*, megrögzött, rögzött.

Haeres, örökös, ősfí; — *universalis*, egyedüli örökös; — *testamentarius*, végrendeleti; — *immediatus*, közvetlen; — *substitutus*, helyettes; — *virtualis*, várandó; — *propagativus*, vérszerénti; *haeredes*, *et posteritates*, örökösök, és maradékok.

Haereditas, örökség.

Haereditare, öröklenni.

Haereditatio, öröklés.

Haereditarius, örökösi, örökségi, (p. o. örökségi jog; örökös tartományok).

Hajdu, poroszló, hajdu.

Hajdonicale oppidum, hajduváros.

Harmonia, összehangzás, öszhang; (*cointelligentia*), egyetértés; (*concordia*, egyesség; *consonantia*, egybehangzás).

Heros, hős.

Heterogeneus, különmemű.

Hiatus, hézag.

Hierarchia, egyházi uralkodás, papúrság.

Hierocomium, egyházi vagy szerzeti korház.

Homagiale instrumentum, hódolat-levél.

Homagium, 1, emberdíj; (*pretium hominis*), fejdíj, díj; — *vivum*, élődíj; — *mortuum*, holtdíj; 2, hódolat; *homagialis*, hódoló díji.

Homicidium, emberölés, gyilkosság; *homicida*, gyilkos; *patricida*, szüle- v. apagyilkos; *fratricida*, vérgyilkos; *uxoricida*, nőgyilkos; *infanticida*, magzatgyilkos, s a t.

Homogeneus, hasonnemű.

Homo regius, király ember; — *capitularis*, káptalani; — *palatinalis*, nádori; — *impossessionatus*, birtoktalan ember.

Honestas, tisztesség.

Honor, lásd *honos*.

Honorabilis, nagytiszteletű.

Honorarium, becsület-díj; *honorarium regis*, v. *reginae*, király vagy királyné hódolat-díja.

Honorarius, tiszteleti, becsületbeli; *honoratus*, v. *honestus*, tisztos.

Honoratior, tisztosb; *honoratioris ordinis*, tisztosb rendű.

Honos, 1, tisztelet; (*existimatio*, becsület; *decus*, dísz; *decentia*, illőség; *elegantia*, csin); 2, szerencse.

Horizon, láthatár, látkör.

Horizontalis, fekirányos; *horizontaliter*, fekiránylag.

Hornotinus, idei.

Hospitale, korház.

Hospites, ujlakók, vendégek; — *teutonici*, erdélyi szászok.

Hospitium, szálás.

Humilitas, alázat.

Humor, szeszély, (*laune*), kedv; *humoristicus*, szeszélyes.

Hungaria, magyarhon.

Hyberna, téli szálás (katonáké); *hybernalis computus*, téli számvetés, számbavétel.

Hypotheca, hitelzálog, fekvő zálog, zálogjel, kézbe

adott, lekötött jószág, zálog; — *generalis*, közönséges; — *specialis*, különös; — *optionalis*, v. *selectiva*, választási; *inhy-pothecare*, elzálogosítani.
Hypothesis, föltét.

I.

Idea, észkép, eszme, kép-let; *ideale*, képfő, eszmény; *idealis*, eszmei, eszményi.

Identicus, azonos.

Identitas, ugyanazonság, azonság.

Ignobilis, nemetlen; nem nemes, nemtelen.

Ignominia, gyalázat.

Illegalis, *illegitimus*, nem törvényes, törvénytelen, törvényellenes, törvényelleni, törvénykivüli, törvényszerűtlen.

Illobatus, szeplőtlen.

Illicitus, tiltott, nem szabad.

Illimitatus, korlátlan, há-tártalan; (*limitatus*, kor-látolt).

Illocatio, behelyezés.

Illuminatio, 1, (*active*), ki-világítás; 2, (*neutr.*), vi-lágosodás, világolás.

Illustris, világos, fényes, méltóságos.

Imbrex, cserép; — *concava*,

kupás; — *plana*, lapos cserép, (a' fedelen).

Imitari, utánozni; (*succe-dere*, követni, örököd-ni); *naturam imitari*, természetével birni; *imitatur naturam*, *successio-nis*, öröködés természetével birni.

Immatriculare, egyház-könyvbe irni, igtatni.

Immediatus, közvetlen, esz-közvetlen; *immediate*, esz-közvetlenül, közvetlenül.

Immemorialis, emlékezet-haladó.

Immobilis, mozdithatlan; *immobile bonum*, fekvő jó.

Immodicus, szertelen.

Immunis, ment, mentes; *immunitare*, mentesíteni; *immunitas*, mentesség; — *realis*, vagyoni; — *localis*, helyi; — *personalis*, személyi; (*dispensatio*, fölmentés; *excusatio*), mentség.

Impalatio, czöveklés.

Impar, páratlan, egyenet-len.

Impartialis, részrehajlatlan; *impartialitas*, részrehaj-latlanság (*disinteressen-tia*).

Impedimentum, gát, aka-dály; *impediens*, gátló; *dirimens*, bontó akadály.

Impendere judicium, törvényt tenni, törvényt szolgáltatni; *impensio judicii*, törvényt szolgáltatás, úri törvényt szolgáltatás; *processus impensionalis*, úri törvényt szolgáltatási per.

Imperator, császár; *imperium*, birodalom, császárság, uralkodás, parancs.

Imperturbatus, háborítatlan.

Impetitor, megtámadó, támadó.

Impetrare, adományt nyerni, felkérni; *impetrator*, felkérő, adományos; — *principalis*, főadományos; — *primus*, első adományos; *impetratio*, 1, (*actus*), nyeres, adománynyeres; 2, (*res*), adomány, (*donatio*).

Impignorare, elzálogítani.

Implementum, teljesülés, teljesület; *implementalis*, teljesítési (p. o. per).

Implicite, befejtőleg, bennértőleg; (*explicite*, kifejtőleg; *inclusive*, bezárólag).

Imponere, kötelességül tenni, kiszabni.

Impopulatio, népesítés, népesülés, népesület, népesség.

Imposita (contributio), kivetett adó.

Impossessionatus, birtoktalan.

Impostor, álnok; *impostura*, álnokság.

Importat, behoz, hajt, jövedelmez; *importantia*, v. *proventus*, jövedelem.

Impotens, erőtlen, magával nem bíró, tehetetlen.

Impotentia, tehetetlenség, férfitlanság, nősztehetetlenség; — *antecedens*, előző; — *subsequens*, következő; — *respectiva*, ráviteles.

Impraegnatio, teherbe ejtés, szeplősítés, megterhesítés.

Improbare, roszalni, helyben nem hagyni.

Improlis, magtalan.

Improtocollare, jegyzőkönyvbe igitatni, bejegyezni.

Improvisator, rögtönöző; *improvisare*, rögtönözni.

Impuber, serdületlen.

Impulsio, v. *impulsio*, 1, behatás, (külső ok); 2, ösztönzés, serkentés (valamire); 3, behajtás; — *simplex*, tilalmasbóli behajtás, pusztá vagy egyszerű behajtás; (*invagiatio*, bitangbehajtás, kárbóli behajtás; *abactio*, elhajtás, peresbóli behajtás).

Impunis, büntetlen; *impune*, büntetlenül.

Imputare, beszámítani, betudni, feltudni; *imputatio*, 1, beszámítás, betudás; 2, kárhoztatás, hibáztatás; *imputatis imputandis*, beszámítván a' beszámítandókat; *imputare in sortem contributionis*, adójába feltudni.

Imus, legalsó, legmélyebb. *Inactionatus*, v. *litigiosus*, peres, kereseti, (p. o. jószág).

Inaequalis, egyenetlen, nem-egyenlő; *linea callateralis*, *inaequalis*, nem-egyenlő oldal-ág.

Inarticulatio, törvénybe igatás.

Incaminare causam, elkezdni, megindítani a' pert.

Incantare, megigézni, bűvölni, bájolni.

Incapax possessorii, jószágot nem birható; (*incapax judicatus*, nem bírálható); *processus ex incapacitate possessorii*, nem birhatásbeli per.

Incaptivatio, befogatás, elzáratás.

Incarceratio, tömlöczözés, (*active*), tömlöczöztetés, (*passive*), *incarceratus*,

incaptivatus, rab, raboskodó, fogoly.

Incattus, *in causam attractus*, *inctus*, alperes, panaszlott, perbe idézett.

Incendarius, gyujtogató, (*incensor*).

Incendiorum indemnatoria, v. *assecuratoria societas*, tűzkármentő társaság.

Incestus, vérfertőzet; *incestuosus*, 1, vérfertőztető; 2, vérfertőzeti.

Incidens, 1, ötlet; 2, közbejövet; 3, ok; *incidentia*, ötlet.

Incisura, róvás.

Inclavare, bekapcsolni, beszegezni.

Inclusive, bezárólag; (*exclusive*, kizárólag).

Inclytus, tekintetes, nemes; *inclyta universitas*, tekintetes közönség; *inclytum regnum Hungariae*, nemes Magyarország.

Incola, lakó; — *ab incolatu arcere*, kitiltani lakhelyéről.

Incommodum, alkalmatlanság, kényelmetlenség.

Incompatibilis, öszveférhetetlen, kiállhatlan; *incompatibilitas*, öszve- vagy megférhetlenség.

Incompetens, nem-illető.

Incompetentia, nem-illetőség.

Inconsequens, következetlen.

Inconsequentia, következetlenség.

Inconsulte, megfontolás-, meggondolás nélkül.

Inconvenientia, illetlenség, meg nem férhetőség, — alhatóság.

Incorporatio, egyesítés, testítés.

Incorporeus, testetlen.

Incrustatio, vakolás.

Inculpatus, hibátlan; (*delicti expers*, vétektelen; *criminis expers*, büntelen; *impunis*, büntetlen); *moderamen inculpatæ tutelæ*, hibátlan védelem mérseke.

Incuria, gondatlanság.

Incurrere notam (*infidelitatis*), hűtlenség vétkébe esni.

Incusatio, vádlás; *incusatus*, vádlott.

Indebitus, tartozatlan, helytelen (kereset, v. fizetés); *poena indebitæ actionis*, méltatlan kereset büntetése; *processus indebitæ solutionis*, v. *indebite soluti*, méltatlan fizetési per.

Indemnitas, v. *indemnitasus*, kármentés, kármentesi-

tett; *indemnitasio*, kártalanítás, kármentés; *indemnitas*, kártalanság; *indemnizare*, kártól menteni, kártalanítani.

Independentia, függetlenség; *dependentia*, függés.

Index, mutatóvány, mutató-tábla, mutató-könyv; (*exemplar*, mutatómánya, példány).

Indicium, jelenség, jel.

Indictatio, bemondás.

Indifferenter, egykedvűleg; *indifferens*, egykedvű, részvétlen, hidegvérű, egykedvűleges, közönös; *indifferentia*, egykedvűség, közönösség; (*neutralitas*, közömbösség).

Indigena, 1, honfi, 2, honosított; *indigenatus*, honosítás, honosítmány, honosság.

Indirecte, nem egyenest, közvetőleg.

Indiscretus, méltalmatlan; *discretus*, méltalmas; (*immodestus*, szerénytelen; *inhonestus*, bűcsületlen; *inhumanus*, embertelen); *indiscretio*, méltalmatlanság.

Individuum, egyén; *individualis*, egyéni; *individualitas*, egyéniség.

- Indivisus*, osztatlan (javak), osztozatlan (testvérek).
Indoles, mivolt, minőség, hajlam, indulat; (*malae indolis*, rossz indulatu, hajlamu).
Indorsare, (valaminek) háttára írni; *indorsata*, háttírat.
Inducere, bevezetni, betenni, rávenni.
Indulgentia, 1, engedelkenység, engedvény; 2, bűnengedvény, búcsú; 3, búcsú-leveél (*indulgentiales*).
Industria, ipar, (*diligentia*, szorgalom); *industriosus*, iparkodó.
Inefficax, foganatlan, érvénytelen.
Inexigibilis, beszédhetlen, felvehetetlen.
Infamia, gyalázat, bűcstelenség; *infamia juris*, törvénybeli; *infamia facti*, tettebeli gyalázat; *infamis*, gyalázatos, bűcstelen.
Infans, csecsemő.
Infanticida, csecsemő-gyilkos.
Infidelis, 1, hitetlen, v. hitlen; 2, (*perfidus*), hűtlen.
In flagranti, hevenyében, rögtön.
Informatio, 1, (*actus*), értesítés; 2, (*litterae*), értesítvény.
- Infortunatus*, szerencsétlen.
Infortunium, szerencsétlenség.
Infundatus, alaptalan.
Ingerens, (perbē) avatkozó; *ingessio*, avatkozás.
Ingressi, belépni, bemenni.
Ingrossista, számjegyző.
Inhaerens, benfekvő, rajtafekvő.
Inhibitio, megtiltás, tiltakozás; (*prohibitio*), eltiltás; *prohibita*, bentiltás.
Inhypothecare, hitelzálogul leköttni.
Inimicus, ellenség, ellenfél.
In instanti, tüstént, nyomban, legott, rögtön.
Initiativa, kezdés, kezdemény.
Iniquus } - igaztalan, hamis.
Injustus }
Injuria, 1, bosszú; 2, méltatlanság, bántalom; *volenti non fit injuria*, meg egyezőnek nincs bántalma; *summum jus, summa injuria*, legnagyobb jog, legnagyobb bántalom; *injurius* v. *injuriosus*, bántó, bántalmas; (*praejudicium*, sérelem; *indignitas*, méltatlanság; *indignatio*, bosszankodás, bosszuság); *injuriatio*, v. *infestatio*, bosszantás.

- Innocens**, ártatlan.
Innocuus, ártalmatlan; **innoxius**, ártatlan.
Innominatus, nevezetlen.
Inoculo, óltok (himlőt vagy fát); **inoculatio**, oltás.
Inofficiosus, tisztetlen; kötelességtelen; **inofficiosum testamentum**, kötelesség elleni, vagy törvénytelen végrendelet.
Inproprie, nem tulajdonképen.
Inprotocollare, lásd **improtocollare**.
Inprovisator, rögtönző; **inprovisare**, rögtönözni.
Inquillinus, zsellér, lakó; — **domiciliatus**, házas zsellér; **subinquilinus**, alzsellér, házatlan zsellér.
Inquisitio, 1, vizsgálat; 2, (*in jure ecclesiastico*), hit vizsgálat; 3, (*in jure hung.*), tanú vallatás; — **authentica**, hiteles; — **authenticata**, hitelesített; — **collateralis**, oldal-vallatás; (*examen*, bűn-vallatás).
Inscriptio, 1, feljülrát, fölirat; 2, beirat; — **pro fidelibus servitiis**, húszolgálatbér; 1, hűségdíj, érdemdíj; 2, díjjószág, díjjavak; (*inscriptionalis*, húszolgálati, hűségdíji, (p. o. bir-
- tok, vagy pénz-összeg.
Insidiae, les; **insidiari**, le-selkedni.
Insigne, czimer; **insignis**, czimes, jeles.
Insinuare, be-, feljelenteni.
Insinuatio, 1, be-, feljelentés, előjelentés; 2, beszínlelés; 3, **insinuatum**, jelentmény.
In solidum, egymásért, együtt egymásért, egyetömleg.
Inspector, felügyelő, ügyelő, felvigyázó, (p. o. **jurium inspector**, jogok ügyelője); **inspectio**, felvigyázás, ügyelés, megtekintés.
Inspectoratus, ügyelőség.
Installatio, hivatalba igtatás.
Instantia, kérelem, kéremény, folyamodás; **via instantiae**, kérelem útja; **prima instantia**, első folyamodás, első bíróság; **in instanti**, nyomban, legott, töstént.
Instinctor, készítő, bujtogató.
Institutum, 1, intézet; 2, per-intézet; (**institutum causae**), per-út, per-czím.
Instructio, (**ablegatorum**), 1, útasítás; 2, útasítmány; 3, (**litterae**), útasítvány; 4, (**oeconomica**),

- gazdasági készület ; (*instructus fundus*).
- Instrumentum*, műszer ; (*medium*, eszköz) ; *instrumenta litteraria*, oklevelek, levélszerek, levélneműek, iratok.
- Insurrectio*, 1, fölkelés ; 2, (fölkelő) nemesi sereg ; 3, (*in jure politico*), lázadás, zendülés ; *insurgens*, fölkelő nemes.
- Intabulare*, bejegyezni, betáblázni (az adósságot) ; *extabulare*, kitörlni ; *intabulatio*, betáblázás, bejegyzés.
- Integer*, ép, egész ; *integritas*, épség ; *integrare*, v. *reintegrare*, egészíteni, kiegészíteni ; *rem integram relinquere*, a' dolgot maga voltában hagyni.
- Intelligentia*, értelmesség.
- Intemeratus*, *intaminatus*, sértetlen, fertőtlen, tiszta.
- Intentare*, célbavenni, szándéklani.
- Intentio*, szándék, célzás.
- Intercessio*, v. *intermediatio*, közbenjárás.
- Interdictum*, tilalom.
- Interemptor*, *interemtrix*, gyilkoló, gyilkos.
- Interesse*, jelenlenni ; *interest*, (*mea, tua, etc.*) hasznom, hasznod forog benne ; *interessentia*, 1, haszonkeresés, haszonlesés ; 2, részrehajlás ; *interessatus*, haszonkereső, részrehajló, érdekllett fél ; *interessans*, érdeklő, érdekes ; (*interesse*, *subst.* érdek).
- Interfector*, gyilkos, ölő.
- Interimalis*, v. *provisorius*, v. *temperaneus*, ideigleni, időlegi ; *interimaliter*, ideiglen, időleg.
- Interlocutoria* (*sententia*), közbenszóló (ítélet).
- Intermediator*, közbenjáró ; *intermediatio*, közbenjárás.
- Intermedius*, közbelső ; *intermedio tempore*, időközben.
- Interponere*, közbeigatni, közbevetni (p. o. magát).
- Interpres*, tolmács.
- Interpretatio*, (*actus*), tolmácsolás, magyarázás, (*res*), tolmácsolat, magyarázat.
- Interregnum*, királyságszünet.
- Interstitium*, időköz.
- Intertentio*, kitartás, tartás, élelmezés.
- Interusurium*, kamat.
- Intervallum temporis*, időköz.

- Intervenirens*, közbejövő, közbenjáró.
Intervenire, közbejöni, közbenjágni.
Interventio, közbejövés, közbenjárás, segédhatás, nyújtás.
Intimare, tudatni, intézni, köteleességgé tenni.
Intimatum, intéző-levél, intézvény, tudatvány; *intimatio*, intézés, tudatás.
Intoxicatio, megmérgezés, megégetés.
Intraregnans, belföldi, honi.
Introducere, bevezetni.
Intuitus, nézet; *respectus*, 1, tekintet; 2, rávitel.
Inragiatio, behajtás, — bitangbehajtás.
Invalidus, 1, érvénytelen; 2, béma, erőtlen, nyomorék, rokkant.
Invalidare, érvényteleníteni; *invalidabilis*, érvényteleníthető; *invalidatorius processus*, érvénytelenítő per.
Inradere, rámenni, rátörni, megtámadni.
Invasor, rohanó, támadó.
Inventio, 1, lelemés, találás, (*actus*); 2, lelemény, (*res*).
Inventare, számbavenni; *inventarium*, lelettár, leltár.
- Investigatio*, nyomozás.
Investire, bekölteni (a' jószágba), beruházni, beárúzni; *investitio*, (*actus*), beköltés, beruházás, beárúzás; (*res*), beköltött pénz, árúzat; *investitus*, beleköltött; (*inhaerens*, bennefekvő); *investitura ecclesiastica*, beöltöztetés.
Inviatio, 1, útmutatás; 2, (*instructio*), útasítás.
Invidia, irigység.
Invigilare, felvigyázni.
Invigorosus, érvénytelen.
Invincibilis, győzhetlen, feljűlmulhatlan.
Invinculatus, lásd *incarceratus*.
Invitatio, meghívás.
Invitatus, hivatalos.
Involucrum, takaró, boriték, héj, lepel.
Involutio, bonyolodás.
Involvit, 1, befoglal, (*continet*); 2, bonyolít; *involutus*, 1, befoglalt; 2, bonyolodott.
Ira, harag.
Irrationabilis, oknélküli, helytelen, okellenes, okelleni.
Irrealis, valótlan, nem valódi, valódiatlan.
Irrealitas, valótlanosság.
Irrefragabile, ellenmondhatlan, kétségbevonhatlan.

Irregularitas, 1, rendetlenség; 2, (*in jure ecclesiastico*), törvényelleniség.

Irrevocabilis, visszahúzhatlan, megmásíthatlan.

Irrotulatio actorum, perkezelés.

Isolare, elszigetelni, szigetelni.

Ister, (*Danubius*), duna.

Iterare, v. *repetere*, ismétetni; *iterata vice*, másod ízben; *iteratis vicibus*, több ízben.

Ironia, gúny.

J.

Jactura, kár, veszteség.

Janitor, ajtónálló.

Jobbagio, jobbagy.

Jubeo, meghagyom, parancsolom.

Jubilare, nyugalomra bocsátni, nyugalmazni.

Judaizans, szombatos.

Judex, bíró; — *pedaneus*, albíró; *judex appellatorius*, felsőbíró; *judicatus*, bíraskodás, bíróság.

Judicium, 1, ítélet, (*sententia*); 2, törvényszék, ítélőszék; *judicare*, ítélni; *judicialis*, bírói, törvényszéki; *judiciarius*, törvénykezési, perbeli; p. o. *actus judiciarius*,

perbeli cselekmény; *judicialiter*, bíróiképen, bíróilag; *judex curiae*, országbíró; — *Cumanorum*, Kunoké; — *regius*, királybíró; *vice judex nobilium* (*judlium*), szolgabíró; *supremus judex nobilium*, főbíró.

Judicatus, bíróság.

Jugalis labor, igás munka.

Jugamentum sublicium, hidjárom.

Jugum, járom.

Jurare, esküdni; *juratio*, esküvés; *adjuratio*, megesketés, felesketés, fel-
esküvés; *juramentum*, eskü, esk; *juramentum voluntarium*, önkényti eskü; — *judiciale*, bírói; — *purgatorium*, tisztító; — *suppletorium*, pótló; — *revelatorium*, felfedező; — *litis decisorium*, ügydöntő; — *corporale*, testi eskü; *juramentum depone-re*, megeskünni, hitet letenni; — *offerre*, ajánlani; — *deferre*, átengedni; — *referre*, visszaengedni; — *acceptare*, elfogadni.

Juratus, hites; *juratus notarius*, hites jegyző.

Jurassor, h. e. *juratus assessor*, esküdt táblabíró.

Jurisdictio, hatóság.

Juristitium, törvénytörés.

Jus, jog, törvény;

jus actuale, jelenjog;

jus eventuale, leendő jog;

jus armorum, fegyverjog;

jus gladii, pallosi jog, verhatóság;

jus ariticum, ősi jog;

jus belli et pacis, had- és békejog;

jus cambiale, v. *cambio mercantile*, váltó-jog, v. váltó kereskedési jog.

jus canonicum, egyházi jog;

jus civile, polgári jog;

jus coacquisitum, közkeresményi jog;

jus commune, közös jog;

jus conjugale, hitvesi jog;

jus consuetudinarium, szokás-jog.

jus criminale, büntető törvény;

jus exclusivum, kizáró jog;

jus gentium, nemzetek joga;

jus populi, népjog;

jus latens, lappangó jog;

jus majestaticum, felségi jog;

jus montanum, 1, bányajog, 2, bányászati törvény;

jus municipale, tartományi jog; kebelbeli jog;

jus naturae, természeti jog;

jus naturae politicum, természeti ország-jog;

jus patrium, honi jog;

jus patrium hungariae, magyarhoni jog;

jus personale, személyi jog;

jus politicum, ország-jog;

jus positivum, szerzett jog;

jus praetensum, követelt jog;

jus privatum, magános jog, magánjog;

jus privativum, magányzó jog;

jus publicum, nyilvános jog; nyilvánjog;

jus publicum universale, (*jus naturae publicum*), egyetemi nyilvános jog.

jus quaesitum, keresett jog;

jus radicale, gyökeres, v. gyökös jog;

jus reale, vagyoni jog;

jus ad rem, (*jus personale*), személyi jog, vagyonhozi jog, kereső jog;

jus in re, (*jus reale*), vagyoni jog, vagyonbani jog ;

jus regium, királyi jog ; (*jus regium actuale, eventuale, etc.* lásd magok helyén) ;

jus regale minus, királyi haszonvétel ;

jus scriptum, írott jog ;

jus sperativum, reménybeli jog ;

jus successionale, öröklési jog ;

jus tavernicale, tárnoki jog ;

jus viduale, özvegyi jog ;

jus virtuale, várandó jog ;

juris alieni, idegen jogú, függő ; *sui juris*, önjogú, független, önállású ;

juris aequalitas, jog egyenlősége ;

juris doctor, jogtanár ;

juri stare, törvény elébe, v. törvényt állni ;

juri statuere, törvény elébe állítani ;

jurisdiction, 1, törvénytétel ; 2, törvényhatóság, tiszthatóság, hatóság ; *jurisdictionatus*, alattlévő ;

juris peritus, jog, vagy törvénytudós ;

juris prudentia, jog, v. törvénytudomány, jogászat ;

juridicus, 1, törvénytudományi ; 2, törvénykezési ; 3, törvényi ; *jurista*, jogász ; *juristitium*, per szünet ;

Jusjurandum, esküvés, eskü.

Justus, jogos ; (*verus*, igaz ; *realis*, való) ; *justitia*, jogosság ; (*veritas*, igazság ; *realitas*, valóság).

L.

Lacunar, házpadlás.

Laedere, sérteni, bántani ; *laedi*, sérülni.

Laesio, sérület, sérelem, sérv.

Laquear, szoba felső padlása gerendából, (*stockatur*).

Laqueus, tőr, csel, kötél.

Larva, álorcza ; *larvatus*, álorczás, alakos ; (*proditor fraterni sanguinis*, vértagadó).

Latens, lappangó ; (*clandestinus*, alattomos).

Lateraler, oldalaslag, mellesleg.

Lateres, téglák ; *latericida*, téglavető.

Lator, hozó, vivő ; *legislator*, törvényhozó.

Latrina, szükségszék, árnyékszék.

Latro, lásd *paedo*.

Latrocinium, 1, tolvajság; 2, hadiszolgálat; *apud regem in latrocinio fuit*, testőrző seregénél volt.

Lazaretum, kórház.

Lector, olvasó, olvasást rendelő; *lector* kanonok, olvasó kanonok.

Legare, 1, végrendeletben hagyni; 2, követségben küldeni.

Legatarius, hagyományos.

Legatio, követség.

Legatum, hagyomány.

Legatus natus, örökös követ; *legatus a latere*, első rendű követ; (*nuncius apostolicus*, apostoli küldött).

Legitimare, lásd *lex* alatt.

Levare, (*causam v. pecuniam*), fölvenni; *levata*, perfelvétel; — *ex paribus*, másolatbeli; — *continuativa*, folytatólagi; *levare*, (*infantem*), keresztvízre tartani; *levans*, keresztapa v. — anya; *levatus*, a, keresztgyermek.

Levir, sú, súv; (sűbátya, sűőcs).

Lex, törvény; *legalis*, törvényes; *legitimus*, törvénytörvényes; *legalitas*, törvényesség; *legimitas*, törvénytörvényesség; *legislator*, törvényhozó, v. tör-

vényszerző; *legislativus*, a, um, (*corpus, potestas*), törvényhozó (test, v. hatalom); *legitimare*, törvényesíteni, igazlani; *legitimitas*, törvényesítés, igazlás; *legitimatus processus*, nemesség vitató, vagy nemesség igazoló per.

Libellus actionalis, keresetlevél, keresvény, (*in criminalibus*), vádlevél, vádolvány.

Liber, szabad; *liberalis*, szabadelmű; *liberalitas*, szabadelműség; *libertas*, szabadság; (*licentia*, féketlenség, korlátatlanság); *libertinus*, szabados.

Liber perceptionis, bevételi könyv; — *erogationis*, kiadási —; — *praenotationis*, jegyzeményi —; — *salarialis*, hópénzi —; — *contualis*, számjegyzéki; — *competentionalis*, illetőségi könyv.

Liberi, magzatok.

Libertinus, szabados; *libertinalis taxa*, szabadosi díj.

Licitatio, árverés, kótyavetye, kótya; *licitationalis*, árverési; *licitare*, árát verni (valamének), kótyavetyélni, kótyázni (valamit); (*subhastatio*).

- Ligamen vimineum*, sövényfonás.
- Ligamentum ferreum*, falkulcs.
- Ligatura*, kötés.
- Lignatio*, erdölés; — *libera*, szabad erdölés.
- Limen*, küszöb; *in limine processus*, perkezdetben.
- Limitatio*, árszabás, becszabás.
- Linea*, 1, hosz, vonal; 2, (*in genealogia*), ág; — *recta*, egyenes ág; — *collateralis*, oldalág; — *aequalis*, *et inaequalis*, egyenlő és nem egyenlő ág; — *ascendens*, *et descendens*, felmenő és lemenő ág.
- Liquidare*, számolni, felkiszámolni, kivilágosítani.
- Liquidator*, számvevő; *liquidatura*, számvevőség.
- Liquidatitius processus*, számoltatási ügy, kereset.
- Liquidum debitum*, világos adósság.
- Lis*, per; *brevis litis processus*, rövid folyamú per; *longae litis processus*, hosszú folyamú per.
- Litterae adjudicatoriae*, ítélet-levél; — *credentiales*, *plenipotentiales*, megbízó, hatalmazó levél; *litterae metales*, határ—
- *statutoriales*, iktató—; — *transmissionales*, átbocsátó levél.
- Litterarum conservatio*, levelek gondviselése; — *repetitio*, — visszakívánása, fel- v. kikérése.
- Litis contestatio*, per érdekéhez, derekához, kérdéséhez szólás, ügyelfogadás; — *pendentia*, függés.
- Littorale hungaricum*, magyar tengermellék (mejék).
- Localis*, helybeli; *localitas v. situs*, helyzet.
- Locatio*, bérbeadás, (*conductio*, bérbevétel); *locatio*, *conductio*, kibérlés.
- Loco*, helyett.
- Locumtenens*, helytartó, helyettes; *locumtenentialis*, helytartói.
- Locumtenentiale consilium*, helytartó tanács.
- Locuplex*, gazdag, dús.
- Locus expositus*, kizártak helye (a' veszteglő intézetnél).
- Locus supplicii*, vesztő hely.
- Lorica*, 1, páncél; 2, (*in aedilibus*), zárvonat.
- Lotteria*, sorsjáték.
- Lubitus*, kény.
- Lucrum*, nyereség.
- Luere poenas*, bűnhődni, lakolni.
- Lumbus*, ágyék.

Lunaticus, holdos.

Lustramen, czirkálás, kiválasztás, tisztálás; *lustralis liber*, székelyek felszámitásáról könyv.

Luxus, fényűzés.

Lyceum, egyetem.

M.

Macellum, mészárszék, vágószek; *macellatio*, husmérés, husméréstés.

Machina, 1, erőmű, gépely, gép; 2, (*instrumentum*), műszer; *mechanicus*, (*adj.*) erőműves, műszeres; 2, (*subst.*), erőművész; *mechanismus*, erőművesség, műszeresség, gépezet; (*autumatum*, mozgony).

Machinatio, fortélyos cselszövés, törekvés.

Magazinum, tár, raktár; — *ligni*, faraktár; — *mercium*, árúraktár; — *frumenti*, gabona- vagy magtár.

Magistratus, 1, tiszt; 2, (*collective*), tisztség, tisztakar; 3, — *civitatis*, városi tanács, (*senatus*); *magistratualis*, 1, (*subst.*), tisztviselő; 2, (*adj.*) tiszti.

Magister, mester; *agazorum magister*, főlovászmester; *tavernicorum regalium magister*, tárnok-

mester; *janitorum regalium magister*, főajtóálló; *curiae regiae magister*, főudvarnok; *pincernarum magister*, főpohárnok; *dapiferorum* —, főasztalnok; *cubiculariorum* —, főkamarásmester.

Magnas, országnagy; *titulo magnas*, czímmel országnagy; *officio* —, hivatalból, hivatalnál fogva országnagy; (*proceres*, főrendek; *praelatus*, főpap, egyháznagy).

Magnificus, nagyságos, (*illustrissimus*, méltóságos).

Majestas, felség; *altitudo*, magasság; *serenitas*, fenség; *Majestas vestra*, Felseged; *majestaticus*, 1, felségi; 2, felséges; *crimen laesae majestatis*, felségsértés; *jus majestaticum*, felségi jog.

Majoratus, előfiség, elsőszülöttség, előfiségi birtok; (*senioratus*), idősbfiség, idősbfiségi birtok.

Majorennis, nagykorú, teljeskorú; (*minorennis*, kiskorú, gyámkorú).

Majores, lásd *antecessor*.

Majoresco, előfi; (*senior*), idősbfi.

Majoritas, v. *pluralitas*, többség.

Malae fidei possessor, rosszhitű birtokos.

Maleficium, 1, gonosztett, gonosztény, rosz tett, bűnösség; 2, kárszenvedés.

Maleversatio, gonosz ügykezelés.

Malitia, gonoszság.

Malleus, csákán, kalapács.

Manceps, haszonbérló.

Mancipare effectui, teljesedésbe venni, vétetni.

Mandare, 1, parancsolni; 2, megbízni; *mandatarius*, megbizott, bizott.

Mandatum, parancsolat, parancs; (*decretum*, rendelvénny, végzemény; *rescriptum*, leirat; *intimatum*, v. *intimatio*, intézvénny, tudatvánny; *edictum*, böcsátmánny, hirdetménny; (*mandatum sequestratorium*, záróparancs; — *sequestri reseratorium*, zárnyitó; — *compulsorium*, tanúvallató; — *novi cum gratia*, kegyelemmel perújító; — *extraseriale*, soron kívüln tevő; — *transmissionale*, feljebb küldő; — *executorium*, végrehajtó; — *salvi conductus*, szabad menetelt engedő; — *delegatorium*, bírót küldő; — *cassatorio reexecutorium*, semmisítve visz-

szafoglaló; — *cassatorio reexecutorio inviatorium*, semmisítve és visszafogalva útasító.

Manifestans, nyilvánító.

Manifestus, nyilvánásos; *manifestare*, nyilatkoztatni; *manifestum*, nyilatkozvánny.

Manipulatio, kezelés.

Manufactura, kézmű, kézgyár; *merx manufacturalis*, gyármű.

Manumissus, felszabadult.

Manuscriptum, kézirat.

Manus mortua, holtkez, például: egyházi társulatok, egyetemek, intézetek.

Manutentio, fentartás, (*sustentatio*).

Mappa, 1, földabrosz, földkép; 2, jószágkép; *mappatio*, jószágmérés.

Marca, gira v. gyra; *marcalis*, girás.

Marca gravis ponderis, nehéz gira, 4 mforint; — *levis ponderis*, 1 mforint, a' székelyeknél 50 pénz; *marca auri*, 72 mforint.

Marchalis congregatio, megyegyűlés.

Mardurinae, *marturinae*, tengeri vám.

Maritus, férj; *maritalis*, férji.

Marschallus, hadvezér.

Massa, 1, tömeg, tüm; 2, vagyon.

Mater, anya.

Materia, 1, anyag; 2, (obj.) tárgy; 3, (corpus), test, testanyag.

Materiale, szer, anyag.

Materialis, anyagi; *materialista*, anyagárus.

Matricida, anyagyilkos.

Matricula, egyházkönyv.

Matrimonium, házasság; — *validum*, v. *legitimum*, törvényes; — *ratum*, érvényes, — *consummatum*, elhált; — *putativum*, vélt; *matrimonialis*, házassági, (p. o. per).

Meatus, menés, járás, út.

Mechanica, lásd *machina*.

Medela, gyógyszer, orvos-szer; (*remedium*, orvoslát).

Medicus, orvos; *medicum institutum*, orvosi intézet; *medica facultas*, orvosi egyetem.

Medium, eszköz; (*instrumentum*, műszer).

Medius, középső, közép.

Melioratio, 1, (actus), jobbitás; 2, (res), jobbitmány; *bonificatio*, javítás, megjavítás, megtérítés.

Memorialis, (scriptura), emlékirat, emlékszó.

Mendacium, hazugság.

Mendum, vétek, hiba.

Mensis, holdnap, hónap, hó.

Mensura, 1, mérték; 2, rendszabás; *mensura regalis*, királyi mérték.

Mentecaptus, örült; *mentecaptorum institutum*, örültek háza, intézete.

Mentecaptorum fundus, örültek pénzalapja.

Mercator, kalmár, kereskedő, árus.

Merces, munkabér; (*census*, haszonbér); *mercenarius*, bérmunkás.

Mercenarius, béres, nap-számos.

Mercipotus, áldomás.

Mercium revisor, árú vizsgáló; — *inspector*, felügyelő.

Meritum (rei v. causae, dollog vagy ügy) érdeme, vagy veleje.

Meritoria, (*sententia*, *defensa* etc.), érdemleges, érdemlegi, derék- (ítélet, védelem s a t.); *meritoriae*, érdemleg, derékleg.

Merx, v. *mercimonium*, áru, (innen: *mercator*, árus), nem: áros.

Meta, határ, határjel; (*sopus*, irány); *metalís processus*, határper; *metalís*

- controversia*, határvonali egyenetlenség, határvetély.
- Metallurgia*, ásványtan; *metallurgico chemicus fundus*, ásvány és vegytani pénzalap.
- Methodus*, módszer; (*systema*, rendszer); *methodice*, módszeresen.
- Metreta*, (*posoniensis*, pozsonyi mérő); *modius*, véka; *cubulus*, köböl.
- Metus*, félelem; — *juste incussus*, méltán okozott.
- Militare quantum*, hadi adóösszeg; *militaris cassa*, hadi pénztár; *militare regulamentum*, katonai szabályzat.
- Ministerium*, v. *gubernium*, országlószék, kormányzó; *minister*, országlár; *gubernator*, kormánynok; *regens*, igazgató; (*souverain*, uralkodó); *commentans*, parancsnok.
- Minorennis*, kiskorú.
- Minoritas*, kevesebbség.
- Miraculum*, csoda.
- Miserabilis* (*persona*), ügyefogyott, szegény tehetetlen.
- Missi*, küldöttek; *assumpti*, felvettek; *missio*, 1, (*actus*), küldés; 2, (*res*), küldemény.
- Missilis*, hajtható, küldhető; *litterae missiles*, levél.
- Missionarius*, (küldött pap), keresztyén vallásra térítő.
- Mobile bonum*, ingó jó.
- Modalitas*, módozat.
- Modella*, minta, példakép.
- Moderare*, mérséklelni.
- Moderamen*, mérséklet; *moderatio*, mérséklés.
- Modus*, mód.
- Modificare*, módosítani.
- Mola*, malom; *mola cribria secernicularis*, szitáló malom.
- Molendini jus*, malomjog.
- Momentum*, 1, szempilanat; 2, dologvelő, erősség; 3, befolyás, fontosság.
- Monacha*, *monialis*, apáca.
- Monarcha*, 1, egyúr; 2, fejedelem; *monarchia*, 1, urság; 2, ország, birodalom.
- Moneta currens*, folyópénz.
- Monile*, nyakék, nyakkötő.
- Monopola*, egyedárus.
- Monopolium*, egyedárusság.
- Monstrum*, szörny, szörnyeteg, iszony; *miraculum*, csoda; *prodigium*, 1, csodajel, jóslójel, 2, rém.
- Montanus*, v. *montanisticus*, bányabeli, bányász; *jus montanum*, bányajog; *montanista*, bányász; cí-

- vitas montana*, bányaváros.
- Montanum iudicium*, bányászati törvényszék.
- Monumentum*, emlék.
- Mora*, haladék, késedelem; *moratorius*, késleltető; *moratorium*, késleltetés; *morosus*, késedelmes.
- Mordax*, harapós, csipős; *usura mordax*, törvénytelen kamat.
- Morganaticum matrimonium*, házasságkötés, (főbb rendek közötti, mely érvényes ugyan, de nő és magzatok az atyai jelekben nem részesülnek).
- Morganaticum donum*, (*morgengabe*), reggeli ajándék.
- Mortis poena*, halálos büntetés.
- Mos*, erkölcs, szokás.
- Motio*, indítmány.
- Motio litis*, per-indítás.
- Motivum*, indító-ok, támpontok; *motivisare*, okkal támogatni, támogatni.
- Mulcta*, büntetvény, büntetés.
- Mulctatus*, *multatus*, büntetett.
- Mulier*, némbér.
- Multiplicare*, szaporítani.
- Munia*, tiszt, szolgálat; *obire munia*, tisztiben eljárni.
- Municeps*, város tagja.
- Municipale*, városi, vidéki; — *jus*, — törvény.
- Municipium*, 1, város, helység, hatóság, vidék; (*regio*, táj, tájék; *regio coeli*, égtáj); 2, *provincia*, tartomány, helyhatóság; *municipalis*, tartományi, helyhatósági.
- Munus*, ajándék.
- Murarius*, kőmives.
- Murus intergerinus*, közfal.
- Mutilatio*, csonkítás.
- Mutuo*, kölcsön; *mutuum*, 1, kölcsöny; 2, pénzkölcsöny; *mutuus*, kölcsönös; *mutuare*, pénzt kölcsönözni; *mutuans*, pénzkölcsönző; *creditor*, hitelező; (*commodare*, hasznat kölcsönözni; *commodans*, haszonkölcsönző).
- Mutus regius*, halgató bizonyosság.

N.

- Naerus*, hiba, hibázat.
- Natio*, nemzet; *nationalis*, nemzeti; *nationalitas*, v. *nationalismus*, nemzetiség; *nationalisare*, nemzetisíteni.

- Naturalis*, természeti, természetes.
Naturale, termék; — *productum*, természetmény, termény.
Naulum, rév; *telonium*, vám.
Necessitas, szükség.
Negative, tagadólag; *negativus*, tagadólagos, tagadós.
Neglecta praemonitio, elmulasztott előintés.
Negotiator, tózsér, hajhász.
Negotium, ügy-munka, dollog.
Neoacquisiticus, újszerzeményi (biztosság, vagy jószágok).
Neogamus, újházas.
Nepos, fi-unoka.
Nepotismus, vérkegyelet.
Neptis, nő-unoka.
Neutralis, közönbös; *neutralitas*, közönbösség.
Nex, erőszakos halál.
Nexus, öszveköttetés, kapcsolat.
Nobilis, nemes, jeles.
Nobilitas, nemesség; — *gentilitia*, v. *familialis*, nemzetségi; — *status*, karbeli; — *officii*, hivatalbeli; — *originaria*, eredetiés; — *derivativa*, származati.
Nocens, ártalmas, vétkes, bűnös.
- Nomen*, név, nevezet.
Nominalis, névbeli, név.
Nona, kilenczed.
Norma, *regula*, szabály; *normalis*, szabályszerű.
Nosocomium, kórház.
Nota, jegy, jegyzet, jegyzék; hiteljegyzék; bélyeg; *notatus*, bélyeges; bélyegzett.
Nota infidelitatis, 1, (*in genere*), hűtlenségi vétek; 2, (*in specie*), honvérsértés; *ex nota* (*infidelitatis*), hűtlenségnél fogva.
Notarius, jegyző; *ordinarius* —, rendes főjegyző; *vice* —, aljegyző; — *pagi*, falu jegyzője.
Notificare, közleni, tudatni.
Notificatio, közlés, tudatás.
Notio, ismeret, fogalom.
Notorietas publica, köztudomás.
Notorius, 1, hűtlenségbe esett, hűtlen; 2, elhíresedett.
Novalia, újlag fogott szántóföldek.
Novatio, újítás.
Noverca, mostoha anya.
Norus, új; (*digitus*, újj); *nova divisio*, osztály-újítás; *novum iudicium*, perújítás; *novum simplex*, egyszerű per-újítás; *no-*

- rum cum gratia*, kegyelmi per-újítás.
Nubo, férjhezmegyek.
Nullus, 1, semmi, semmis; *ipso jure nullus*, törvényleg semmis; 2, senki; *res nullius*, senki vagyona.
Numerare, számlálni.
Numerisare, számozni.
Numerus, szám; *numerisatio*, számozás, számjegyzés.
Nummus, *numus*, pénz.
Nuncium, üzenet, izenet.
Nuncius, 1, hirmondó; 2, küldött; *nunciatura*, küldöttség; *nuncius apostolicus*, apostoli küldött, pápa követe.
Nundinae, vásár.
Nuptiae, 1, menyegző, lakodalom; 2, (*matrimonium*), házasság.
Nurus, meny; *pronurus*, kismeny.
Nutus, fej-intés, szem-intés.
- ❶.
- Obaeratus*, eladósult.
Obequitator, szabados.
Obiter, futólag; *superficialiter*, felületesen.
Objectio, ellenvetés, ellen szó; *disratio*, ellenzés.
Objectum, tárgy; *objective*, tárgyilag; *objectivus*, tárgyilagos; *objectivitas*, tárgyiság.
Oblatum, áldozat, ajándék, ígéret, ajánlat.
Obligatio, 1, kötelesség; kötély, tisztt; 2, kötelezés; 3, kötelezvény, (*obligatoriales*); 4, *obligatum*, kötelezmény, tartozat.
Oblitero, kitörlöm, elenyésztetem.
Observatio, észlelés, észlelet, észrevétel.
Obsoletus, elavult, avult.
Obstinatio, makacsság, elszántság.
Obtingens, *obveniens*, járandó, járó; *obtingentia*, *obvenientia*, *obrentio*, járandóság, járáság.
Obtruncatio, megcsonkítás.
Obvertere, elöggördíteni.
Occasio, alkalmatosság, alkalom.
Occultator, rejtő, elrejtő.
Occupatio, 1, (*actus*), foglalás; 2, (*res*) foglalmány; 3, ügy, foglaltosság.
Octava, nyolczad; *octavalis*, nyolczados.
Oculata, v. *ocularis revisio*, látomás, szemlátomás, szemlélet.
Odium, gyűlölség.
Offensive, támadólag; *offen-*

- sivus*, támadólagos, támadós.
- Officium*, tisztség, hivatal; *officialis*, tiszt, tisztnök, hivatalnok; *officiosus*, hivatalos, tiszti; *officiolatus*, tisztség.
- Oligarchia*, kevés-úrság, kevesek uralkodása.
- Onania*, néma-bűn.
- Onus*, teher, terhek; díj; — *reale*, vagyoni; — *personale*, személyi.
- Operarius*, munkás.
- Operatio*, munkálódás, munkálat; *operatum*, *opus*, munka, munkálat.
- Opifex*, mives; (*artifex*, mivész).
- Opilio*, juhász.
- Opinio*, vélemény, vélekedés.
- Oppignorare*, elzálogosítani.
- Opponens*, ellenvitató, ellenfél.
- Opponere*, ellenvetni, ellentenni.
- Oppositio*, ellenállás, ellenszegülés, ellenzék, ellenvitítás; (*repulsio*, visszűzés; *reverberatio*, visszaverés); — *binaria*, másodszori; *oppositionalis*, ellenállásbeli; *oppositus*, ellenes, elleni.
- Optio*, választás; — *nalis*, választási; — *naliter*, választólag.
- Opus*, mű, csinálmány.
- Oratio*, beszéd; *orator*, szónok.
- Orbis terrarum*, földkör.
- Orbitas*, özvegység, árvaság.
- Orbus*, árva.
- Ordinare*, 1, rendelni; 2, felszentelni (papot); *ordinatio*, 1, (*actus*), rendelés; 2, (*res*), rendelet; 3, papszentelés; *ordinatus*, 1, rendkedvelő; 2, felszentelt; *ordinarius*, rendszerinti, rendes; *ordinarie*, rendszerint.
- Ordo*, rend, rendelet, papi-rend.
- Ordalia*, („ordall“ régi szász szóból, mely „*tisztulást*, *kitisztítást*“ jelent), elemek, 's párviadal általi törvényes bizonyítás a' közép-korban, a' mit „*isten ítéletének*“ nevezték.
- Organum*, létszer, léteg; *organicus*, létszeres, *non organicus*, nem létszeres; *organisare*, létszeresíteni; *organisatio*, létszeresítés.
- Orgia*, öl; — *quadrata*, négyszögös; — *cubica*, köbös.
- Origo*, eredet; (*derivatio*, származat).
- Originalis*, eredeti; *originarius*, eredeties.

Orphanus, árva.

Orphanalis deputatio, árvákra ügyelő küldöttség, gyám-küldöttség.

Orthodoxus, igaz hitű.

Otium, nyugalom, nyug, (*quies*).

Ottomanica porta, török császári udvar, — tanács, (török porta) konstánczinápolyban.

P.

Pabo, targoncza.

Pabulatio, étetés; (*pascuatio*, legeltetés).

Pacificatio, 1, (*actus*), békekötés; 2, (*res*), békealku.

Pactatio, szerződés; *pactum*, szerződmény, szerződség, szegődség-alku.

Paganus, falusi.

Pagus, falú.

Palatinus, nádor-ispán, nádor; *palatinalis*, nádori; *vice palatinus*, alnádor.

Palatium, palota.

Palinodia, visszatérés, visszazamondás, megmásolás, (szó) visszahuzás.

Palliatus, leplező.

Palliatus, leplezett.

Palus, karó.

Pandectae, római törvénykönyv, gyűjtemény-könyv.

Pandere, feltárni.

Papa, római legfőbb pap, pápa.

Papiracea pecunia, papiros-pénz.

Paragraphus, szak, (*sectio*, szakasz).

Paralellus, egyirányú, egyközű; *parallelismus*, egyirányúság.

Paraphernum, jegy-ajándék.

Parens, szülő, szüle; *parentalis*, szülői.

Parenthesis, zárjel.

Paria, pár; (*copia*, másolat).

Pariatio, másolás.

Parricida, szülegyilkos, apagyilkos.

Parochus-plebanus, lelkész, pap.

Pars, 1, rész; 2, fél; — *actorea*, felperes; 3, (*municipium*), vidék; *in partibus*, vidékeken; *judices in partibus*, vidéki bírák.

Parsimonia, takarékoság; *parsimoniales cassa*, takarékpénztár.

Partes, 1, felek; 2, rész-megyék; 3, rész-székek.

Partialis, 1, részbeli, (*particeps*), részes; 2, *particularis*, részszerinti, részleges; 3, részrehajló; *partialitas*, v. *partium studium*, részrehajlás.

- Partialiter*, részleg, részenként.
- Partitio*, felosztás.
- Particularis*, részleges, részszerinti; — *congregatio*, kisgyűlés; — *perceptor*, alpenzszedő, alpenztárnok.
- Pascuum*, legelő; *pascuatio*, legeltetés, legelés.
- Pasquillus*, gunyirat.
- Passio*, 1, szenved, 2, szenvedelem.
- Passive*, szenvedőleg, tartózkodólag, vesztőleg.
- Passivus*, szenvedő, szenvedőleg; *passivum debitum*, tartozó adósság; *causa passiva*, terhelő per.
- Passus*, 1, lépés, út, menet; *passuales*, útlevel.
- Pastoralis*, püspöki levél.
- Patens*, *patentales*, 1, nyílt levél; 2, (*in jure publico*, — *hung.*) kényparancs; 3, *privilegium*, kiváltság.
- Patens*, nyílt fejedelmi leirat 1811-ben.
- Pater*, apa; *paternus*, apai.
- Patibulum*, bitófa.
- Patientia*, béketűrés, tűrés, türekenység; (*tolerantia*, türedelem, türelem).
- Patricida*, lásd *homicidium*, v. *parricida*.
- Patrimonium*, örökség.
- Patrinus*, keresztapa.
- Patriota*, 1, földi, hazafi, honfi; 2, honhív, honbarát.
- Patriotismus*, 1, hazafiság; 2, honhűség.
- Patrius*, 1, atyai; (*pater-nus*), 2, honi.
- Patronatus*, (egyházi) kegyűrság; *jus patronatus*, kegyűrsági jog; (*nominatio*, kinevezés; *praesentatio*, bemutatás).
- Patronus*, kegyúr, véd, segéd, oltalmazó, gyám; *patronus causae*, szószóló, ügyvédő.
- Patvarista*, törvénygyakorló.
- Pavimentum*, padolat.
- Paxillus*, karó.
- Peculatus*, közkincslopás.
- Peculium*, sajátság, saját; (*proprium*), szerzemény.
- Pecunia conventionalis*, ezüst vagy pengőpénz; (*valuta Viennensis*, bécsi böcs).
- Pedaneus judex*, albíró.
- Pegma*, állás (az építésnél).
- Pendens*, függő.
- Pennaticum*, írárdíj.
- Pensa*, 40 pénz.
- Pensio*, hópénz, nyugpénz; *pensionatus*, nyugpénzes; *pensionalis*, nyugpénzi; *pensionare*, nyugalmazni.
- Pentecoste*, pünkösd.
- Pera*, bőr, koldustáska;

- ad peram et saccum excutere*, mindeniből kivetkeztetni.
- Perceptio*, bevétel; *perceptionalis liber*, bevételi könyv.
- Perceptor*, adószedő, pénzszedő, pénztárnok; — *alodialis*, majorsági —; — *provincialis*, tartományi; — *generalis*, főpénztárnok; — *salinaris*, kamaraispán.
- Percussor*, öldöklő, gyilkos, verő.
- Perditio*, meg- v. elrontás, elvesztés.
- Perditor*, megrontó, elvesztő, tönkre tevő.
- Perduelis*, fejedelem-, hazárárló.
- Peregrinus*, idegen.
- Peremptorius*, elhatározó, eldöntő.
- Perennalis*, örök; *perennialiter vendere*, előrukitni; *perennialitas*, örökkösség, örökiség; (*successio*, öröklés; *haereditas*, örökség; *aeternitas*, öröklét).
- Perfidia*, hűtelenség, hűtlenség.
- Perfidus*, hitszegett.
- Perfungor*, tisztemet tesztem.
- Pergama*, trojai vár.
- Pergamum*, város Myziában, hol legelőször készítettek bőrből papirost, az úgynevezett pergamen-t.
- Periculum in mora*, vesze-delem a' halasztás.
- Periodus*, kerekbeszéd, törvényszak.
- Periodus*, 1, körmondat, mondat; 2, időszak; (*epocha*, évsor; *temporis intervallum*, időköz; *periodice*, időszakonként; (*periodicus*, időszaki, körmondati).
- Peripheria*, 1, körszél; 2, környék.
- Perjurium*, 1, hitszegés; 2, hamis eskü, (*pejeratio*).
- Permanens deputatio*, állandó küldöttség.
- Permovere*, reábirni.
- Permutatio*, csere; *cambialis permutatio*, viszonlagos csere; *permutare*, cserélni.
- Pernicies*, vesze-delem.
- Perpetuus*, örökké tartó; *in perpetuum*, örökre.
- Persecutor*, kergető, üző, üzőncz.
- Persona*, személy; *personificare*, személyesíteni; *personalis*, (*adj.*) személyes, személyi; *personalitas*, személyesség; *personaliter*, személyesen, személyileg.

Personalis, (*praesentiae re-giae in judiciis locumtenens*), személyes; (királyi jelenlétnek törvényszéki helytartója) személynök; *personalitia sedes*, személynök széke.

Perspicuus, világos.

Pertractare, tárgyalni; *pertractatio*, tárgyalás, tárgyaltatás.

Petitum, *petitorium*, kérelem.

Petitorio, kérőleg, keresőben, támadólag.

Phylera, ív; — *referendalis*, előadási ív.

Physicus, (*comitatensis*, etc. vármegyei) — köz-orvos; *physicus ordinarius*, rendes orvos; (erdélyi megyében).

Pignerare, v. *pignorare*, zálogba vetni; *pignerari*, zálogba venni.

Pignus, zálog.

— *judiciale*, bírói;

— *legale*, törvényes;

— *contractuale*, kötési;

— *colligatum*, öszvekapcsolt;

pignoris realitas, zálog valósága; — *quidditas*, misége; — *localitas*, helyzete;

— *devolutio*, háramlása;

pignoratitius, zálogos; *processus ad transvestien-*

dum pignus, zálogátváltási, v. zálog átváltását követelő per.

Pisetum, bánya rész, melyet kap az esztergomi érsek az arany és ezüst bányákból, minden márcától egy garast; ezüst pizét egy garas; arany pizét két forint.

Pila-unculata, vasbocskoros czövek.

Pixidarius, gyalog székely.

Placetum regium, királyi tetszemény.

Plaga, földrész.

Plagiarius, munka lopó, martalocz; *plagium*, martalék.

Plajaso, végőr, határszéli-őr.

Planities, térség, lapály.

Planum, 1, síkság, rónaság, lapály; 2, terület; 3, előrajz, terv; 4, alaprajz; 5, térkép; *planum tabulare*, táblái lapok, ítélet tár.

Planus, 1, sík, róna, lapályos; 2, nyilvánságos (*manifestus*).

Platea, utca.

Plastrum, szín, szekér — fa-szín.

Plebanus, népész, pap; megyés pap.

Plebs, köznép; (*vulgus* pornép).

- Plenipotencia**, teljes hatalom, meghatalmazás, hatalmazás; *plenipotentialis*, hatalmazási; *plenipotentarius*, hatalmazott, *constitutio*, v. *litterae plenipot.* hatalmazvány.
- Plenus**, teljes, teljes számú.
- Pluralitas**, többség.
- Poená** v. *mulcta*, büntetés; *poenalis*, (e. g. *processus*, büntető).
- Politia**, 1, ország; 2, országlat; 3, rendőrség; *politicus subst.* országász; *adj.* országlati; *politica*, országászat; (1, országtudomány; 2, országlattan).
- Polycandrum**, üvegből fűzött függő lámpa (*luster*).
- Poligamia**, soktársuság; *polygynaecia*, soknőjűség; *polyandria*, sokférjűség.
- Polonia**, Lengyelország, lengyelhon.
- Ponderosus**, nehéz, fontos, súlyos.
- Pons**, hid; — *sublicius*, jármás hid; — *trajectilis*, hajós hid, hidas.
- Pontifex**, főpap, pápa.
- Popularis**, népkedvelt, népszerű; (*poplicola*, népkedvelő).
- Populatio**, 1, népesítés; 2, népesedés, népesülés, népesség.
- Porta**, kapu, kapuszánu; *de porta contribuere*, kapuról adózni; *porta otomanica*, a' török porta, az az császári udvar Konstanczinapolyban.
- Portio**, rész, részlet; adag, részjóság; *oralis*, kenyér rész; *equilis*, lórész *possessionaria*, birtok rész rész jóság, *contributivonalis*, adórész.
- Portorium**, postapénz, viteldíj, levélbér.
- Positio**, 1, tétel; 2, állás; (állomás, *statio*).
- Positivus**, 1, igenleges, (*negativus*, nemleges); 2, szerzett, tevőleges, tényleges; (*naturalis*, természeti).
- Possidere**, birni, birtoklani; *possessio*, 1, (*actus*), birtoklás; 2, (*res*) birtok; 3, helység birtok; (*praedium*), puszta birtok; *possessorium*, birtoklás, birtok; *possessionatus*, birtokos.
- Postfundualis**, telekutáni; *postfundualitas*, telekutániság.
- Posteritas**, maradék, utókor; (*generatio*, ivadék, nemzedék).
- Posthumus**, halálutáni, méhenben-hagyott.

Postis, ajtófél.

Postilio, postalegény.

Postscripta, utóirat.

Postulatum, kívánság, kívá-
vát; (*petitum*, kérelem).

Potentia, 1, hatalom; (*po-
testas*); 2, *potentarius*
actus, hatalmaskodás;
(*major potentia*, nagyobb
hatalmaskodás); hatalmas-
ság.

Potestas, 1, tehetség; 2, ha-
talom; e. g. *legislativa*,
törvényhozó, — *executo-
ria*, végrehajtó —; *paren-
talis*, szülői —.

Potior, 1, főbb; 2, több;
potioritas, többség, főbb-
ség.

Practicans, gyakornok; —
honorarius, tiszteletbeli;
— *stipendiatus*, *salarisa-
tus*, fizetések gyakornok.

Praecautio, ovakodás; *prae-
cavere*, ovakodni.

Praecedere, megelőzni, e-
lőzni, eleve történni.

Praecellentia, *praelatio*,
elsőség; *prioritas*, elsőb-
ség.

Praeceptorie, parancsolólag;
praeceptorius, parancso-
lólagos, parancsolós.

Praecipere, parancsolni,
meghagyni, megrendelni.

Praecipitantia, hirtelenke-
dés.

Praecipitare, elhirteleníteni,
hirteleníteni, hirtelenked-
ni.

Praecisio, határozottság;
szabatosság; *praecise*, ha-
tározottan, szabatosan.

Praeco, hirnök.

Praeda, ragadomány, zsák-
mány, martalék.

Praedialista, egyházi nemes,
(*unius sessionis*, egyházas,
telkes).

Praedicatum, előnév.

Praedium, puszta.

Praedo, rabló; (*latro*, ha-
ramia, zshivány; *homici-
da*, gyilkos; *viarum ob-
sessor*, útonálló); *prae-
docinium*, rablás; (*latro-
cinium*, haramiaság, zsi-
ványság; *raptus*, szűzra-
gadás).

Praedestinare, előrendelni,
előre elrendelni.

Praemptio, elővásárlat.

Praefatio, előbeszéd.

Praefectio, fiúsítás, fiuitás;
praefecta, fiúsított, fiúi-
tott; *praeficere*, fiúsítani,
fiuitni.

Praefectus, előljáró, főnök,
tisztartó.

Praeferenter, előképen,
előleg; *praeferentia*, elő-
ség; *praeferentialis*, elő-
kelő, előleges.

Praefidentia, elbizakodás,

- elbizottság, önhitség.
Praegnans, terhes, nehézkes.
Praehabitus, elötenni.
Praejudicium, 1, előítélet, elfogultság; 2, előbbi ítélet; (*judicium antea latum*); *praejudicium curiae regiae*, a' fő törvényszék bevett ítélete; 3, jogsérelem, sérelem, *processus ex praejudicio*, v. *ad invalidationem ex praejudicio*, (*per excellentiam*) örökség sérelembeli per.
Praejudiciosus, 1, előítéletes, elfogult; 2, sérelmes; *praejudicare*, sérelemre lenni.
Praejunctura, vontató, előfogat; *praejuncturalis taxa*, vontatóbér, előfogat díj.
Praelatio, lásd *praecedentia*.
Praelatus, eleibe tett, egyháznagy, főpap.
Praeliminariter, előleg, előlegesen; *praeliminaris*, előlegi, előleges.
Praeliminare systema, előlegesrendszer; *praeliminaris calculus*, előleges költségszámítás; — *dimensio* — mérés.
Praemeditor, előre fontolom; *praemeditatum homicidium*, szándékos gyilkosság, elintézett gyilkosság.
Praemium, jutalom, díj.
Praemissa, előzvény.
Praemonitio, előintés, megkínálás.
Praenotatio, jegyzés; *praenotationis liber*, jegyzeményi könyv.
Praenumeratio, előrefizetés (*actus*); előfizetmény, (*res*).
Praepositus, előljáró (*praepost* a' Káptalanba).
Praerogativa, előség, előjog; (*praelatio*, elsőség).
Praerogativa, szabadalom, kiváltság, becsület, méltóság.
Praesagium, sejtés; *conjectura*, hozzávetés; *supplicio*, gyanú.
Praescriptio, elévülés, idősités, idősülés; *praescribere*, elévitni, idősitni; *praescribi*, elévülni, *juri illius praescriptum est*, idősült a' joga; *interruptio praescriptionis*, idősülés félbe szakadása; *praescriptio dormit*, az idősülés nyugszik; *praescriptio medica*, orvosi rendelet, (*recept*).
Praesens tempus, jelen idő; *praesens aetas*, jelenkor.

Praesentans, bemutató.

Praesentare, bemutatni, benyújtani; *praesenta*, v. *praesentatio*, bemutatás.

Praesentatus, bemutatott, benyújtott.

Praeses, elnök; *praesidium*, elnöklet, elnökség, elnöki hivatal; *vice praeses*, másod elnök.

Praesidium, oltalom, védelem, őrség, őrsereg.

Praestaldus, *pristaldus*, közbíró.

Praestatio, adózás, tartozás, tartozat.

Praestigia,—*ae*, szemfényvesztés, varázslás.

Praestolor, várom.

Praesul, előljáró, főpap.

Praesumptio, elővélemény, előhit; — *violenta*, erős; — *gravis*, nyomos, tetemes, fontos; — *levis*, csekély; — *hominis*, emberi; — *juris*, törvénybeli; — *juris*, *et de jure*, törvénybeli, és törvényes előhit.

Praesumptus, elővélt; *e. g.* — *consensus*, elővélt jóváhagyás.

Praetendens, követelő.

Praetendere, követelni; *praetensio*, követelés, követlés, igény; *praetensio*, követelve, követőleg;

praetensus, követelt; *praetensicus*, követelő.

Praetensio liquida, tiszta, világos követlés.

Praetextuare, ürügyleni.

Praetextus, örv, ürügy.

Praetor, hadi tiszt; — *urbanus*, városi bíró.

Praetoriana turma, testőrség; *praetorianus miles*, testőr.

Praetorium, közönség- vagy megye háza.

Praevaricator, törvényrontó.

Praevenire, előzni, megelőzni; *praeventio*, megelőzés, előzet.

Praevie, eleve, előleg; *praevius*, elevei, előlegi.

Praevidere, elevelátni, előre látni.

Pragmatica sanctio, országos szerződmény.

Pravitas, gonoszság, erkölczstelenség; *usuraria pravitas*, lásd *usura*.

Praxis, gyakorlat; *practice*, gyakorlatilag, gyakorlatilag; *practicus*, subst. gyakorlász; *practicans*, gyakorlók; *praxis juridica*, per gyakorlat; — *criminalis*, büntető per gyakorlat; *practicus*, a, um, gyakorlati.

Praecarium, kegyadomány,

kegybeliség.

Precarius, kegybeli, kegyelembeli, bizonytalan.

Presbyter, 1, időseMBER; 2, pap.

Presbyteratus, *presbyterium*, papi hivatal.

Pretium, 1, ár, díj; 2, *valor*, böcs, becs; (*praemium*, jutalom díj); *pretium currens*, folyó ár; *pretium aestimationale*, becsü ár; *pretium affectionis*, szenvedély böcs; *pretiosus*, böcsös; *pretiosa*, drágaságok; (*galanteriae*, ékes-ségek, ékszerek).

Primarius locumtenens, főhadnagy.

Primipilus, előseregbeli; fő a' székeleyknél.

Primitiae, zsenge.

Primogenitus, elsőszülött; — *genitura*, előszülöttség.

Primores, főbbek.

Primordium, kezdet, eredet; *primordius*, eredeti.

Princeps, 1, *adj.* fő, első; 2, *subst.* fejedelem; 3, herceg; *magnus princeps Transsylvaniae*, erdélyi nagy fejedelem.

Principalis, fő, föleges (*adj.*); főnök (*subst.*)

Principaliter, fölegesen.

Principatus, 1, fejedelemség; 2, herczegség; 3, el-

sőség.

Principium, elv; (1, kezdet; 2, okfő, 3, alaptétel).

Prior, kolostor főnöke.

Prioritas, elsőbbség.

Privatus, magános, magán; *prævativus*, magánzó; *privative*, magánzólag.

Privilegium, 1, kiváltság, szabadalom; 2, (*litterae ipsae*) kiváltvány; *privilegisare*, kiváltságolni.

Privilegisatus, kiváltságos, kiváltságolt.

Proba, 1, bizonyság, bizonyíték, bizony; 2, kísérlet, merény; *probatum*, bizonyítmány; (*testimonium*, tanubizonyosság); *plena proba*, teljes vagy egész bizonyság; *semiplena*, fél bizonyság; *actori incumbit onus probandi*, a' bizonyítás terhe a' fölperesé; *probare*, bizonyítani, bebizonyítani; (helyben hagyni, *approbare*); *probabilis*, 1, helyben hagyható, meglehető; 2, hihető, *probabilitas*, hihetőség; *probabiliter*, hihetőleg, alkalmasint.

Problema, földadat, föltét; *problematicus*, föltétes.

Procedens iudex, eljáró, vagy ítélő bíró.

Procedura, eljárás; — *judiciaria*, törvénykezés, pereskedés; (*terminus*, perfolyam; perszakasz, *decursus litis*, perfolyás)

Procentum, századrész, századbér; *procentuare*, századolni, százalni; *sex procentum interusurium*, száztól hatos kamat.

Proceres, főrendek; (*magnates*, országnagyok).

Processio, 1, menet; 2, bucsú (*indulgentia*).

Processus, 1, per, pör; 2, (*in comitatibus*), járás; *processus ad* —, — követelő v. végetti pör; *ad acquisitionem*, v. *acquisitorius*, követelő v. kereső; — *ad reacquisitionem* v. *reacquisitorius*, vissza-kereső, v. vissza szerző; *ad poenam*, büntetést követelő; — *ex* miatt, v. — beli, (a' többiek mind — i, v. — ó, — ó, v. semmi végtagokkal); p: o:

ad acquisitionem allaturae, hozományt követelő v. kereső, v. hozomány végetti.

actus majoris potentiae, nagyohb hatalmaskodási;

ad aequalitatem juris,

jogegyenlőséget követelő;

contra civitates ad poenam 2000 *florenorum*, királyi városok ellen 2000 forintnyi büntetés végetti;

ad communicationem litterarum, levelek közlését követelő;

computualis öszveszámítási; (*rationarius*, számadási);

concursualis; csődületi; *credialis*, bukási;

ad dandam contradictionis rationem, ellenmondásokat követelő;

ad recipiendam contradictionis rationem ellenmondás oka elfogadását követelő;

ad revindicationem bonorum perdonatorum ob neglectam contradictionem occupatorum, ellenmondás elmulasztása miatt, az adományos által elfoglalt javak visszaszerzését követelő;

criminalis processus, bünper, büntetőper;

damni processus, kárper;

decimalis ex jure, jogbeli tízed per;

successionalis ex defe-

ctu, magszakadásbeli, örökülési;

dehonestatorius, böcs-telenítési;

divortialis, válóper;

contra dominos terrestres ex saevitie, kegyetlenkedő földes urak elleniper;

ad amissionem dotis, hitbér elvesztését követelő;

evictionalis, szavatossági;

ad exclusionem sexus foeminei, leányág kizárását követelő,

fundamentalis processus, alapper, anyaper;

implementalis, teljesítési;

indebite soluti, tartozatlan fizetményi;

ad invalidationem v. invalidatorius, érvénytelenítő;

ad invalidationem conditionum pignoratitiorum, zálogi föltételek érvénytelenítését köv;

ad invalidationem dotis scriptae excessivae, tulságos írott hitbér érvénytelenítését köv;

ad invalidationem fassionis perennalis ex praedicio, sérelem miatt

örök átvallás érvénytelenítését köv;

ex non attenta praemonitione, előintés nem ügyelése miatt;

ex neglecta praemonitione, előintés elmulasztása miatt;

ad invalidationem testamenti ex defectu activitatis, vel solennitatis internae, tehetőség vagy belső szertartás hiánya miatt végintézet érvénytelenítését köv;

juris processus v. ex jure, jogbeli per, jogper;

liquidi debiti, valósigos adósság per;

metalis ex jure, vel ex usu, jogbeli vagy használatbeli határ pór;

nonalis ex jure, jogbeli kilenczed per;

oppositionalis, ellenállási;

productionalis vel legitimatorius, nemesség vitató, v. igazló;

proportionalis ex usu, használatbeli arányosítási per;

ex puritate statutionis, tiszta igtatásbeli.

reluitorius v. pignoris, zálog per;

reluitorio admonitorius

intő zálogper.

reluitorio liquidatorius, számoló zálog per;

ad repetitionem litterarum, levelek visszakívánását követelő;

repositionalis, visszaállítási, visszahelyezési;

repulsionis, visszaűzési;

ad reserationem sequestri, zárnyitást követelő;

contra devastatores sylvarum sequestro affectarum, a' záros erdők pusztítóji ellen;

successionalis, öröködési;

successionali - divisionalis, örökülési osztály per;

ex superfluitate fundi, vagyon fölöslegbeli;

ad superinspectionem, rá-vagy feljül - fizetést követelő.

ad sublationem telonii sicci, et non necessarii, a' száraz és szükségtelen vám eltörlését követ;

contra testificari nolentes, bizonytságot tenni nem akarók ellen;

ad transumta litterarum, levelek hiteles átiratát követelő;

ad transvestitionem conditionum pignoratitiarum vel pignoris, zálog átrü-

házását, v. átváltását követ;

urbariale, urbéri;

ad restrictionem viduae, nőözvegy korlátolását követ;

ad desumptionem vinculi, kötbér megvételt követ;

violentalis seu querulosus, erőszakoskodási, v. panaszos per; 's a' t.

Processus rationarius, számodási ügy; — *liquidatiuus*, számvételi ügy.

Proclamata, kikiáltás; *proclamatio*, felkiáltás, felszólítás; *provocatio*, kihívás.

Procrastinatio, halogatás.

Procurator, ügyvéd; *procuratorius*, ügyvédi; *procuratoria constitutio*, ügyvédi vallomás, ügyvéd rendelet, ügyvéd vallo-mány; *procuratoria domus*, ügyvéd terem.

Prodigium, lásd *monstrum*.

Prodigus, tékozló.

Proditio fraterni sanguinis, vértagadás.

Producere, 1, felhozni, előmutatni; 2, előállítani, termeszteni; *producta in processu*, perbeli mutatómányok v. felhozatok.

Productio, nyújtás, hosszabbítás.

- Productio nobilitatis**, nemesség mutatás.
- Productum**, természetmenny; (*naturale*, termék).
- Productio**, 1, előállítás; 2, mutató, mutatóvány; 3, természet.
- Profugus**, szökevény.
- Profundus**, mély; *profunda veneratio*, mély tisztelet.
- Progener**, unokavő.
- Prohibita**, benntiltás, tiltás; *prohibitio*, eltiltás; *vetitum*, tilalom; *prohibitus*, *vetitus*, tilos, tilalmas.
- Projectum**, javaslat; (ettől: javasolni, *svadere*); *approbatio*, javallat; (ettől: javalni, *approbare*).
- Proles**, magzat; (*puer*, gyermek); — *naturalis*, természet; — *legitima et naturalis*, törvényes és természet; — *adoptiva*, fogadott; *spuria*, fattyu; — *sacrilega*, szentségtörésbeli; *incestuosus*, vérferőzésbeli; — *adulterina*, paráznaságbeli; — *illegitima*, törvényküli; *proles carnales*, egyapájúak; — *uterinae*, egyanyájúak; — *carnales, et uterinae*, egyapa — 's anyájúak; — *geminæ*, ikerek; vagy ikrek.
- Prologus**, előbeszéd, előszó; *prologalis*, előbeszédi.
- Prolongare**, hosszabítani.
- Promissum**, ígért; *promissum cadit in debitum*, ígért adományt vár.
- Promere**, *depromere*, felhozni. lesorolni; *opinionem depromere*, vélemény adni.
- Promotio**, 1, előmozdítás; 2, előléptetés.
- Promulgatio**, kihirdetés; (*publicatio*, közhirdetés);
- Pronunciatio**, kimondás; *pronunciare*, (v. g. *sententiam*), kimondani (az ítéletet).
- Propago**, *propages*, 1, homlitható növény vessző; p.o. szőlőző homlitható vesszője; 2, származék, nemzedék.
- Proportio**, arány, arányosítás; *proportionalis*, arányosítási; *proportionatus*, arányos; aránylagos, aránylagi; *proportionate*, arányosan, aránylag; (*scopus*, cél; *directio*, irány. 1. *directio*).
- Propositio**, 1, (*actus*), előterjesztés, (*expositio*); 2, (*res*) természetmenny; (*relatio*; tudósítás).
- Propositum**, föltét, szándék.
- Proprium**, tulajdon, saját;

- proprietas*, tulajdoniség; (*attributum*, tulajdonság; *idiotismus*, nyelv sajátság; *qualitas*, minőség); *proprius judicatus*, önbíró-ság, önbíráskodás.
- Proprietarius*, tulajdonos.
- Prorogata vidualis*, özvegyi idő haladék.
- Prorogatio*, perhaladék, perhalasztás; (*dilatio*) per-késlemény; (*prorogare*, halasztani).
- Prosapia*, nemzetség.
- Proscribere*, 1, eladás végett kihirdetni, áruba bocsátani; 2, száműzni.
- Prosecutio causae*, ügy folytatása, vagy folyamatba vétele.
- Prosocer*, nagyipa.
- Prosocrus*, nagyapa.
- Protectionalis*, oltalom levél; — *taxa*, védelemdíj.
- Protegere*, fedezni, takarni, oltalmazni.
- Protestans*, ellenmondó, óvást tevő.
- Protestari*, 1, ellenmondani; 2, óvást tenni.
- Protestatio*, ellenszólás; (*contradictio*, ellenmondás); 2, óvás, óvatolás.
- Protocollista*, igtató; *protocollis director*, igtatói igazgató; — *adjunctus*, segéd.
- Protocollum*, jegyzőkönyv; — *judicii*, tanácskönyv; *protocollum exhibitorum*, igtató könyv; *protocollista judicii*, tanácsjegyző; *protocollista exhibitorum*, igtató.
- Protonotarius*, ítélőmester.
- Proventus*, jövedelem.
- Providus*, eszes, okos, előrenéző (nemtelenek czíme).
- Providere*, 1, gondoskodni; 2, (*militiam*), kitartani; *provisorius, temporaneus*, ideigleni, időlegi; *provisorie*, ideiglen, időleg; *provisor*, tisztartó, gondviselő.
- Provincia*, tartomány; *provincialis*, 1, (adj) tartománybeli, tartományi; 2, (*subst*) *in jure ecclesiastico*, szerzetfő, szerzetfeje.
- Provincialis geometra*, tartományi mérnök.
- Provisio*, élelmi kegypénz.
- Provocatio*, kihívás, hivatkozás.
- Proxenetæ*, alkusz.
- Prudens*, eszes, okos, *prudentes ac circumspecti*, városi polgárok és erdélyi szászok czíme).
- Pteroma*, templomoldalfal.
- Puber*, serdült; *pubertas*,

serdültség;
Publicus, köz közhatósági, nyilvános; *publicitas*, nyilvánosság, nyilván.
Publicatio. 1, (*actus*) köz-hirdetés; 2, (*res*), köz-hirdetmény.
Puella, hajdon leány.
Pulvinus arenaceus, fővénýtöltés.
Punctum pont; *punctualitas*, pontosság; *punctatim*, pontonként.
Punire, büntetetni.
Pupillus, a, gyámfi, gyámleány, gyámgyermek (*orphanus*), árva; *pupillaris*, árvai.
Purificatio, tisztítás; *purificationis fundus*, egészségi pénz alap.
Purigare, letisztítani, tisztítani.
Puritas, tisztaság; *processus ex puritate stationis*, tiszta igtatásbeli per;
Puteus, kut, — *syphonalis*, szivatyus kút.

Q.

Quadratum, négyszög.
Quadrupes, négylábu barm.
Quaestio juris, törvénybeli kérdés; — *facti*, tettbe-

li kérdés, *in quaestionem trahere*, vallatni.
Qualitas, minőség, milyenség; (*attributum*, tulajdonság; *proprietas*, sajátosság).
Qualificare, 1, minősíteni; 2, jelesíteni; *qualificatio*, 1, minőség; 2. jelesség; *qualificativa sententia*, minősítő ítélet,
Quantitas, mennyiség.
Quantum contributive, adómenyiség.
Quarta puellaris, quartalium, leánynegyed, negyed jog, negyed-örökség; *expeditoriae super solutione quartae*, leány negyed fizetéséről nyugtatóvány.
Quasi affinitas, költött sógorság.
Quasi contractus, költött kötés.
Querimonia, panasz.
Querulose, panaszképpen.
Querulosus processus, panasz per.
Questor, közjövedelem-szedő.
Quidditas, miség.
Quietantia, nyugtatóvány; *contra quietantia*, viszony nyugtatóvány, ellen-nyugtatóvány.
Quietare, nyugtatóványozni.

Quota, quottalitas, 1, hányad; 2, járandóság, járás, (*obtingentia*).

R.

Rabula, rabulista, rosz ügyvéd (ki csak lármázni 's szitkozódni tud).

Rabulatio, rosz ügyvédek lármája, patvarkodása az ítélő bírák előtt.

Radix, gyöker, gyök; *radix acquisitionis*, keresmény gyök; *radicalis*, gyökeres, gyökös; *radicalitas*, gyökösség; *radicalitas juris*, jog-gyökösség; *radicatur*, gyökerezik.

Ramus, ág ágozat; — *genealogiae*, nemzedéki ágozat.

Rancor, 1, avas (p. o. huszár); régi harag, gyűlölség.

Rapina, ragadmány.

Raptor, ragadó, fosztó.

Raptus, 1, ragadás 2, szüz v. nőragadás; 3, elragadtatás.

Rasio, rasura, vakarás.

Rastellum, sorompó.

Rastrum, rekesz.

Ratihabere, v. *ratificare*, helyben v. jóváhagyni, megerősíteni.

Ratio, 1, ész; 2, észok;

3, tekintet; 4, számadás; *ad rationes*, számarra; *ratiocinium v. ratiocinatio*, 1, okoskodás; 2, számadás; *rationista*, számtartó; *rationum exactor*; számvevő; *eadem est ratio*, ugyan ez áll.

Ratiocinium, számadás.

Rationalis, okszerű, okbeli, helyes okú.

Rationabilitas, okszerűség.

Rationans, számadó.

Ratio commissariatica, biztossági kimutatás.

Rationarius processus, számadási ügy.

Rationum consultor, számtanácsnok; — *officialis*, számtiszt.

Ratus, a, um, érvényes, (*validus*).

Reacclusum, visszazáraték.

Reacquirere, visszakeresni, visszaszerezni.

Readjudicare, vtsszaitélni.

Reale, való (lásd *justus*); *realis*, valóságos, valódi; *realisare*, valósítani; (*existere*; létezni); *realiter*, valósággal, valóban, voltaképpen.

Realitas, valóság, valódiság.

Reambulatio metalis, határjárás, *reambulatoriae litterae*, határ járási levél.

Reapplicatio, visszakap-

csolás.

Reassummere, újra ismét fölvenni; *reassumtio*, *re-assumta*, újra-fölvétel.

Reatus, bűnösség, bűnhődés, büntett, vétség.

Rebonificatio, visszapotlás.

Rebellis, pártütő; *rebellio*, pártütés.

Recapitulare, ismételni, (1, újra számlálni; 2, újra elmondani, rövidbe foglalni, egybe-vonni.

Recapitulatio, rövidbe foglalás, egybevonás.

Recens, ujdón.

Recenter, ujdontan; — *antiquitus*, *quondam*; régenten.

Recensere, bírálni; *recensio*, műbírálat; *recensens* műbíráló.

Receptator furum, orvgazda.

Reciproce, viszont, viszontag; *reciprocus*, viszontagi; *reciprocitas*, viszontiság; *reciprocare*, viszozozni, viszontagolni.

Reclamatio, ellenmondás.

Reclinatorium, szin, fa — vagy szekértartó.

Recognitionales, elismervény, ösmervény.

Recompensatio, 1, visszapotlás; 2, visszapotlék, 3, viszón - visszajutal-

mazás, viszondij.

Recomputatio, végszámozlatba tétel.

Reconvenire, viszont megperelni, ellenperelni; *reconveniens*, ellenperlő, *reconventus*, viszónperlett; *reconventio*, ellenkereset, viszónperlés.

Reconventio, viszónidézés.

Rectificatio, adóvetés, igazítás, igazlás; *rectificatio portarum*, kapuszámok igazítása.

Rectifactor, adóvető.

Rector, igazgató.

Rectus, 1, helyes; 2, igyeny; (*aequus*, egyenes).

Recuperare, visszavenni, visszafoglalni.

Recurrere, folyamodni, *recursus*, 1, (*actus*) folyamodás; 2, (*litterae*), folyamodvány.

Redactio, 1, szerkesztés; 2, szerkesztőség, szerkesztő hivatal; *redactor*, szerkesztő.

Redemptio, megváltás; *redimere*, megváltani; (*eximere*, kivenni).

Redintegrare, egészíteni, kiegészíteni.

Redintegrar, kiegészítem, kiújítom.

Redolere, természetével birni; *actionem redolens*,

- keresetlevél természetével bíró, keresetlevél gyanánti.
- Reducere*, visszavezetni, leszállítani.
- Reductio*, 1, visszavezetés; 2, kevesítés, lejobb szálítás.
- Redundare*, áradozni, háromlani.
- Reexecutio*, birói visszafoglalás.
- Referre*; előadni; *referens*; előadó; *referada*, előadás, előterjesztmény; *referadalis phylera*, előadási ív; *relatio*, (*actus*) hirdetés, tudósítás; (*res*), tudósítmány; *relatoriae*, tudósítvány. 1. *relatoria*.
- Reflexio*, 1, emlékeztetés; 2, észrevétel; 3, visszaeszmélet, visszaidézés; *reflexe*, 1, emlékeztetőleg; 2, tekintőleg; *reflexoria citatio*, emlékeztető idézet.
- Reformatio sententiae*, ítélet változtatás, v. másítása.
- Reformo*, átídomítom; *reformatorium mandatum*, igazító parancs.
- Refractarius*, ellenszegülő, makacs, nyakas.
- Refragor*, ellenemondok.
- Refugium*, oltalom, menedék; *refugiens*, menekvő.
- Refundere*, 1, visszaönteni; 2, megtéríteni, visszapótolni.
- Refutatio*, 1, (*actus*) czáfolás; 2, (*res*) czáfolat, czáf.
- Refuto*, megczáfolom.
- Regalis*, *regius*, királyi.
- Regalista*, királyihivatalos.
- Regere*, igazgatni; *rector*, igazgató.
- Registrans*, lajstromzó, lajstromnok, sorzó.
- Registrare*, sorozni, sorba — lajstromba venni; *registratio*, sorozás.
- Registratura*, lajstromzói hivatal; *registratio*, lajstromzás, sorzás.
- Regestrum*, lajstrom, sor, sorozat.
- Regimen*, v. *legio*, ezred.
- Regius homo*, királyi egyén, ember; — *consiliarius*, királyi tanácsos.
- Regnare*, 1, uralkodni, (*dominari*); 2, országlani, (*gubernare*); *regnum*, 1, királyság; 2, uralkodás; *regimen*, 1, uralkodás, kormány; 2, (*actus*) országlás; (*res*) országlat; *regnicola*, országlakó, országlakos; *regnicularis*, országi, országbeli, országos; *regnotenus*, or-

szágszerte.

Regnicolaris domus, ország-ház; — *repartitio*, országos rovat.

Regressus, 1, visszatérés, 2, vizskereset, *salvo regressu* vizskeresete fennmaradván.

Regula, szabot, szabály; *in regula*, rend szerint, szabály szerint.

Regulamentum, szabályzat, rondsabás; — *militare*, katona élelmi rondsabás; *regulamentale pretium*, katona élelmi sabott ár.

Regularis (adj), rendszertinti; 2, szabályos; 3; (*in jure ecclesiastico*), törvényes; (*subst*) szerzetes; *regulatio*, 1, rendezés, szabályozás, rendbeszedés; 2, korlátolás; *regulativus*; 1, rendező szabályozó; 2, korlátoló.

Reincorporatio, visszakapcsolás.

Reiterare; ujraismételni; *iterare*, ismételni, *reiterata vice*, v. *iteratis vicibus*, több ízben; *iterata vice*, másod ízben.

Relatio, 1, előadás (*referada*); 2, jelentés, tudósítás 3, viszony; (*correlatio*) *relative*; viszonyosan; *relativus*, viszo-

nyos.

Relatoria, jelentő levél, jelentmény, tudósítvány.

Relaxata, v. *relaxatio*, leengedés, elengedés; — *arendalis*, haszonbéri—; — *contributionalis*, adóbeli elengedés; *relaxationis specificatio*, adó elengedési sorozat.

Relegare, 1, elküldeni, számüzni, számkivetni; 2, visszaküldeni, elutasítani, 3; elhalasztani.

Relicta, i. e. *vidua*, özvegy.

Religio, 1, hit, vallás; *religiose*, 1, vallásosan, lelkiesmeretesen; 2; pontosan.

Religiosus, 1, vallásos; 2, szerzetes.

Reliquiae, ereklye.

Reluere, visszaváltani; *re-luitorius processus*, visszaváltó v. zálogper.

Remanentia, maradvány; (*posteritas*, maradék); *remanentalis terra*, maradvány föld.

Remedium juridicum, perorvoslat.

Remonstrare, 1, fölterjeszteni, előterjeszteni, 2, (*in jure gentium*), ellenterjeszteni, *remonstratio*, 1, fölterjesztés, 2, elenterjesztés.

Remora, halasztás, haladék, akadály.

Remuneratio, jutalom.

Renitere, fényleni, tűndökölni.

Renitor, ellenszegülő; *renitens*, ellenszegülő, nyakas.

Renunciare, 1, visszaizeni; 2, lemondani (*resignare*).

Reoccupare, visszafoglalni; *reoccupatio*, visszafoglalás.

Repagulum, tojoka, vagy zártábla.

Repartitio, 1, felosztás; 2, — *contributionis*; adó-kivetés, adórovatal.

Repellere, visszaüzeni, (*re-
verberare*, visszaverni, *repulsio*, visszaüzés; *repulsionalis*, visszaüzési.

Rependere, 1, visszafizetni; 2, vizánozni (*reciprocare*),

Repersolutio, visszafizetés.

Repertorium, jegyzet tár.

Repetere, 1, visszakérni, visszakivánni; 2, ismételni (*iterare*).

Repetundarum, *vel repetundis*, *vel de repetundis postulare aliquem*, valakit közhuzással, vonással vádolni.

Replica, felelet válasz,

(*duplica*, másod felelet, másod kifogás; *triplica*, harmad felelet, *quaduplica*, negyed felelet).

Replicare, szót váltani, feleleselni.

Reponere, 1, visszatenni, visszaállítani; visszahelyezni; 2, felelni (*respondere*) *repositionalis*; visszaállítási, visszahelyezési.

Rapraesentatio, 1, ábrázolat, 2, képlelet; 3, képviselés, képviselet; 4, fölírás, fölterjesztés; *rapraesentare*; képviselni, *-ari*, képviseltetni; *rapraesentans*, képviselő; *rapraesentativus*, képviselői.

Repressalia, *jus repressaliorum*, torlójog.

Reprobare, *v. improbare*, roszalni.

Reprotestatio, vizonti ellenszollás, — mondás.

Repudiare, megvetni eltasztítani.

Repugnare, ellenkezni.

Repulsio, ellentállás.

Requisitio, megkérés, megkeresés, megtalálás, *requisitum*, kellék; — *externum*, külső —; — *internum*, belső —; *requirere aliquem* valakit fel-

szolítani megtalálni.

Res, 1, dolog, *res judicata*, ítélt dolog; 2, vagyon; — *mobilis*, ingó —; — *immobilis*, ingatlan v. fekvő; *reipsa*, *revera*, valóban, voltaképpen.

Resanatio laesionis, sérelem - orvoslás.

Resartitio, visszafizetés.

Rescindere, felbontani.

Rescissio contractus, kötlevel feltörése.

Rescriptum, (*regium*.) királyi leirat, (*resolutio regia*, királyi válasz, határozat (*determinatio*).

Reserva, v. *reservata*, tartalék.

Reservare, fentartani fenahagyni; *reservatis reservandis*, fenhagyván a' fenhagyandókat; *reservatio*, fenhagyás.

Residentia, 1, lakhely; 2, fénylak.

Residuum, maradvány (*remanentia*)

Resignare, általadni, lemondani; *resignare pecora*, a' marhákat birói kézhez adni.

Resignatio, 1, általadás; 2, lemondás; *resignatoria*, á'taladó levél; általadvány.

Resilire, (e. g. *a contractu*)

elállani, *pars resiliens*, elálló fél; *resultus*, elálás visszalépés.

Resolutio, határozat, válasz; *absolutio*, feloldás.

Resolvere, 1, feloldani; (*absolvere*); 2, rendelni, határozni, (*determinare*); 3, válaszolni, (*respondere*); *resolutio regia*, királyi válasz.

Respectus, tekintet, kimélet; *hoc ex respectu*, ezen tekintetből; *respectu*, tekintve, —ra, —re, nézve, *respective*, tekintőleg, illetőleg; *respectivus*, 1, illetőleges, illetőlegi; 2, viszonyos, ráviteles, (*reciprocus*, *relativus*.)

Respirium, pihenet; *vacatio*, szünet; *mora temporis*, időhaladék.

Responsabilis, felelős; *responsabilitas*, felelősség.

Respublica, 1, köztársaság; 2, polgári társaság.

Restantia, maradványtartozat, hátralévő fizetmény; *restare*, (fizetéssel) elmaradni, hátralenni, *restans*, maradványos.

Restitutio, újraigztatás.

Restauratio, tisztújítás; *sedes restauratoria*, tisztújító szék.

Restis, kötel.

Restitutio, visszaadás.

Restrictio, megszorítás, korlátolás.

Restus, lásd, *restantia*.

Resultatum, következmény.

Resultus, elállás, (lásd *resilire*).

Resuscito, felelevenitem.

Retardare, hátráltatni.

Retentio, letartás, visszatartás, megtartás.

Retorsio, *repressale*, viszontorlat.

Retractare, visszahuzni, — vonni, ujrátárgyalni, megmástitni.

Retrogradus, *passus*, visszalépés.

Reus, vétkes, alperes.

Revelare, felfedezni, ki nyilatkoztatni; *revelatio*, felfedezés; *revelatorius*, felfedezési.

Reverberatio, visszaverés.

Reverendissimus, főtisztelendő; *reverendus*, tisztelendő.

Reverentia, tisztelet; — *loci*, a' helyszentsége.

Reversales, térítvény.

Reversalis, kötelezvény.

Revidere, átaltnézni, megvizsgálni; *revisio*, megvizsgálás, vizsgálat; *revisorium* v. *appellatorium forum*, felsőbb v. vizsgáló törvényszék; *su-*

perrevisorium, legfelsőbb; *revisio aetatis*, korvizsgálat; *revisionales litterae*, korlevél.

Revisor, vizsgáló.

Revindicare, visszaszerezni.

Revocare, 1, visszahuzni, megmástitni, 2, visszahívni; *revocatio*, 1, visszahuzás, megmástitás, 2, visszahívás.

Rhisma, kötés.

Rigidus, *rigororsus*, szigorú.

Rigor, szigor, szigorúság.

Rivalis, (*subst.*) vágytárs, (*adj.*) vágytársú; *rivalitas*, vágytársuság.

Rixa, viszálykodás, viszály.

Rota, kerék.

Rotulus actorum, irománysorozat, irománycsomó.

Rubrica, róvat; (*divisio*, osztály; *classificatio*, osztályzat).

Rubrum, címisor, fölzet.

Rubrum processus, törvénycíme.

Ruina, rom.

Rumor, közhir.

Rusticus, paraszt.

S.

Sabatharius, szombatos, zsidózó, (Maros Széken n. Ernyében, Udvarhelyszéken Bözödujfaluban).

Sacerdos, pap, áldozó pap.
Sacratissimus, legszentsége-
 sebb.

Sacrilegium, szentségtörés,
 egyházrablás.

Seculum, 1, század; 2, vi-
 lág, világiság; *secularis*,
 világi.

Saerities, kegyetlenség.

Saga, bűvös, bájos, bo-
 szorkány.

Sagum, mente, zeke, kato-
 na öltöny.

Sala, terem.

Salariale adjutum, fizetés,
 hopénzpótlék.

Salarium, munkadíj; *sala-
 risatus*, díjas.

Salgamum, katonák számá-
 ra fa-, gyergya-, só-, tűz-,
 szállás-pénz.

Salis fodina, sóakna.

Salis perceptor, kamara is-
 pán (a' só aknánál).

Salus, 1, idv, üdv, üdvez-
 let; 2, jólét, boldogság;
 3, épenmaradás, épentar-
 tás, megmentés; *salvare*,
 épen tartani, megmente-
 ni; *salus publica*, közjó-
 lét.

Salvator, idvezítő.

Salvo-n, kívül v. fönmarad-
 ván; p. o. *salvo jure ali-
 eno*, másnak joga fönma-
 radván; *salvis expensis
 eventualibus*, a' történhe-

tő költségeken kívül; *in
 salvo relinquere*, menten
 hagyni, mivoltában hagy-
 ni.

Salvus conductus, szabad-
 menet, oltalom; *litterae
 salvi conductus*, bátorság-
 levél, oltalomlevél.

Sanctio, 1, megkötés; (e. g.
sanctio legis, a' törvény
 megkötése); 2, szentesi-
 tés, megerősítés, (*ratifi-
 catio*), 3, szerződmény,
 (*pactum*) e. g. *sanctio
 pragmatica*, országos
 szerződmény.

Sapere, bölcselkedni, bé-
 lyegét viselni; e. g. *pi-
 gnus sapere*, zálog bélye-
 gét viselni; *testamentum
 sapere*, végrendelet, bé-
 lyegét viselni.

Satelles, darabant, hajdú.

Satisfactio, elégtétel, elég-
 tét.

Satyra, gunyirat.

Saxo, szász.

Scala, 1, lajtorja, pénzláb
 (Geldfuß).

Scandalum, botrány; *scan-
 dalisor*, botránykozom;
scandaliso, botránkozta-
 tom.

Scandula, zsendely.

Sceleratus, istentelen, go-
 nosz.

Sceptrum, királyi pálcza.

- Scheda, schedula*, levélke, iratka, jegy; *schedalis pecunia*, papiros pénz.
- Schema*, alak, kép.
- Schematismus*, 1, virágos írás és beszéd módja; 2, tisztnevkönyv.
- Schisma*, elszakadás, elválás, különválás.
- Scontro*, egybesorzat.
- Scriba*, írnok.
- Scrupulus*, 1, akadé; *scrupulosus*, akadémós; 2, nehézség (*difficultas*). 3, agály.
- Secretum*, titok; *secretus*, titkos.
- Secretarius*, titoknok, titnok, titkár.
- Sectio*, lásd. *paragraphus*.
- Secularis*, világi.
- Secundare*, segíni; *secundans*, segéd.
- Sedes*, szék; — *judicialia* (*sedria*), törvényszék; — *apostolica*, apostoli szék; — *personalia*, személynői szék; — *tavernicalis*, tárnokszék; — *restauratoria*, újítószék; — *sacra*, szentszék, papiszék; — *generalis*, derék —; — *partialis*, alszék; — *filialis*, fiúszék.
- Seditio*, pártütés, lázadás, zendülés.
- Seductio*, (*actus*), csábítás; (*res*), csáb.
- Segregare*, elkülöníteni, különválasztani.
- Selectus*, választás.
- Semen*, mag; *seminis defectus*, magszakadás.
- Semester* } —hathónap, fél-
Semestris } év; *semestralis*, félévi.
- Semita*, ösvény, gyalogút.
- Sempiternus*, örökkétartó.
- Senator*, tanácsnok; *senatus*, tanács.
- Senior*, idős, idősbi; *senioratus*, idősbiesség.
- Sensus*, 1, érzék; 2, értelem, értemény; 3, vélemény; *sentimentum*, érzemény; *sensatio*, érzés; *sentimentalismus*, érzélgés; *sensibilitas*, érzéhe-tőség; *sensualitas*, érzékiség; *sensus litteralis*, betűi értelem; *sensitivitas*, érzékenység.
- Sententia*, 1, vélemény; 2, kívánság; 3, elhatározás; 4, okosság; 5, ítélet; 6, mondat; 7, tartalom; *sententia interlocutoria*, közbeszóló ítélet; — *definitiva*, elhatározó; — *meritoria*, derék ítélet; — *favorabilis*, kedvező; — *disfavorabilis*, nemkedvező; — *convictiva*, marasztaló; — *absolutoria*,

feladó; — *appellabilis*, föllebbitethető.

Sententionales, ítéletlevél.

Sentimentum, 1, érzemény; 2, vélemény.

Separat, elkülönít, különít, elválaszt; *semet separat*, különöz; *separatio*, különítés, különzés, elválasztás, rekeszték; *separatio a thoro et mensa*, ág és asztaltól elválasztás, együtt lakástól elválasztás; *separatim*, külön.

Sepimentum, fonás, kertes, gyeplés.

Seponere, félretenni; *seponibilis*, félretehető, (semis, nullus); *processus ad sepositionem*, semmisítő, v. semmisítést követelő per;

Septemviratus, hétszemélyi bíróság; *septemvirale consilium*, hétszemélyi tanács.

Sequela, *consequentia*, következet; (*consequens*, következmény); *consectarium*, következmény.

Sequester, zár; — *judicarium*, bírói zár; *sequestri curator*, zárgondviselő *sequestrare*, lezárolni, bírói zár alátenni.

Serenitas, fűnség; *serenis-*

simus, fűnséges.

Series, sor, p. o. *series causarum*, per sor; *serialis*, sorbeli, soros; *extraserialis*, sorkivűli; *extraserialiter*, soron kívül, *serialitas*, sorbeliség; *extraserialitas*, sorkivűliség.

Servicus, szolgáló nemes.

Servitor, szolgál.

Servitus, szolgálás; *servitium*, szolgálat.

Servus, szolgál; — *purificatorius*, *contumacialis*; veszteglő intézeti, tisztító szolgál.

Sessio, 1, ülés, gyűlés; 2, telek; *sessio publica*, közülés, nyilvános ülés; *domus sessionalis*, gyűlés ház.

Sexus, nem, (*genus*); 2, ág, (*linea*); *sexus masculinus*, fiág; *sexus foemineus*, leányág.

Sicarius, orgyilkos.

Sigillum, pecsét; — *citatorium*, idéző pecsét.

Signatura, jegyzemény, jegyzék, jegy, jelzet; *signatio*, jegyzés.

Significatio, — *tus*, 1, (*actus*) jelentés; 2, jelentmény; 3, értemény; (*intellectus*, értelem; *intelligentia*, értelmesség.

Silentium, hallgatás, nyelv-
kötés; *silentarius*, hall-
gatásra ítélt, nyelve-kö-
tött.

Silva, erdő.

Silvestris ordo, erdő sza-
bály.

Similis, hasonló.

Simonia, szentség-árulás,
tiszttség árulás.

Simultaneus, együttes.

Simplex, egyszerű, pusztá,
együgyü; *simplificare*, egy-
szeríteni.

Simpliciter, egyszerűen,
pusztán, föltétlenül, ál-
talanosan.

Singillative, egyenként, e-
gyen - egyen.

Singillativus, egyenkénti,
egyes.

Singulus, kiki, mindenki,
egyes.

Singularis, 1, egyszeres;
2, különös (*specialis*);
egyedes; *singulariter*, kü-
lön, különösen.

Sindicus, ügyvéd.

Sinister, bal.

Sinistra informatio, balér-
tesítés.

Situs, situatio, fekvés, he-
lyezet.

Socer, ipa; *socer magnus*,
nagy ipa; *socrus*, napá.

Socius criminis, bűntárs.

Solemnitas, solennitas, 1,

ünnepély; 2, szertartás;
solemnis, 1, ünnepélyes;
2, szertartós; *solenniter*,
1, ünnepélyesen; 2, szer-
tartólag; *solennisare*, szer-
tartólagozni.

Solicitare, sürgetni.

Solidus, 1, tömött, 2, va-
lódias, szilárd; 3, nyom-
mos; (e. g. *solidae ratio-
nes*, nyomos okok); *so-
lide*, 1, tömötten; 2, szil-
árdul; valódián; 3,
nyomosan; *in solidum*, e-
gyütt, egymásért, egye-
temleg.

Solium, ragyiv, királyiszék.

*Solubilis, dissolubilis con-
tractus*, feltörhető köt-
levél.

Solutio, 1, megfejtés; 2,
fizetés, (*actus*); fizetmény
(*res*).

Soror, hug, néne, nőtest-
vér.

Sortilegium, jóslás, sors-
vetés, sorshuzás.

Souverain, uralkodó; *sou-
verainitas*, 1, (*actus*) u-
ralkodás; 2, (*res*) ural-
kodó hatalom, uralkodó-
ság.

Spatium, hézag.

Spatula, lapát; — *lignea*, —
— *ferrea*, fa — vas.

Species, 1, faj; 2, mivolt;
species facti, tett mivel-

- ta; *in specie restituere*, mivoltában v. fajban visszaadni; *specialis*, különös, különnemű, különfaj; *specialitas*, különösség, különfajúság, részletesség; *in specie, in specifico, specialiter*, különösen, különleg, fajlag, részletesen; *specificus*, különöni, különleges, fajlagi, sajátlagi, sajátlagos; *specificum*, részletesség; *specificare*, különföljegyezni, fölszámlálni, számbavenni (*inventare*), részletesíteni; *specificatio*, számbavétel, részletesítés, részlet, sorozat.
- Spectabilis*, tekintetes.
- Specula excubialis*, órház; — *astronomica*, csillagvizsgáló torony.
- Speculari*, 1, szemlélődni; szemlélni; 2, hasznót kémleni, nyerkémkedni, nyerészkedni; *speculans*, 1, szemlélődő; 2, hasznót kémlő; nyerkém, nyerész; *speculatio*, 1, szemlélődés, szemlélet; 2, hasznót kémlés, nyerészkedés.
- Sperativus*, reménybeli.
- Sphaera*, 1, gömb; 2, kör (*ambitus*).
- Spiritus*, szellem; *anima*, lélek.
- Spoliatio*, fosztás.
- Spoliator*, fosztó.
- Sponda*, pries.
- Sponsa*, meny-asszony, mátka; *sponsus*, vőlegény, mátka; *sponsalia*, kézfogás, jegyváltás; *sposalisticus*, jegyváltási.
- Spontaneae*, önként; *spontaneus*, önkénti (*arbitrarius*, önkényes); *spontaneitas*, önkéntiség.
- Sportula*, fiók — mellék jövedelem.
- Spurius*, fattyu, ál.
- Stabilis*, ezredi főtiszt.
- Stabilis*, állandó; *stabilire*, megállapítani; (*statuere*) állandósítani.
- Stapheta*, gyors posta; (franciaul *estafette*).
- Stallum agendi procuratorum*, ügyészi hit levél.
- Standardum*, zászló.
- Stapulare jus*, idegen áruval kereskedhetni.
- Statarium jus*, álló törvény, rögtön törvény.
- Statio*, állomás, állomány; *stationalis*, állomási, állományi; *stationalis commissarius*, állományi biztos.
- Stativans militia*, szálló v. tanyázó katonaság.
- Status*, mibenlét, állapot, állodalom, állomány, kar,

- 2, kar, (p. o. polgári, egyházi kar; *status et ordines*, karok és rendek); 3, ország; *status consiliarius*, ország tanácsnok; *status minister*, országlár; *statistica*, országleírás; (*politica*, országtan); *statisticus*, a, um, országleírás; *statuere*, állítani; *statutio tyronum*, ujoncz állítás; *statutio* (birtokba) igtatás; *statutionales*, igtatólevél, igtatvány; *statutorium mandatum*, igtató parancs.
- Statutor*, hajtó, kiállító, igtató.
- Statutum*, határozat, rendelet, (*institutio*) határozat; *statutum collegiale*, egyenlőtársi, v. társulati határozat, *statutum legale*, törvényes társi határozat; *statuta saxonum*, erdélyi szászok törvény-könyve.
- Stellionatus*, szerződésbeli csalárdság.
- Stigma*, bélyeg.
- Stilicidium*, csepegés, eszterhéj.
- Stilus*, v. *stylus*, írás mód, toll; — *curialis*, tiszti, v. törvényi; — *aulicus*, udvari.
- Stipendiarius*, hópénzes vi-
- téz.
- Stipendium*, 1, hadi zsold; 2, zsold; 3, (*in scholis*) segedelem pénz; (*pensio*, hópénz, nyugpénz).
- Stipes*, törzsök; (*radix*; gyökér, gyök).
- Structura*, építés.
- Stuprum*, paráznaság.
- Subalternus officialis*, altiszt.
- Subarhare*, 1, előpénzezni; 3, eljegyezni (*desponsare*).
- Sub commissarius*, albiztos.
- Subditus*, 1, alattlévő; 2, jobbágy.
- Subdivisio*, 1, fölosztás, 2, alosztály.
- Subdolus*, álnok, alattamos.
- Subgrunda*, fedél eresz.
- Subhastatio*, árverés, (*licitatio*).
- Subjectum*, önki, önnön, alany, (*objectum* tárgy, v. önmi); *subjectivus*; önki- legi; alanyi, önnöni.
- Subjective*, önkileg, alanyi- lag; *subjectivitas*, önki- ség, alanyiség, önnön- ség.
- Sublevare*, felemelni, fel- menteni.
- Sublica*, czövek.
- Sublocumtenens*, alhadnagy.
- Submissio processus*, ügy- nek ítéletre adása.
- Subordinare*, alá rendelni;

- subordinatio*, függés; *subordinatus*, alárendelt, függő.
- Subornare*, 1, felkészíteni, 2, rákésztetni, megvesztegetni.
- Subpignus*, alzálog.
- Subrogare*, helyibe tenni.
- Subscriptio*, aláírás.
- Subseque*, következő; *subsequens*, következő.
- Subsidium*, segedelem; — *belli*, hadi segedelem; — *educationale*, nevelési segedelem pénz,
- Subsignatio*, aláírás, jegyzés.
- Subsententia*, állodalom.
- Substantia*, 1, állomány, 2; vagyon, (*bonum*); *substantialis*, állományi.
- Substernere*, aláterjeszteni; *exponere*, előterjeszteni.
- Substituere*, *surrogare* (valaki) helyébe állítani, tenni; *substitutivus vice comes*, másod alispán, *surrogatus*, helyettes).
- Substratum*, tárgyazat.
- Successio*, öröklés.
- Successor*, 1, követő, 2, utód, utófi; 3, öröklő, örökös; ósfi (*haeres*); *succedere*, 1, követni, 2, örökölni, örökleni, *successio*, 1, követés, 2, öröklés, (*actus*); örökség, (*res*) *viventis nulla successio*, az élő javában nincs öröklés, *successio vadit cum onere*, öröklés teherrel jár; *successio in stirpes*, törzsökkénti —; — *in capita*, fejenkénti öröklés; *successio fisci*, ügynöki, (város-ur v. király ügynöki) öröklés; *successionalis*, öröklési.
- Successive*, 1, renddel következő; 2, időjárával, (*successu temporis*);
- Succumbere*, meggyőzteni, *pars succumbens*, veszítő fél.
- Sufferre*, v. *tollere*, eltörlni.
- Sefragari alicui*, valakit segitni.
- Suffragium*, szó, szavazat, *communi suffragio vel roto*, köz szóval, köz szózáttal, egyhangulag, egyértelműleg.
- Suggerere*, adogatni, *puncta*, *suggestiva*, rábeszélő pontok.
- Summa*, öszveség, öszveg, öszv.
- Summariae*, 1, öszveleg, 2, rövidleg; *summarius*, öszveges, rövidleges, öszveleges.
- Summarium*, 1, öszveség; (*summa*); 2, foglalat, (*continentia*).
- Summarius processus*, ösz-

- veges perfolyam; — *extractus*, összes kivonat.
Sumptus, v. *sumtus*, kölcség; (*expensae*, kiadás).
Sumptuum calculus, kölcség számítás.
Superabundans, (*superfluus*) fölösleges, fölös.
Supererogatum, fölös kölcség, *supererogatio*, feljül v. fölült költés.
Superficies, felület, *superficialiter*, felületesen, felüleg; (*obiter*, futólag).
Superflua perceptio, fölösleges bevétel.
Superflue, fölösleg, *superfluus*, *superabundans*, *superpernatans*, fölös; *superfluitas*, fölösesség.
Superioritas, felsőség, előjáróság.
Superinscriptio, rá — fölült fizetés.
Supernumerarius, számfölötti.
Superpondium, nyomtaték.
Superrevisio, legfelsőbb vizsgálás, felsőbb vizsgálat; *superrevisorium forum*, legfelsőbb törvényszék.
Superstes, 1, fenálló, 2, másért felelő, 3, fenmaradandó.
Superstitio, babona.
Supervestio, ráruházom.
Supplementum, pótlék, *suppletatio*, pótlás; *suppletorie*, pótlólag; *suppletorius*, pótlólagos, pótololagi.
Supplens, hely-pótló, helyettes.
Supplex, *supplicans*, esedező; *supplex libellus*, kérelem levél.
Supplicium, 1, alázatos könyörgés, 2, halálos büntetés.
Supplico, esdeklem.
Suppositum, 1, vélemény, (*opinio*) 2, gyanu, (*suppicio*).
Supposititius, alácserélt.
Supremus comes, főispán; — *judex regius*, fő királybíró.
Supremus vigiliarum praefectus, őrnagy;
Surrogare, (valaki vagy valami) helyébe tenni — állítani, *surrogatus*, helyettes; *surrogatum*, pótszer.
Suscito, felelevenitem.
Suspectus, gyanus.
Suspendo, felfüggesztem.
Suspicio, gyanu; — *fundata*, alapos; *infundata*, alaptalan.
Sustentare jus alicujus; valaki jogát föntartani; *sustentator jurium*, jogok föntartója.

Sucerenitas, lásd: *souvereinitas*.

Scavitas, kellem.

Symbolum, 1, jelkép; 2, jelszó, jelige.

Sympathia, rokonszenv; *antipathia*, ellenszenv.

Symmetria, idomosság; *symmetrus*, idomos.

Synonymus, hasonértelmű; *vox synonyma*, hasonszó.

Synopsis, átnézet.

Syntagma juris, törvény összveg.

Sypho, víz-fecskendő.

Systhema, rendszeres; — *contributionale*, adórendszer; *systhematicus*, rendszeres; *systhemisare*, rendszeresíteni.

T.

Tabella, sorozat, (*regestrum*).

Tabellarius { irtók, levél-
Tabellio { hordó, jegyző

Tabula regia, királyi tábla.

Tabularium, levéltár.

Tabulatio, padolat; *tabulatium*, padlás; *intabulatio*, jegyző-könyvbe íztatás.

Tacite, hallgatólag; *tacitus taciturnus*, hallgatag.

Tallerus, tallér.

Talio, viszonzás.

Tangere, tárgyzni, érinteni.

teni.

Tara, göngyölet súly.

Tariffa, ár-v. díj- jegyzék.

Tavernicus, tárnok; *tavernicalis*, tárnoki.

Taxa, díj, bér; *taxatio*, díjazás, árazás, bérszabás 2, huzavonás; *taxalista*, taksás, *taxa civilis*, polgári díj; — *protectionalis*, védelmi; — *capitis*, fej; — *commercialis*, kereskedési; *taxa cameralis*, kinestári díj; — *portorii*, vitel, szekérdíj; — *vaccinationis*, himlő oltási; — *facultatum*, vagyoni; — *domus*, házdíj; — *characteris*, rang; — *carentiae*, nélkületi díj; *taxa immunis*, díjmenti, díjmentés; *taxalis nota*, díj jegyzék; *taxa telonialis*, vám díj.

Taxatoratus, díjazó, díjvető hivatal.

Techna, 1, mű (*ars*); 2, álnokság ravaszság; — *technicus terminus*, műszó,

Tegmen aggeralis, mart-töltés; — *vimineum*, sövény fonás.

Telonium, hidvám, vám; *telonialis tariffa*, vám jegyzék, *teloniator*, vámszedő.

Temerarius, vakmerő, vakmérész.

Temere appellans; vakmerő feljebb vivő.

Temperare, moderare, mérsekleni; *temperamentum*, vérmérséklet, véralkat, *temperatura coeli*, ég-mérséklet.

Tempus, idő, üdő, *temporaneus, temporalis*, időigleni, időlegi; *ex tempore*, rögtön; *anni tempus*, évszak.

Tener, 1, gyöngé; 2, gyöngéd; *tenere*, gyöngéden; *teneritudo*, gyöngédség.

Tenor, 1, folyta (valaminek, p. o. *vitae tenor*, élet folyta; *uno tenore*, egy folytában); 2, tartalom, *cujus tenor sequitur in hunc modum*: melynek tartalma im így következik.

Tenutum, külső telek, földbirtok, biromány.

Terminus, 1, határ, 2, határidő (*dies termini*, határnap); 3, perfolyam, (*terminus judiciorum*); 4, szó műszó, *technicus terminus*); 5, *terminus causae*, perszakasz, törvénytörvényszak; *terminus praeculus*, véghatárnap, véghatáridő; *terminare*, bevégezni.

Terragium, földbér.

Tergiversatio, tétovázás, vonakozás.

Territorium, 1, földkörnyék, környék; (*municipium*, vidék); 2, földbirtok.

Testa, kálha.

Testamentum, végrendelet, végintézet; — *nuncupatum*, szóbeli, — *scriptum*, írott; — *praejudiciosum*, sérelmes; *testari*, végrendeletben hagyni végrendekezni; *activitas testandi*, végrendelkezési tehetőség, — *realis*, vagyoni, *testamentarius*, végrendeleti, végintézeti.

Testator, végrendelő; *abintestato*, végrendelet nélkül.

Testimonium, bizonyítvány l. *testis*.

Testis, tanú; *testimonium*, tanúbizonyosság, tanújel; *testificari*, bizonyítani, bizonyosságot tenni, tanúskodni; *testis auritus*, fültanú, hallomási tanú, *oulatus testis*, szemtanú.

Teutones, németek; *hospites teutonici*, erdélyi szászok.

Textura, szerkezet.

Textus, szöveg, belzet.

Theatrum, 1, színjáték, 2, színház.

- Theoria*, elmélet; *theoreticus*, *subst.* elmélész; *adj.* elméletes, elméleti, elmélészi; *theoretice*, elmélőleg, elméletileg.
- Thesaurarius*, kincstár.
- Thesaurarius*, kincstárnok.
- Thesaurus*, kincs.
- Thesis*, *thema*, tétel; (*actus*, cselekmény, *factum*, tett, tény).
- Tigillum*, lécz.
- Tignum*, kulcsfa.
- Timor*, félelem.
- Tirocinium*, előtanulmány, tanulmány kezdet.
- Titulus*, cím; *titularis*, czímes; *titulatura*, czímet.
- Tolerantia*, türelem; *tolerantialis*, türelmes.
- Topographia*, helyrajz, körrajz.
- Tormentum*, 1, csigázás, kinzás; 2, ágyú; *tormenta*, kinzó szerek.
- Toties*, *quoties*, annyiszor, mennyiszor.
- Trabeatio*, borona kötés.
- Trabs*, gerenda.
- Tractare*, 1, bánni (valamivel) 2, értekezni; 3; alkudni, alkudozni; *tractatus*, 1, értekezés, 2, alku, egyeztetés, kezeltetés, *tractamentum*, 1, bánásmód; 2, alku; (*tractatus*, alkuzat, szerződés.
- Traditio*, általadás, kézhezadás, *longa manu*, hosszúkézbeli; — *oralis*, monda, szohagyomány.
- Transactio*, 1, (*actus*) pör-egyezés, 2, (*res*), pör-egység, pör alku; *transigere*, pör-egységre lépni.
- Transenna*, átvonulás, menetel, kisebb, nagyobb csapatban (katona járás); *transennalis commissarius*, katona járási biztos.
- Transferre*, átruházni, át-irni, átvinni, áthozni.
- Transgressor*, áthágó.
- Transitorie*, mulólag; - *us*, — *gos*.
- Translator*, átvivő, áttevő.
- Transmissio*, átküldés, felbocsátás, felbocsátási levél.
- Transmissio causae*, per felebb küldése; *transmissio-nale mandatum*, feljebb küldő parancs.
- Transportare*, szállítani, átszállítani, átvinni, áthozni.
- Transcriptio*, átirás.
- Transtrum*, keresztgerenda.
- Transsumtum*, hiteles másolat, v. átirat; (*copia vidimata*, láttasított, igazlolt másolat); *transsumme-re*, hitelesen átirni.
- Transvestitio*, *translatio*,

transderivatio, átruházás, átírás.

Transsilvania, erdély.

Trajectus, rév, hidas.

Tribunal, törvényszék.

Tributaria tabella, adó lajstrom.

Tributum, adó.

Tricesima, harminczad.

Tricesimale officium, harminczadi hivatal; *tricesimalis tariffa*, harminczadi vámjegy; *tricesimalis revisor*, harminczadi áruvizsgáló;

Tricesimator, harminczados.

Tripartitum, hármaskönyv.

Tritarus, dédös-apa, ükös-apa.

Triumphus, győzelem, diadalom, diadal; *triumphare*, győzni, nyerni; *pars triumphans*, győztes fél, nyertes fél; *triumphalis*, győzedelmi, diadalmi.

Trutina, mérleg.

Tugurium, kunyhó.

Tumultus, háborgás, zendülés.

Tumulus, sirhalom.

Turbator, háborító, zavaró.

Turca, török.

Tutela, gyámság.

Tutor, gyám-apa, gyám; *tutrix*, gyámanya; (*cura-*

tor, gondviselő, v. gond-apa; *curatrix*, gondanya); *tutor dativus*, rendelt gyám; — *immissivus*, avatkozott, *tutela*, gyámság, gyámapaság; (*curatela*, gondviselőség).

Typographus, könyvnyomó.

Tyrannicida, zsarnok.

gyilkos.

Tyrannus, zsarnok.

Tyro, ujoncz; *tyronum statutio*, ujoncz állítás.

U.

Ubicatio, hollét.

Ultimatum, végszándék, végnyilatkozat.

Unanimitas, egylélek, egyértelem; *unanimiter*, egylélekkel, egyértelműleg, egyhangúlag; *unanimis*, egyhangu.

Uniformis, egyded; *uniformitas*, egydedség.

Unilateralis, egy oldalú.

Universitas, *universum*, közösség, egyetem;

Urbarium, urbértörvény, urbér; *urbarialis*, urbéri.

Usualis, szokásbeli; *usucapio*, (*verb.*) elidősitem; (*subst.*) elidősítés, *usuare*; használni.

Usura, uzsora, kamat; *usurarius*, uzsorás, törvény-

telen kamatos; *usuraria pravitās*, uzsoráskodás.
Usuroborare, birtokkal erősitni, birtoklani; *usuroboratio*, birtoklás.
Usurpare, 1, hasznát venni (valaminek), élni (valamivel); 2, bitorlani; *usurpator*, bitorló, bitor;
Usurpatio, bitorlás, bitanglás, törvénytelen használat.
Usus, 1, szokás, gyakorlat, (*consuetudo*); 2; használat; 3, birtoklás (*possessio*); *usus rigens*, dívat; *usus fructus*, haszonvétel; haszon, másjogával élés; *usufructuarius*, haszonvevő.
Utensile, bútór.
Utopia, sohanna; *ex utopia*, sohonnai.
Uxoriciidium, feleség ölés, nőgyilkosság

V.

Vacans, üresült, puszta; *vacantia*, üresület.
Vacat, ürült.
Vacatio, szünet, (*respirium*, pihenet; *otium*, nyugalom, nyug).
Vaccina materia, himlőanyag.
Vaccinatio, himlő oltás;

vaccinationis taxa, himlő oltási díj.
Vaccillari, tétozáni, ingadozni.
Vadimonium, személykezeség; (*cautio*, kezeskedés; *cautela*, óvat; *fidejussio*, jótállás; *expromissio*, átvállalás).
Vadium, zálog, kezesség.
Vadum, rév, út, gázló.
Vagiare, *invagiare*, behajtani.
Vagina, hüvely.
Vagus, *vagabundus*, bitang, kobor, csavargó, csa pongó.
Valachia, oláhország.
Valachus, oláh.
Valor, ár, érték; 2, süker, érvény; *validus*, érvényes, *validitas*, sükeresség, érvényesség.
Valor nominalis, névbecs.
Valuta, érték.
Valva craticulata, rostélyos ablak; — *praeclusoria*, zárajtó a' gáton, csatornán.
Vanus, hiú; *vanitas*, hiúság.
Varius, *multiplex*, sokféle.
Vas, *vadis*, kezes.
Vasalus, kötelezett.
Vectigal, adó, útvám.
Vectura, fuvar; *vecturans*, fuvaros, szekeres; *vectorisatio*, szekerezés, fu-

- varozás; *pretium vecturale*, szekérdíj, *taxa vecturalis*, szekérbér, fuvardíj.
- Vehemens suspicio*, terhes gyanu.
- Velites*, könnyű lovas
- Vellicare*, fészegetni; *vellitatio*, fészegetés.
- Venatio*, vadászat.
- Venditio*, eladás; (*emptio venditio*), adásvevés.
- Veneficus*, méregkeverő, mérges.
- Venerabilis*, tisztelendő, tiszteletes.
- Venia*, 1, engedelem, engedély, (*permissio*); bocsánat, (*remissio*).
- Verbalis*, szóbeli; *verbaliter*, svóval.
- Verbum*, 1, ige; 2, szó (*vocabulum*).
- Verisimilitudo*, hihetőség.
- Verus*, a, um, igaz; *verificare*, igazlani; *verisimilis*, valószínű.
- Vestigium*, nyom.
- Vestigator*, *investigator*, nyomozó.
- Vetitus*, tilos, tilalmas; *vetitum*, tilalom; *veto*, tiltom.
- Vetus*, ó, avas; (*antiquus*, régi).
- Vexa*, bosszantás, hurczolás; *vexare*, bosszantani, hurczolni.
- Vexillum*, zászló.
- Via*, út; — *postalis*, *commercialis*, *clitellaria*, *strata*, posta-, kereskedési-, gyalog-, rakott út.
- Via juris*, törvény útja; *via facti*, önhatalom útja.
- Vicarius*, *vices gerens*, személyviselő, helyettes.
- Vice*, al; — *judex regius*, alkirálybíró; — *praeses*, alelnök; — *judex nobilium* szolgabíró; — *ductor nobilium*, nemesek hadnagya; — *comes*, alispány; — *notarius*, aljegyző; — *colonellus*, alezredes.
- Vices*, íz; *altera vice*, másik ízben.
- Vicesimalitas*, huszad rész.
- Vicissim*, viszont, viszontag; *vicissitudo*, viszontagság, viszonság.
- Vidimare*, láttasítani, igazolni; *vidimatus*, láttatott, igazolt.
- Vidua*, nőözvegy, özvegy; *viduus*, férjözvegy.
- Viduale jus*, özvegyi jog.
- Vigil*, órálló, ór; *vigilia*, 1, ór, órség; 2, ünnepest.
- Vigiliarum praefectus*, főörmester, őrnagy; — *magister*, őrmester.
- Vigor*, 1, divat; 2, erő,

- érvény, *vi v. vigore cu-*
jus, melynek erejével,
 melynél fogva; *vigere*,
 divatozni.
Villa, major, faház.
Villicatio, sáfarkozás.
Vimen vessző, venike.
Vinculum, 1, köté; 2,
 kötlék, kötelék; 3, *vin-*
cula), rabkötél, láncz,
 tömlőcz, *invinculatus*,
 vasban álló; *incarceratus*,
 raboskodó; 4, kötbér;
processus ad desumptionem
vinculi, kötbér megvéte-
 lét követelő per lásd:
processus.
Vindex, bosszuló, torló.
Vindicta, bosszu, torlat.
Violatio, sértés, bántás,
 rontás; *violatio sedis ju-*
dicariæ, törvényszék
 bántás, széktörés.
Violenter, erőszakkal, erő-
 szakosan; *violentus*, erő-
 szakos; *violentia*, erő-
 szak, erőszakosság; *vio-*
lentialis, erőszakossági.
Virgultum, vessző.
Virtute, erejével, — nál,
 —nél fogva.
Virtuale jus, várandó jog,
 reménybeli jog; *virtua-*
litas, *virtualis successio*,
 várandó jog, várandó
 örökség; *virtualis haeres*,
 várandó v, reménybeli
 örökös; *virtualitas*, vá-
 randóság, reménybeliség.
Vis, 1, erő, erőtetés, erő-
 szak; *vim vi repellere*,
 erőt erővel verni vissza;
ad vires, erejéig, men-
 nyiségéig.
Vis major, felsőbb erő.
Visitatio, látogatás, vizs-
 gálat; — *canonica*, egy-
 házi.
Visitator commissarius, vizs-
 gáló biztos.
Visitationis instrumentum,
 vizsgálati iromány; — *pro-*
tocollum, vizsgálati jegy-
 zőkönyv.
Visum repertum, orvosi
 vizsgálat, látlelet.
Visus punctum, szempont.
Vitalitium, életbér, holtig-
 lani ajánlat; *vialitius*,
 életbéri.
Vividus, élénk *vivus*, élő.
Volumen, ömeg, öm.
Voluntarius, önkénti, ön-
 kéntes.
Voluntarius homicida, ön-
 kéntes, szándékos
 gyilkos.
Votum, 1, fogadás, foga-
 dalom, fogadmány; 2,
 kívánság; 3, szó, szava-
 zat, szózat, *rotisare*,
 szavazni, szózatolni; *vo-*
tisatio, szavazás, szózá-
 tolás; *votum informati-*

um, értesítő; — *consultativum*, tanácskozó; — *decisivum*, *decisorium*, elhatározó szózat.

Vox, szó, szózat, szavazat.

Voluptas, gyönyör; *deliciae*, kény; *lubentia*, kény, *illecebrae*, csáb).

Vulneratio, sebhetés, megsebesítés.

X.

Xenodochium, középület idegenek befogadására,

(szegények háza; *ptocho-dochium*); kórház *nosocomium*.

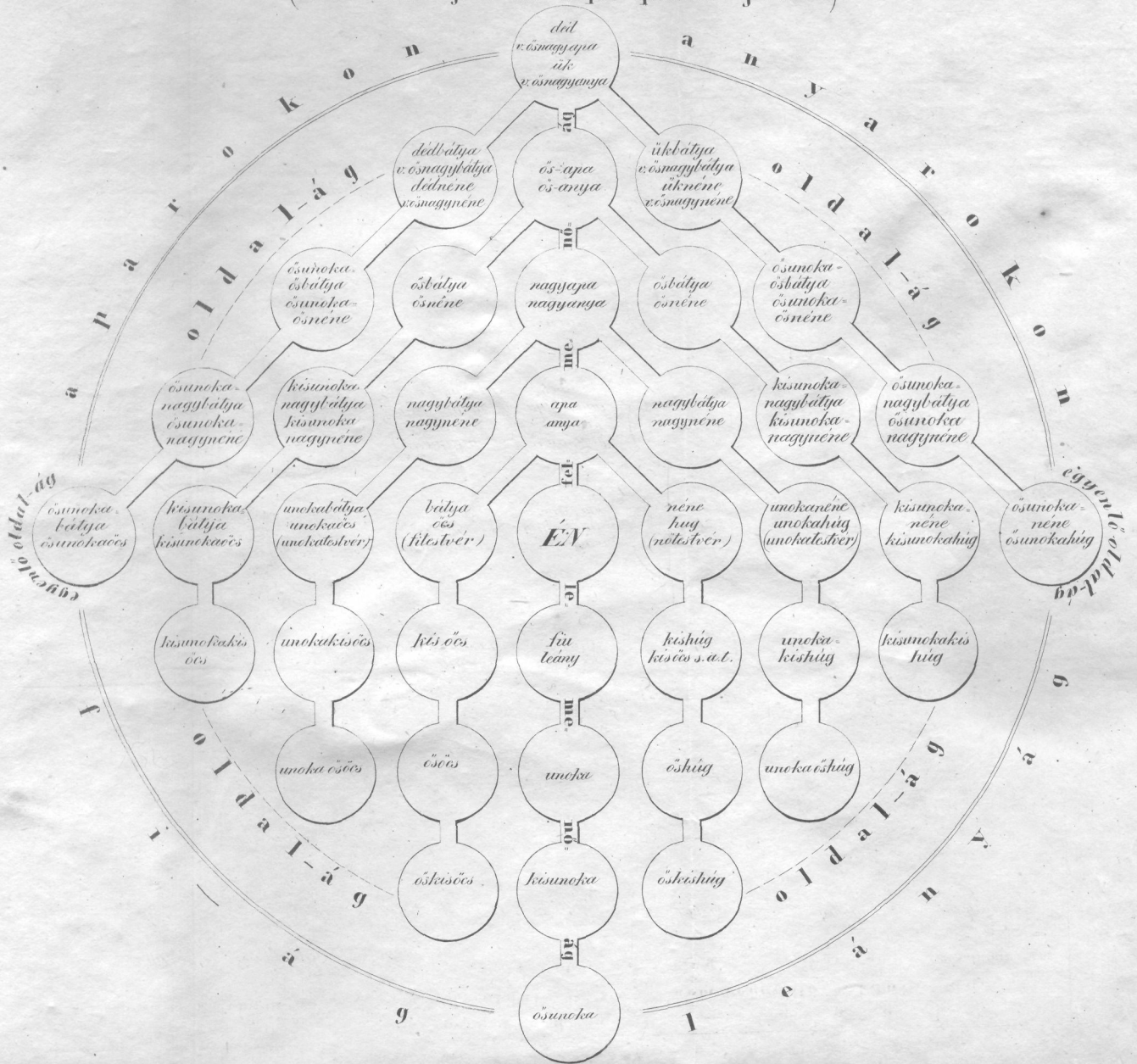
Xidochialis! *fundus*, papbér alap.

Z.

Zona, öv, kötő.

Vérség fája negyed ízig (arbor consanguinitatis usque quartum gradum.)

PÉLDÁK

igenyes — ág		o l d a l — á g a k				
felmenő-ág	lemező-ág	egyenlő oldal-ág		nem egyenlő oldal-ág		
		fi ág	leány-ág	fi ág	leány ág	apaz-angarokon
apa, anya	fiú, leány	bátya és	néné, húg	his-és	kis-húg his-és s. a. t.	nagybátya nagynéné
nagy-apa nagy-anya	unoka	unokabátya unoka-és	unokanéné unokahúg			
ős-apa ős-anya	kis unoka	kis-unokabátya kis-unoka és	kis-unokanéné kis-unokahúg	ős-és unoka his-és	őshúg unoka kishúg	ősbátya ősnéné kisunokanagybátya kisunokanagynéné

* lásd:
fiág